

MINISTERUL
EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development and Cooperation SDC
Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare
Швейцарское управление по развитию и сотрудничеству

CENTRUL
Parteneriat pentru
Dezvoltare

Raport de evaluare finală a Strategiei Naționale de Dezvoltare a Sectorului de Tineret 2020

#lucrul de tineret
#educatie nonformală
#politici de tineret
#priorități
#dezvoltare
#incluziune
#programe de tineret
#participare

Raportul este realizat de Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare și este susținut în cadrul Fondului Comun pentru dezvoltarea Centrelor de tineret și consolidarea participării și implicării civice a tinerilor din Republica Moldova al Ministerului Educației și Cercetării, Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare și Fondului Națiunilor Unite pentru Populație.

MINISTERUL
EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development and Cooperation SDC
Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare
Швейцарское управление по развитию и сотрудничеству

CENTRUL
Parteneriat pentru
Dezvoltare

Raport de evaluare finală a Strategiei Naționale de Dezvoltare a Sectorului de Tineret 2020

AUTORI/AUTOARE:

Alexei Buzu, Rodica Ivașcu, Natalia Covrig,
Igor Ciurea, Florin Gîscă

2021

Raportul este realizat de Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare și este susținut în cadrul Fondului Comun pentru dezvoltarea Centrelor de tineret și consolidarea participării și implicării civice a tinerilor din Republica Moldova al Ministerului Educației și Cercetării, Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare și Fondului Națiunilor Unite pentru Populație.

Cuprins

LISTA DE ABREVIERI	3
INTRODUCERE.....	4
METODOLOGIE	5
SUMAR EXECUTIV	9
PRIORITATEA I. PARTICIPAREA TINERILOR	11
1.1. Introducere	11
1.2. Constatări generale	13
1.3. Relevanță.....	15
1.4. Implementare	17
1.5. Impact	28
1.6. Incluziune și egalitate de gen	31
1.7. Recomandări	37
PRIORITATEA II. SERVICII PENTRU TINERI	39
2.1. Introducere	39
2.2. Constatări generale	39
2.3. Relevanță	40
2.4. Implementare.....	42
2.5. Impact.....	46
2.6. Incluziune și egalitate de gen	49
2.7. Recomandări	50
PRIORITATEA III. OPORTUNITĂȚI ECONOMICE PENTRU TINERI.....	51
3.1. Introducere	51
3.2. Constatări generale	51
3.3. Relevanță	52
3.4. Implementare.....	54
3.5. Impact.....	57
3.6. Incluziune și egalitate de gen	59
3.7. Recomandări	61
PRIORITATEA IV. CONSOLIDAREA SECTORULUI DE TINERET	62
4.1. Introducere	62
4.2. Constatări generale	62
4.3. Relevanță	63
4.4. Implementare.....	66
4.5. Impact.....	70
4.6. Incluziune și egalitate de gen	74
4.7. Recomandări	76
ANEXA 1. PERSOANELE INTERVIEWATE ÎN PROCESUL DE EVALUARE	78

Lista de abrevieri

ANDPAT	Agencia Națională pentru Dezvoltarea Programelor și Activității de Tineret
ANOFM	Agencia Națională de Ocupare a Forței de Muncă
APC	Autoritate Publică Centrală
APL	Autoritate Publică Locală
BRD	Biroul pentru Relații cu Diaspora
CLT	Consiliu Local al Tinerilor
CORM	Clasificatorul Ocupațiilor din Republica Moldova
CPD	Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare
CR	Consiliu Raional
CR/MT	Consiliu Raional/Municipal de Tineret
CSPT	Centrul de Sănătate Prietenos Tinerilor
CT	Centru de Tineret
GUAM	Forum consultativ din 4 state (Georgia, Ucraina, Republica Azerbaidjan și Republica Moldova)
MAI	Ministerul Afacerilor Interne
MECC	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării
MEI	Ministerul Economiei și Infrastructurii
MF	Ministerul Finanțelor
NEET	<i>Not in education, employment of training</i> (nu sunt încadrați nici în sistemul educațional, nici în câmpul muncii și nici în educația non-formală)
OCDE	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
ODIMM	Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii
ONG	Organizație nonguvernamentală
OSC	Organizație a societății civile
RNCLTM	Rețeaua Națională a Consiliilor Locale de Tineret din Moldova
SNDST	Strategia Națională de Dezvoltare a Sectorului de Tineret
SNV	Săptămâna Națională a Voluntariatului
STISC	Serviciul Tehnologia Informației și Securitate Cibernetică
UNFPA	Fondul Națiunilor Unite pentru Populație
UNICEF	Fondul Internațional pentru Urgențe ale Copiilor al Națiunilor Unite
UN Women	Entitatea Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Gen și Abilitarea Femeilor
VNR	Revizuire Națională Voluntară

Introducere

În anul 2020, s-a încheiat procesul de implementare a Strategiei Naționale de Dezvoltare a Sectorului de Tineret 2014-2020. Strategia trasează direcțiile prioritare de dezvoltare a sectorului de tineret și definește un plan specific de acțiuni. Implicarea directă a tinerilor, a lucrătorilor și organizațiilor de tineret, a altor actori de imediată tangență în viața politică, economică, socială și culturală a țării a fost unul dintre elementele definitorii ale acestui document strategic. Scopul Strategiei a constat în a dezvolta și a consolida sectorul de tineret, astfel contribuind la crearea unui mediu adecvat realizării vieții personale și profesionale a fiecărui tânăr și a fiecărei tinere, inclusiv a celor din grupurile cu posibilități reduse. Efortul de implementare s-a axat pe patru arii strategice: *Participarea tinerilor*, *Servicii pentru tineri*, *Oportunități economice pentru tineri* și *Consolidarea sectorului de tineret*.

Finalizarea etapei de implementare a determinat necesitatea demarării unui proces independent de evaluare finală a Strategiei. Scopul exercițiului este de a evalua nivelul de implementare a Strategiei Naționale de Dezvoltare a Sectorului de Tineret (SNDST) și a Planului de acțiuni, gradul de atingere a rezultatelor setate, factorii care au facilitat/împiedicat realizările de bază. Concluziile și recomandările care rezultă din această evaluare vor servi drept bază pentru elaborarea unui nou document de politici vizând dezvoltarea sectorului de tineret.

Procesul de evaluare a fost bazat pe următoarele obiective: (1) Înțelegerea faptului cât de relevantă a fost Strategia pentru nevoile sectorului de tineret din Moldova și ale tinerilor, în general; (2) Analiza măsurii în care au fost atinse obiectivele și rezultatele planificate în raport cu rezultatele și țintele așteptate; (3) Identificarea practicilor și a modelelor inovatoare care au contribuit la accelerarea procesului de implementare; (4) Identificarea cauzelor și a factorilor care au redus și au împiedicat realizarea adecvată a rezultatelor preconizate; (5) Evaluarea gradului de abordare a principiului *nimeni nu este lăsat în urmă* în procesul de elaborare și implementare a Strategiei; (6) Formularea lecțiilor învățate, care urmează să fie luate în considerare la elaborarea următorului document strategic privind dezvoltarea sectorului de tineret din Republica Moldova.

Evaluarea Strategiei a fost un efort comun. Aceasta s-a realizat în cadrul Fondului Comun privind dezvoltarea centrelor de tineret și consolidarea participării și implicării civice a tinerilor din Republica Moldova al Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare și Fondului Națiunilor Unite pentru Populație.

Metodologie

Evaluarea s-a axat pe analiza a patru dimensiuni-cheie. Procesul de evaluare a acoperit perioada 2014-2020 și s-a referit la următoarele dimensiuni: *relevanță* – pentru a înțelege dacă acțiunile din cadrul Strategiei au contribuit la realizarea impactului și în ce mod sau dacă puteau produce/contribui la realizarea impactului; *implementare* – pentru a înțelege cum s-au realizat acțiunile și intervențiile din cadrul Strategiei; *impact* – pentru a înțelege dacă Strategia a determinat schimbări pozitive la nivel macro în toate ariile strategice; *incluziune și egalitate de gen* – pentru a înțelege modul în care Strategia recunoaște și dacă abordează de o manieră coerentă cele mai relevante inegalități pentru tinerii și tinerele din Republica Moldova.

DIMENSIUNILE DE EVALUARE A STRATEGIEI

1	2	3	4
RELEVANȚA	IMPLEMENTAREA	IMPACTUL	INCLUZIUNEA ȘI EGALITATEA DE GEN
pentru a înțelege dacă acțiunile SNDST au contribuit la realizarea impactului și în ce mod	pentru a înțelege cum s-au realizat acțiunile și intervențiile din cadrul SNDST	pentru a înțelege dacă situația cu privire la cele 4 dimensiuni strategice s-a îmbunătățit	pentru a înțelege inegalitățile existente, modul în care au fost recunoscute și dacă au fost abordate sistematic de SNDST
- Relevanța este măsurată prin intermediul a doua dimensiuni: (a) este acțiunea potrivită? (b) este acțiunea ambicioasă? - Ambele dimensiuni se apreciază cu un punctaj de la 0 la 1: 0 puncte: irelevantă – acțiunea nu contribuie deloc la producerea rezultatului; 0,1-0,4 puncte: relevanță mică – acțiunea contribuie în măsură mică la producerea rezultatului; 0,5-0,9 puncte: relevanță mare – acțiunea contribuie în măsură mare la producerea rezultatului, împreună cu alte acțiuni; 1 punct: relevanță decisivă – acțiunea contribuie decisiv la producerea rezultatului, fără el rezultatul nu ar fi atins.	- Analizează acțiunile din cadrul Strategiei; - Gradul de realizare se apreciază cu un punctaj de la 0 la 1: 0 puncte: nerealizat – acțiunea nu a fost începută și nu a produs niciun efect conform indicatorilor de realizare; 0,1-0,4 puncte: realizat parțial – acțiunea a fost începută, este nefinalizată, indicatorii au fost realizați în proporție mai mică de 50% și nu există o perspectivă clară de finalizare într-un termen apropiat; 0,5-0,9 puncte: realizat parțial – acțiunea a fost începută, este nefinalizată, indicatorii au fost realizați în proporție de peste 50% și există o perspectivă clară de finalizare într-un termen apropiat; 1 punct: realizat – acțiunea a fost realizată în termen, conform indicatorilor.	- Analizează obiectivele generale (4), obiectivele specifice (16) și rezultatele (46); - Analizează direcția mișcării tendințelor în baza indicatorilor, a datelor de referință și a țintelor propuse; - Impactul se apreciază în funcție de: (a) distanța progresului față de ținta propusă în Strategie sau (b) situația în prezent (2018/2019), comparativ cu situația din 2013/2014.	- Abordează obiectivele și rezultatele – pentru a înțelege natura și direcția inegalităților; - Abordează activitățile – pentru a înțelege modul în care a fost realizată abordarea incluzivă în cadrul Strategiei; - Abordează inegalitățile: în funcție de gen, reședință (rural/urban), perspectiva tinerilor cu dizabilități, perspectiva tinerilor de etnie romă, alte grupuri vulnerabile de tineri.

Relevanța unui document de politici publice poate fi înțeleasă ca modul în care documentul respectiv recunoaște cele mai importante probleme din domeniu, înțelege magnitudinea acestora și propune un set de măsuri, intervenții și acțiuni pe potrivă problemelor identificate și a magnitudinii lor. Acest element de proporționalitate determină, în mare măsură, dacă un document de politici publice este relevant sau nu.

Nivelul de relevanță a fost măsurat pe o scală de la 0 la 1. Un punctaj mic semnifică un nivel mic al relevanței, iar un punctaj mai aproape de 1 semnifică un nivel mare de relevanță (a se vedea tabelul de mai jos). Relevanța a fost apreciată în baza a două elemente fundamentale – *potrivirea* și *ambitiția*. Potrivirea unei intervenții sau acțiuni presupune modul în care aceasta se dovedește a fi cea mai *potrivită* pentru aria strategică vizată, rezultatul scontat și problemele specifice ale domeniului. Astfel spus, atunci când analizăm *nivelul de potrivire*, încercăm să înțelegem dacă abordarea propusă este cea justă (potrivită!). Ambitiția se referă la modul în care intervențiile din cadrul politicii publice sunt proporționale cu magnitudinea problemelor din aria strategică abordată în procesul de evaluare. În cadrul Strategiei, o intervenție cu un nivel înalt al ambiției va fi una care va fi *proporțională* cu nivelul de dificultate al problemelor cu care se confruntă tinerii și tinerele din țară. Cu cât problemele tinerilor sunt mai persistente și mai semnificative, cu atât nivelul ambiției intervențiilor trebuie să fie mai mare.

Gradul de relevanță a acțiunii	Descrierea gradului de relevanță	Punctaj
Lipsă de relevanță	Acțiunea nu contribuie deloc la producerea rezultatului.	0
Relevanță mică	Acțiunea contribuie în măsură mică la producerea rezultatului.	0,1-0,4
Relevanță semnificativă	Acțiunea contribuie în măsură mare la producerea rezultatului, împreună cu alte acțiuni.	0,5-0,9
Relevanță decisivă	Acțiunea contribuie decisiv la producerea rezultatului, fără această acțiune rezultatul nu s-ar produce.	1

La nivel analitic, aprecierea nivelului de relevanță ne va permite să înțelegem:

- modul în care acțiunile/intervențiile din cadrul Strategiei sunt potrivite în raport cu obiectivele și problemele identificate;
- modul în care acțiunile/intervențiile din cadrul Strategiei sunt ambițioase în raport cu obiectivele și problemele identificate;
- nivelul de relevanță pe arii strategice;
- modul în care acțiunile/intervențiile din cadrul Strategiei vor contribui la atingerea rezultatelor de impact.

Implementarea. În procesul evaluării date, implementarea presupune măsurarea și analiza gradului de realizare a intervențiilor din cadrul Planului de acțiuni și a rezultatelor produse de acestea. Rezultatele analizate se referă la schimbările pozitive care s-au realizat/produs într-un termen relativ scurt, de cele mai multe ori prescris în Planul de acțiuni. În acest sens, evaluarea eficienței unei politici publice se deosebește de evaluarea impactului politicii prin ierarhia rezultatelor care sunt evaluate. În cazul implementării, este vorba de rezultate mai puțin semnificative, care pot fi obținute într-un timp mai scurt. În cazul evaluării impactului de politici, se analizează rezultatele mult mai importante, care se produc într-o perioadă mult mai îndelungată.

Implementarea este apreciată cu un punctaj de la 0 la 1. Un punctaj mic semnifică un grad de realizare (implementare) mai mic, iar un punctaj mai aproape de 1 semnifică un nivel sporit de eficiență (a se vedea tabelul de mai jos). Dat fiind faptul că Planul de acțiuni din cadrul Strategiei conține peste o sută de inițiative, o asemenea abordare analitică permite să comparăm nivelul de eficiență pe arii strategice și pe ani de referință.

Constatarea generală privind indicatorul	Descrierea gradului de realizare	Punctaj
Nerealizat	Acțiunea nu a fost începută și nu a produs niciun efect conform indicatorilor de realizare.	0
Realizat parțial	Acțiunea a fost începută, este nefinalizată, indicatorii au fost realizați în proporție mai mică de 50% și nu există o perspectivă clară de finalizare într-un termen apropiat.	0.1-0.4
	Acțiunea a fost începută, este nefinalizată, indicatorii au fost realizați în proporție de peste 50% și există o perspectivă clară de finalizare în termenul apropiat.	0.5-0.9
Realizat	Acțiunea a fost realizată în termen, conform indicatorilor de realizare.	1

Analiza gradului de eficiență se va axa pe aprecierea și înțelegerea:

- nivelului de realizare pe fiecare arie strategică;
- nivelului de realizare pe tip de implementator, inclusiv secundar;
- nivelului de realizare pe tip de intervenție;
- factorilor care au favorizat și au inhibat procesul de realizare.

Impactul. Se referă la analiza rezultatelor semnificative care s-au produs în perioada de implementare a Strategiei, la amploarea acestora și la nivelul în care pot fi atribuite intervențiilor din cadrul documentului de politici publice. În contextul impactului de politici publice, prin rezultate semnificative avem în vedere atât schimbări pozitive planificate sau neintenționate, cât și schimbări negative, cu caracter durabil, la nivel de indivizi, comunități și instituții.

Evaluarea impactului presupune aprecierea a două elemente-cheie. În primul rând, efortul de evaluare va implica analiza progresului la nivel macro al schimbărilor ce țin de egalitatea de gen legate de ariile vizate de Strategie. În al doilea rând, procesul de evaluare va identifica nivelul de atribuție a Strategiei față de eventualele schimbări pozitive în viața tinerilor.

În cadrul acestei evaluări, impactul Strategiei se va realiza prin analiza combinată a relevanței și a implementării intervențiilor. Această abordare pornește de la supoziția că o politică publică produce impact dacă îndeplinește concomitent două condiții esențiale: politica publică trebuie să aibă un grad înalt de relevanță (să presupună intervenții *potrivite și ambițioase*), cât și un grad înalt de realizare a acestor intervenții. Astfel, în funcție de nivelul de relevanță și de nivelul de eficiență, evaluarea va aprecia probabilitatea impactului Strategiei.

Incluziunea și egalitatea de gen. Întru înțelegerea faptului dacă tinerii au beneficiat în egală măsură de șanse și oportunități pentru tineri, procesul de evaluare a cuprins faze ce au permis să stabilim: (i) cât de consecvent a fost abordat nivelul redus de participare a tinerilor din categoriile vulnerabile la etapa de descriere a problemei (utilizarea datelor cât mai dezagregate pe diferite categorii de tineri); (ii) care a fost răspunsul factorilor de decizie la necesitățile de participare a tinerilor reprezentanți ai categoriilor marginalizate, atât la etapa de planificare a intervențiilor strategice, cât și în procesul de implementare a acestora; (iii) cât de eficiente și consecvente au fost instrumentele de monitorizare, evaluare și raportare pentru evidențierea necesităților de participare ale tinerilor excluși.

Analiza acestor dimensiuni s-a realizat în baza **MATRICII DE EVALUARE**.

Echipa de evaluare a tras concluzii pe baza triangulării dovezilor obținute prin aplicarea diferitelor metode de colectare a datelor, precum și din surse de date primare și secundare, și anume:

(1) Analiza datelor statistice și a documentelor relevante. Printre acestea, se numără: rapoartele anuale de implementare a Planului de acțiuni al Strategiei, Analiza comprehensivă a sectorului de tineret (UNICEF/UNFPA), Raportul 2020 al revizuirii naționale voluntare (VNR) a Agendei 2030, Revizuirea politicilor privind bunăstarea tinerilor din Moldova (publicată de OCDE, 2018), Revizuirea la jumătatea perioadei a implementării Strategiei Naționale pentru Dezvoltarea Sectorului Tineretului 2020 (UNICEF, 2018), inclusiv cu suportul expertizei internaționale livrate de UN WOMEN privind analiza sectorului de tineret din perspectiva de gen, cât și rapoartele anuale privind evaluarea Strategiei pregătite de către reprezentanții societății civile.

(2) Interviu cu persoane-cheie. Acestea au fost realizate în baza unui ghid. Interviuurile au fost organizate cu experți selectați, inclusiv reprezentanți ai ministerelor de resort, APL, centre de tineret și organizații pentru tineret, consilii și grupuri informale de tineret, comunitatea donatorilor. Lista persoanelor intervievate se anexează.

(3) Sesiuni de consultare. În contextul procesului de elaborare a Raportului de evaluare a SNDST 2020 și al asigurării unui cadru larg și participativ de consultare a subiecților sectorului de tineret, au fost realizate trei ateliere de consultare, cu participanți selectați în profil teritorial (sud, centru, nord) și grupați conform domeniilor de activitate în sectorul de tineret:

(i) funcționari publici responsabili de tineret la nivelul II al APL (23 de participanți);

(ii) practicieni și practiciene în domeniu, lucrători de tineret, reprezentanți ai centrelor de tineret și ONG-uri etc. (38 de participanți);

(iii) tineri, voluntari, lideri de tineret, beneficiari ai centrelor de tineret, consilii de tineret, reprezentanți ai structurilor informale și reprezentative ale elevilor, studenților etc. (50 de participanți).

În cadrul fiecărui atelier de lucru a fost prezentată o scurtă retrospectivă a SNDST reieșind din profilul profesional/social al celor prezenți. Ulterior, participanții la fiecare atelier au fost divizați în grupuri, pentru discuții axate pe trei elemente legate de implementarea SNDST: rezultate, provocări și tendințe de dezvoltare a unui nou document de planificare strategică după 2020.

Sumar executiv

Participarea tinerilor. Intervențiile propuse pentru cea dintâi prioritate strategică se caracterizează printr-un nivel relativ mare de relevanță, fiind echivalată cu 0,65 puncte (din maximum 1). Astfel, rezultatele observate denotă o calibrare bună a majorității acțiunilor planificate, în special a celor pentru subprioritățile ce vizează cooperarea internațională cu structurile de tineret și dezvoltarea consiliilor locale de tineret, ambele fiind evaluate cu un nivel de peste 0,72 puncte. Gradul de implementare a Priorității I. *Participarea tinerilor* a SNDST este unul parțial, fiind echivalat cu doar 0,54 puncte din 1 posibil. Dat fiind setul extins și divers de intervenții setate pentru aria strategică în cauză (care încorporează 21 de rezultate specifice și 73 de acțiuni), performanța acestora a fost evaluată cu punctaje ce oscilează pe o scală de la 0,13 până la 0,72 puncte. În lista intervențiilor ce se caracterizează printr-un grad mare de realizare se regăsesc acțiunile de completare sau modificare a cadrului legislativ și normativ (0,86) și cele vizând desfășurarea campaniilor de comunicare, promovare sau sensibilizare (0,84). Deși Strategia a reușit să impulsioneze crearea mai multor premise ce ar facilita participarea tinerilor, Moldova continuă să fie caracterizată printr-o pasivitate civică accentuată. Conform raportului “Participarea tinerilor pe timp de pandemie”¹, în iulie 2020, doar 18,4% dintre tinerii din Moldova au participat la activități de influențare a procesului decizional. În perioada implementării SNDST 2020 au fost elaborate și promulgate mai multe acte legislative și normative în scopul creării condițiilor necesare pentru facilitarea participării și a implicării mai active a tinerilor la nivel social și decizional. Printre acestea se numără: Legea nr. 215/2016 cu privire la tineret, Regulamentul-cadru privind organizarea și funcționarea consiliilor locale ale tinerilor, Hotărârea Guvernului nr. 598/2020 cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Dezvoltarea Programelor și Activității de Tineret etc. La fel, au fost puse bazele activității unor structuri de tineret ce activează la nivel raional și local, au fost susținute inițiative ale tinerilor prin programul de granturi, au fost desfășurate o serie de activități de instruire și informare a principalilor actori relevanți sectorului de tineret ș.a. Cu toate că intervențiile strategice propuse au contribuit la înregistrarea unor progrese, totuși lipsa unui cadru omogen de monitorizare și a unor indicatori macro, specifici participării tinerilor din Moldova, a generat dificultăți în estimarea impactului intervențiilor strategice asupra problematicii majore cu referire la participarea tinerilor.

Servicii mai bune pentru tineri. Pentru realizarea obiectivelor stabilite în cadrul Priorității II au fost planificate acțiuni cu un grad de relevanță mare (0,73 din maximum 1), peste media acțiunilor din celelalte priorități. Gradul de potrivire a acțiunilor (în medie, 0,84) a fost, în general, mai mare decât gradul de ambiție (în medie, 0,63), punctajul fiind afectat negativ de lipsa unor ținte concrete, lipsa/insuficiența bugetului alocat, timpul limitat și lipsa de claritate în formularea intervenției. Prin contrast, gradul de realizare în cadrul Priorității II (în medie, 0,41) a fost cel mai mic dintre toate cele patru priorități proiectate. Majoritatea acțiunilor planificate au fost legate de instituirea unor standarde pentru serviciile oferite tinerilor (inclusiv de outreach) și dezvoltarea unui sistem de acreditare a acestor servicii. Pe parcursul implementării, s-a decis schimbarea abordării stabilite inițial – renunțarea la un sistem de standarde și dezvoltarea unor criterii de calitate pentru serviciile prestate. Această schimbare a întârziat orarul de implementare, ceea ce a determinat și un nivel mai mic de realizare. Cele mai multe acțiuni planificate nu au fost realizate sau sunt la o etapă incipientă de realizare. Nivelul de realizare în cadrul priorității a oscilat între 0,34 și 0,52 pentru fiecare dintre cele trei subpriorități. În privința impactului, nu a fost stabilită o țintă în gradul contribuției pentru formarea capacităților tinerilor și tinerelor de integrare în societate, de aceea este dificil a aprecia măsura în care a fost atins obiectivul dat. Astfel, activitățile desfășurate au contribuit la dezvoltarea capacităților tinerilor, însă nu sunt disponibile date privind măsura în care au beneficiat tinerii și tineretele cu oportunități reduse, care sunt menționați/te expres în formularea obiectivului.

Oportunități economice pentru tineri. Acțiunile planificate în Prioritatea III au un grad relativ înalt de relevanță (în medie, 0,62). Prin contrast, cel mai mic grad de relevanță a fost constatat pentru acțiunile din cadrul Subpriorității

1 https://progen.md/wp-content/uploads/2020/12/9352_covid_19_impactul_participarea.pdf

Abilitarea economică și antreprenoriatul în rândul tinerilor (0,35). În acest caz, lipsa de potrivire și de ambiție a unor acțiuni a influențat semnificativ în sens negativ punctajul mediu. Gradul de realizare a acțiunilor din cadrul priorității date a fost unul mediu (cu un punctaj de 0,49 din maximum 1). Gradul de realizare a variat semnificativ între subpriorități, de la 0,26 pentru Subprioritatea 3.1, la 0,58 și 0,63 pentru Subprioritatea 3.2 și, respectiv, Subprioritatea 3.3. Principalii factori care au redus potențialul impact au fost insuficiența resurselor financiare, lipsa unor ținte specifice, lipsa unei abordări programate și, în unele cazuri, insuficiența resurselor umane din structurile responsabile ale MECC pentru volumul de lucru cerut de SNDST. Totodată, constatăm că, în cadrul Priorității III, rolul central pentru atingerea obiectivelor îl au autoritățile publice specializate (MEI, ODIMM, ANOFM), iar resursele și pârghiile MECC nu au capacitatea să producă schimbări semnificative. Obiectivul general – *Dezvoltarea oportunităților antreprenoriale și de angajare în rândul tinerilor, în special al celor cu oportunități reduse* – nu conține un indicator cantitativ verificabil. Doar câteva dintre acțiunile raportate prezintă date dezagregate privind beneficiarii cu oportunități reduse. Grupurile marginalizate (tinerii din mediul rural, tinerii cu dizabilități) continuă să fie subreprezentate în mediul antreprenorial.

Consolidarea sectorului de tineret. În vederea consolidării și dezvoltării sectorului de tineret au fost concepute și implementate o serie de intervenții de nivel național, regional și local. Relevanța acestor intervenții (analizată prin prisma ambiției și cea a potrivirii activităților planificate) a determinat, în ultimă instanță, nivelul de impact asupra sectorului. Analiza Priorității IV a SNDST 2020 indică faptul că activitățile planificate și realizate se caracterizează prin relevanță relativă, cu un scor general de 0,63 puncte din maximum 1. În raport cu celelalte priorități, aria de consolidare a sectorului de tineret ocupă ultimele poziții privind relevanța acțiunilor prevăzute în Strategie și în Planul de acțiuni al acesteia. Ambiția redusă a acțiunilor a determinat și nivelul moderat de relevanță a acestora. Prioritatea IV s-a axat mai mult pe capacitatea instituțională a structurilor de tineret (inclusiv a celor din sectorul asociativ), pe dezvoltarea competențelor în lucrul de tineret și a mecanismelor de consolidare a acestui sector (din perspectiva capacităților, resurselor umane, cadrului de politici etc.). La nivel macro, țintele planificate rezonază cu aceste deziderate, însă analiza arată că unele acțiuni specifice nu au fost suficient de ambițioase și transformative pentru a obține pe deplin rezultatele propuse (cum ar fi acțiunile prevăzute pentru promovarea educației non-formale în rândul tinerilor și tinerelor sau pentru dezvoltarea participativă și incluzivă a cadrului legislativ intersectorial). În acest sens, la nivelul întregii priorități, coeficientul nivelului de ambiție este dublu mai mic decât cel al potrivirii acțiunilor cu țintele propuse. Nivelul de realizare a activităților preconizate pentru Prioritatea IV este estimat a fi moderat, cu anumite abateri de la planificarea strategică inițială. Acumulând un scor mediu de 0,56, Prioritatea IV se plasează pe locul întâi la capitolul *implementare*, în raport cu celelalte trei arii strategice ale SNDST 2020. Cel mai mare scor pentru realizare se atestă în cazul activităților ce vizează completarea sau modificarea cadrului legislativ și normativ al sectorului de tineret, programele de granturi și de suport investițional dezvoltate de ministerul de resort, realizarea de studii și analize în domeniu.

Prioritatea I. Participarea tinerilor

1.1. Introducere

Activismul civic al tinerilor reprezintă un element esențial atât pentru asigurarea democrației, cât și pentru dezvoltarea consecventă a capitalului uman. În ultimele patru decenii, în spațiul european, participarea tinerilor la luarea deciziilor sociale, politice și civice a devenit din ce în ce mai importantă. Participarea acestora este un subiect-cheie pentru politica de tineret din Uniunea Europeană și pentru Consiliul Europei, alături de multe alte părți interesate de practica și cercetarea muncii tinerilor și tinerelor. Participarea tinerilor este o prioritate în Strategia pentru tineret (2010-2018) a Uniunii Europene și figurează printre prioritățile de cooperare dintre Comisia Europeană și statele membre. În 2011 și, respectiv, 2012, Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei și Comitetul Miniștrilor au adoptat recomandări la această temă, care sugerau utilizarea de noi instrumente și metode pentru a intra în dialog cu tinerii și pentru a crea mai multe grupuri destinate acestei categorii de vârstă. În 2013, Comisia Europeană a prezentat un studiu privind situația și tendințele participării tinerilor în diferite grupuri de tineret, explorând rezultatele din diverse aspecte.²

Participarea tinerilor este prima și cea mai complexă prioritate strategică în cadrul SNDST 2020, atât ca număr de activități și rezultate incluse, cât și ca varietate de actori-cheie vizati. Îmboldurile de la nivel internațional și studiile naționale ce reliefează situația precară din Moldova din perspectiva participării tinerilor³ au determinat autoritățile să vină cu un set de politici publice la nivel național întru oferirea tinerilor de noi oportunități și sporirea interesului acestora de a se implica mai activ în viața comunitară. Una din politicile vizate este Strategia Națională de Dezvoltare a Sectorului de Tineret 2020. Astfel, un rol aparte în cadrul SNDST 2020 revine problematicii activismului redus al tinerilor, aceasta fiind cea mai complexă arie de intervenție din cadrul documentului vizat de politică publică. De menționat că SNDST 2020 definește *participarea* ca fiind implicarea coordonată a tinerilor, a autorităților administrației publice și a societății civile în procesul decizional de soluționare a problemelor din sectorul de tineret. Crearea unui mediu care încurajează implicarea activă a tinerilor în soluționarea problemelor comunitare și participarea în procesele democratice determină necesitatea unui cadru amplu de intervenție.

Prioritatea I a SNDST 2020 și-a propus să contribuie la creșterea nivelului de implicare a tinerilor în procesul de consolidare a democrației participative. Prin intermediul acesteia, răspunsul autorităților a fost orientat spre (i) oferirea a cât mai multe oportunități de participare a tinerilor, (ii) crearea și fortificarea structurilor de tineret, dar și (iii) elaborarea unui cadru normativ și legislativ ce va facilita integrarea dimensiunii de tineret în toate ariile de activitate. Astfel, în concordanță cu respectivul obiectiv general, au fost planificate șase obiective specifice și un șir extins de intervenții (a se vedea Figura 1).

Exercițiul de evaluare a SNDST 2020 a permis să fie identificat progresul în atingerea obiectivului setat pentru prima prioritate și conturate o serie de recomandări pentru documentul strategic ulterior. În contextul finalizării ciclului de implementare a Strategiei, în anul 2020, au demarat activitățile de evaluare a acesteia în scopul stabilirii efectelor intervențiilor autorităților în raport cu nivelul redus de activism al tinerilor. Prin urmare, impactul SNDST 2020 asupra participării tinerilor a fost evaluat prin prisma obiectivelor și cea a țintelor de performanță propuse a fi atinse, iar cele mai relevante constatări au fost reflectate în acest document.

2 Forme noi și inovative de participare a tinerilor în procesul decizional. Anne Crowley & Dan Moxon. http://ecpat.de/wp-content/uploads/2018/09/178717GBR_Forms-youth-participation.pdf

3 Conform textului SNDST 2020, în 2013, participarea tinerilor a fost cotelată la doar 11%.

PRIORITATEA I. PARTICIPAREA TINERILOR	→	Subprioritatea 1.1. Cadru legal de participare a tinerilor la luarea deciziilor	R1.1.1. Cadru legislativ și normativ cu prevederi ce permit și stimulează participarea activă și în mod egal a tuturor tinerilor în procesul decizional creat. R1.1.2. Tineri implicați, până la sfârșitul anului 2018, de toate APL II în procesul decizional, având la bază structuri consultative de tineret. R1.1.3. Tineri implicați în procesul de luare a deciziilor la nivel local de cel puțin 30% din APL I. R1.1.4. Consultări sistematice privind politicile publice ce îi vizează oferite tinerilor de APL.
	→	Subprioritatea 1.2. Activismul civic al tinerilor	R1.2.1. Cel puțin 30% din tineri asociați și implicați activ în structuri formale și neformale. R1.2.2. Cel puțin 60% din tineri din populația activă participă la vot și se implică direct în acest proces. R1.2.3. Activitate de voluntariat consolidată printr-o infrastructură dezvoltată, accesibilă tuturor tinerilor și funcțională, recunoscută la nivel formal și practic. R1.2.4. Gradul de participare a tinerilor, a organizațiilor de tineret, a grupurilor de inițiativă și a lucrătorilor de tineret la realizarea politicilor de tineret crește.
	→	Subprioritatea 1.3. Consiliile locale de tineret	R1.3.1. Consiliile locale ale tinerilor activează în baza unui mecanism de reglementare și bună guvernare. R1.3.2. Până la finele anului 2016, RRCLT în toate regiunile Republicii Moldova funcționale. R1.3.3. Până la finele anului 2018, CLT reprezentate de o rețea națională consolidată. R1.3.4. CLT dispun de instrumente de asigurare a durabilității financiare, inclusiv din partea statului. R1.3.5. Cel puțin 40% din tineri cu vârsta de 13-18 ani, inclusiv cei cu oportunități reduse, implicați în activitatea CLT.
	→	Subprioritatea 1.4. Mobilitatea tinerilor	R1.4.1. Cel puțin 35% din tineri, inclusiv cu oportunități reduse, sunt beneficiari ai programelor de mobilitate la nivel național și internațional. R1.4.2. Cel puțin 35% din beneficiarii programelor de mobilitate au abilități și cunoștințe competitive pe piața muncii. R1.4.3. Cel puțin 35% din tinerii plecați peste hotare la studii sau la muncă sunt informați despre programele de mobilitate și cel puțin 20% devin beneficiari ai acestor programe.
	→	Subprioritatea 1.5. Informarea tinerilor	R1.5.1. Până la finele 2020, accesul la informație corectă și sigură asigurat pentru cel puțin 80% din tineri. R1.5.2. Până la finele 2018, cel puțin 50% din tineri sunt conștienți de riscurile mediului online. R1.5.3. Până la finele 2017, cadru legal pentru asigurarea protecției și securității pe internet a tinerilor și adolescenților funcțional.
	→	Subprioritatea 1.6. Cooperarea internațională	R1.6.1. Prezența organizațiilor de tineret din Republica Moldova în structurile europene de tineret încurajată și sporită. R1.6.2. Colaborare extinsă și numărul de evenimente desfășurate anual în comun cu organizațiile internaționale și structurile de tineret majorat.

F1. Ariile de intervenție pentru Prioritatea I. Participarea tinerilor

Sursa: SNDST 2020

1.2. Constatări generale

Intervențiile propuse pentru cea dintâi prioritate strategică se caracterizează printr-un nivel relativ mare de relevanță, fiind echivalată cu 0,65 puncte (din maximum 1). Metodologia de analiză propusă în cadrul acestui exercițiu a permis să constatăm că, la etapa de elaborare a strategiei, au fost identificate măsuri și acțiuni care ar determina atingerea unui progres bun în raport cu obiectivele și rezultatele setate și specifice ariei participării tinerilor. În raport cu celelalte priorități, aria de participare s-a clasificat pe al doilea loc după relevanță. Astfel, rezultatele observate denotă o calibrare bună a majorității acțiunilor planificate, în special a celor pentru subprioritățile ce vizează cooperarea internațională cu structurile de tineret și dezvoltarea consiliilor locale de tineret, ambele fiind evaluate cu un nivel de peste 0,72 puncte. Tot în acest context, nu putem trece cu vederea diferența până la nivelul maximal de puncte, ceea ce indică faptul că nu toate intervențiile identificate au avut un caracter transformativ, care ar fi facilitat înregistrarea unui progres mai bun la capitolul participării (lacune pronunțate fiind observate pentru subprioritățile ce vizează mobilitatea tinerilor și activismul civic al acestora).

Acțiunile identificate s-au dovedit a fi mai puțin ambițioase. Defalcarea rezultatelor obținute la capitolul relevanță, din perspectiva potrivirii și ambiției intervențiilor propuse pentru Prioritatea I, a permis să constatăm faptul că, deși după potrivire, autoritățile au reușit să identifice acțiuni caracterizate prin elementul transformativ al acestora, totuși ambiția mai redusă a determinat o stagnare în atingerea rezultatelor majore planificate (pentru detalii, a se vedea secțiunea legată de metodologie). Astfel, elementul de potrivire a obținut în medie 0,74 puncte, iar cel de ambiție – 0,55. Procesul participativ organizat la etapa de elaborare a documentului strategic (cu implicarea partenerilor de dezvoltare, a OSC-urilor din sectorul de tineret, a reprezentanților grupului de tineret, a activiștilor civici etc.) a permis ca documentul strategic să încorporeze intervenții cât mai eficiente în raport cu obiectivele și rezultatele setate. Pe de altă parte, efortul și intenția de implementare a acestora (spre exemplu, resursele alocate, amploarea acțiunii, numărul beneficiarilor vizați etc.) au avut repercusiuni asupra atingerii progresului scontat.

Gradul de implementare a Priorității I a SNDST este unul parțial, fiind echivalat cu doar 0,54 puncte din maximum 1 posibil. Dat fiind setul extins și divers de intervenții prevăzute pentru aria strategică *Participarea tinerilor* (arie ce încorporează 21 de rezultate specifice și 73 de acțiuni), performanța acestora a fost evaluată cu punctaje ce oscilează pe o scală de la 0,13 până la 0,72 puncte. În lista intervențiilor ce se caracterizează printr-un grad mare de realizare se regăsesc acțiunile de completare sau modificare a cadrului legislativ și normativ (0,86) și cele vizând desfășurarea campaniilor de comunicare, promovare sau sensibilizare (0,84). Prin contrast, la polul opus s-au clasat acțiunile ce țineau spre realizarea studiilor și cercetărilor specifice ariei participării tinerilor (0,43), spre elaborarea documentelor de politici, strategii și metodologii (0,44) și spre oferirea de granturi și investiții (0,10). Astfel, exercițiul de evaluare a permis să fie identificat faptul că intervențiile care erau în responsabilitatea directă a ministerului de resort desemnat de implementarea strategiei au avut un grad mai mare de realizare (modificare a cadrului legislativ și normativ). Totodată, existența unui partener de dezvoltare sau a unui partener specializat din partea organizațiilor societății civile contribuie în mod semnificativ la creșterea gradului de realizare a intervențiilor strategice.

Deși Strategia a reușit să impulsioneze crearea mai multor premise ce ar facilita participarea tinerilor, Moldova continuă să fie caracterizată printr-o pasivitate civică accentuată. În perioada implementării SNDST 2020 au fost elaborate și promulgate mai multe acte legislative și normative ce au avut drept scop crearea de condiții ce ar facilita participarea mai activă a tinerilor la nivel social și decizional. Printre acestea se numără: Legea nr. 215 cu privire la tineret, Regulamentul-cadru privind organizarea și funcționarea consiliilor locale ale tinerilor, Hotărârea Guvernului cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Dezvoltarea Programelor și Activității de Tineret etc. La fel, au fost puse bazele activității unor structuri de tineret ce activează la nivel raional și local, au fost susținute inițiative ale tinerilor prin programul de granturi, au fost desfășurate o serie de activități de instruire și informare a principalilor actori ai sectorului de tineret ș.a. Cu toate că intervențiile strategice propuse au contribuit la înregistrarea unor progrese, lipsa unui cadru omogen de monitorizare și a unor indicatori macro a îngreunat procesul de estimare a impactului intervențiilor strategice asupra problematicei majore cu referire la participarea tinerilor. În baza unui studiu, elaborat în 2020⁴, a fost identificat că doar 18,4% dintre tineri au fost implicați în activități civice și de luare a deciziilor, o rată extrem de joasă.

4 COVID 19 și tinerii: Cum a influențat pandemia participarea tinerilor. Studiu. Chișinău 2020, p. 11.

Evaluarea holistică a acestei arii a permis să fie identificate o serie de provocări care au tergiversat atingerea impactului scontat cu referire la participarea tinerilor. Printre acestea se numără: (i) insuficiența unui mecanism ce ar facilita integrarea și monitorizarea perspectivei tinerilor în politicile publice elaborate în toate domeniile conexe ariei de participare a acestora; (ii) funcționalitatea și sustenabilitatea financiară redusă a structurilor de tineret create (precum consiliile locale ale tinerilor, centrele de tineret etc.); (iii) lipsa unui cadru unic de colectare a datelor ce ar permite identificarea tendinței vizând participarea tinerilor, atât sub aspectul participării civice, al reprezentativității în structurile decizionale, cât și sub cel al accesării și beneficierii de serviciile de tineret etc. Adicional acestora, la fel de important a fi reflectate în context, sunt modificările pe arena politică, și anume (i) reforma Guvernului⁵, care a determinat comasarea ministerelor, inclusiv a ministerului responsabil de implementarea intervențiilor specifice acestei priorități și (ii) pierderea memoriei instituționale odată cu schimbarea miniștrilor entității de resort și a componenței echipelor de implementare și gestionare a priorității de participare a tinerilor. Nu oțitem faptul că aceste schimbări au avut repercusiuni directe asupra nivelului de realizare a obiectivelor setate, întrucât intervențiile specifice priorității date au fost atribuite, în mare parte, ministerului de resort.

Participarea incluzivă a tinerilor – o dimensiune cu perspective de îmbunătățire. De accentuat faptul că, la etapa de elaborare a Strategiei, excluderea tinerilor din categoriile vulnerabile a fost evidențiată ca o problemă ce trebuie abordată de documentul de politică publică, fiind ulterior integrată în matricea logică de intervenții și expres menționată prin intermediul a două obiective specifice (1.1 și 1.2.). Exercițiul de evaluare a Strategiei a permis să constatăm că lipsa unor instrumente naționale specifice, care ar facilita o monitorizare consecventă a beneficiarilor activităților desfășurate și care ar permite generarea informației multiple dezagregate în funcție de criteriile socio-demografice a tinerilor implicați (precum genul, nivelul de educație, nivelul de trai, etnia, prezența dizabilității, mediul de trai etc.), a constituit un impediment în măsurarea cât mai obiectivă a nivelului de incluziune a tinerilor cu oportunități reduse. Deși în ultimii ani se conturează o tendință ușor pozitivă la nivel național de a implementa inițiative ce abordează problema participării incluzive a tinerilor (cu suportul partenerilor de dezvoltare), totuși indisponibilitatea unui mecanism național unic de monitorizare a respectării acestui principiu a avut repercusiuni asupra elucidării constatărilor bazate pe date comparabile colectate în mod sistematic.

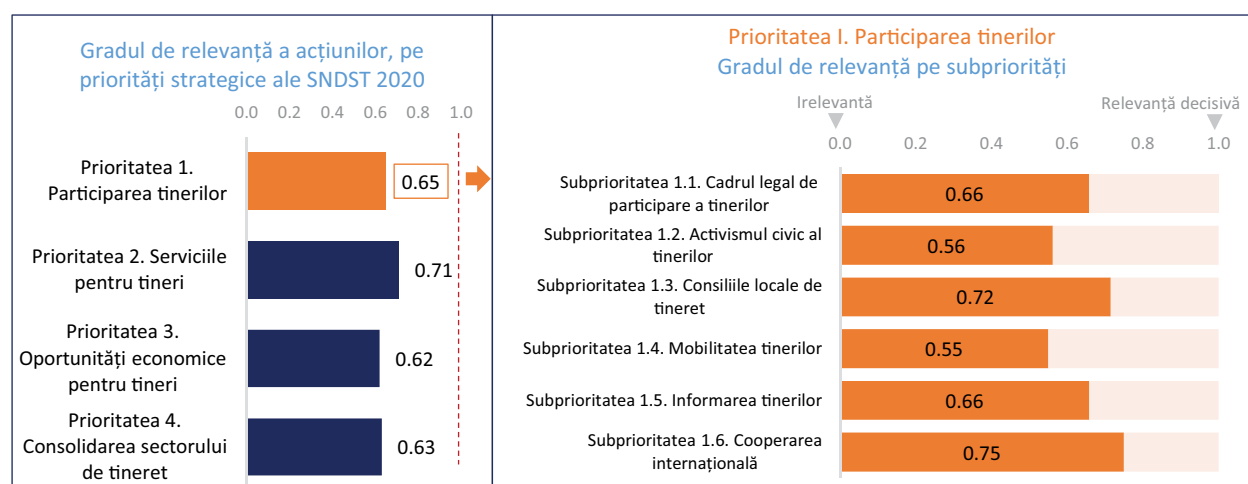
Reieșind din importanța participării tinerilor, prioritatea respectivă se impune a fi menținută și în următoarea strategie de dezvoltare a sectorului de tineret. Întru avansarea la capitolul dat, autoritățile ar trebui să vină cu un răspuns cât mai complex și holistic, care ar ținti spre abordarea cât mai eficientă a problematicii reticenței sporite a tinerilor de a fi implicați în procesul de luare a deciziilor (indiferent de nivelul administrativ), dar și în activități civice la nivel comunitar. În acest sens, printre recomandările pentru următorul document strategic se numără: (i) setarea unor indicatori de tip macro (spre exemplu, rata de participare a tinerilor în acțiuni civice, inclusiv ai celor din categoriile mai des marginalizate; ponderea tinerilor ce candidează pentru funcții decizionale locale, raionale și naționale; rata participării tinerilor la vot; ponderea tinerilor/tinerelor ce au fost aleși/se ca primari, consilieri, deputați etc.), care ar permite atât monitorizarea anuală în dinamică a țințelor de performanță setate într-un mod mai specific și clar distincte participării tinerilor, cât și identificarea documentelor de politici publice ce urmează a fi ajustate la necesitățile tinerilor; (ii) consolidarea capacităților autorităților în elaborarea și implementarea instrumentelor naționale și locale de dezvoltare a documentelor de politici publice alinate la necesitățile tinerilor și de evaluarea eficientă și complexă a acestora, care s-ar solda cu recomandări de îmbunătățire ulterioară a intervențiilor factorilor de decizie; (iii) planificarea holistică a activităților de capacitate a persoanelor implicate în promovarea inițiativelor de participare a tinerilor, ministerul de resort fiind responsabil de conceptualizarea unui program complex de subiecte, astfel încât acestea să asigure o consecvență și o continuitate logică; (iv) stabilirea, cel târziu până la finalul anului 2022, de către ministerul de resort, a mecanismului de abordare a incluziunii tinerilor în procesul de participare, astfel încât aceștia să poată beneficia de oportunitățile necesare, ceea ce ar contribui la creșterea activismului lor civic; (v) stabilirea și menținerea parteneriatelor care ar facilita buna implementare a intervențiilor orientate spre sporirea nivelului de participare a tinerilor etc.

5 <https://gov.md/ro/content/reforma-guvernului-aplicare>

1.3. Relevanță

Un element esențial în procesul de evaluare a Priorității I a SNDTS 2020 îl reprezintă **determinarea nivelului de relevanță a intervențiilor propuse în raport cu obiectivele stabilite specifice participării tinerilor**. Evaluarea relevanței intervențiilor propuse analizează cât de potrivite și ambițioase sunt acestea pentru a determina schimbările scontate. În acest context, este important să înțelegem în ce măsură intervențiile setate s-au aliniat la amploarea rezultatelor și obiectivelor râvnite. Analiza gradului de relevanță a fiecărei acțiuni propuse și reflectate în matricea logică în raport cu obiectivele și rezultatele strategice reprezintă o metodă optimă în sensul dat.

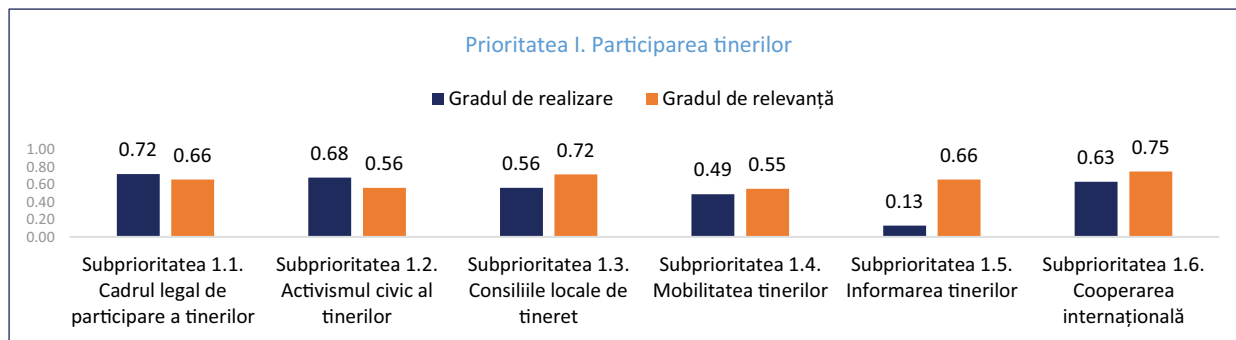
Intervențiile propuse în raport cu obiectivul general privind implicarea tinerilor în procesul de consolidare a democrației participative au fost estimate cu un nivel relativ bun de relevanță. Evaluate pe o scală de la 0 la 1 în corespundere cu obiectivele setate, acțiunile din matricea logică au obținut scoruri ce variază între 0,55 și 0,75 puncte. În cazul evaluării efectuate, aceasta se echivalează cu o relevanță mare (figura de mai jos). Altfel spus, la etapa de planificare a documentului strategic, întru atingerea obiectivelor fixate, autoritățile au reușit să identifice acțiuni care ar contribui cât mai mult la sporirea nivelului de participare a tinerilor, în funcție de subprioritățile stabilite. În raport cu celelalte priorități, după relevanță, aria de participare s-a clasat pe locul al doilea. Astfel, se poate constata faptul că, pe de o parte, aceasta semnifică o relevanță relativ sporită, însă, pe de altă parte, diferența până la nivelul maximal arată că nu toate intervențiile propuse au avut un caracter transformativ, care să fi permis un progres mai semnificativ în atingerea impactului setat cu referire la sporirea nivelului de participare a tinerilor.

F2. Relevanța intervențiilor în raport cu obiectivele propuse pentru Prioritatea I. Participarea tinerilor; puncte

Sursa: Estimările autorilor

Nivelul relativ al relevanței a fost influențat de intervențiile setate pentru subprioritățile ce țineau spre consolidarea consiliilor locale de tineret și a parteneriatelor cu structurile internaționale de tineret. Pentru ambele obiective, autorii documentului și-au propus să identifice acțiuni ce sporeau probabilitatea apropiierii de rezultatele scontate în urma implementării Strategiei. Astfel, relevanța acestora a fost estimată cu un nivel de peste 0,7 puncte.

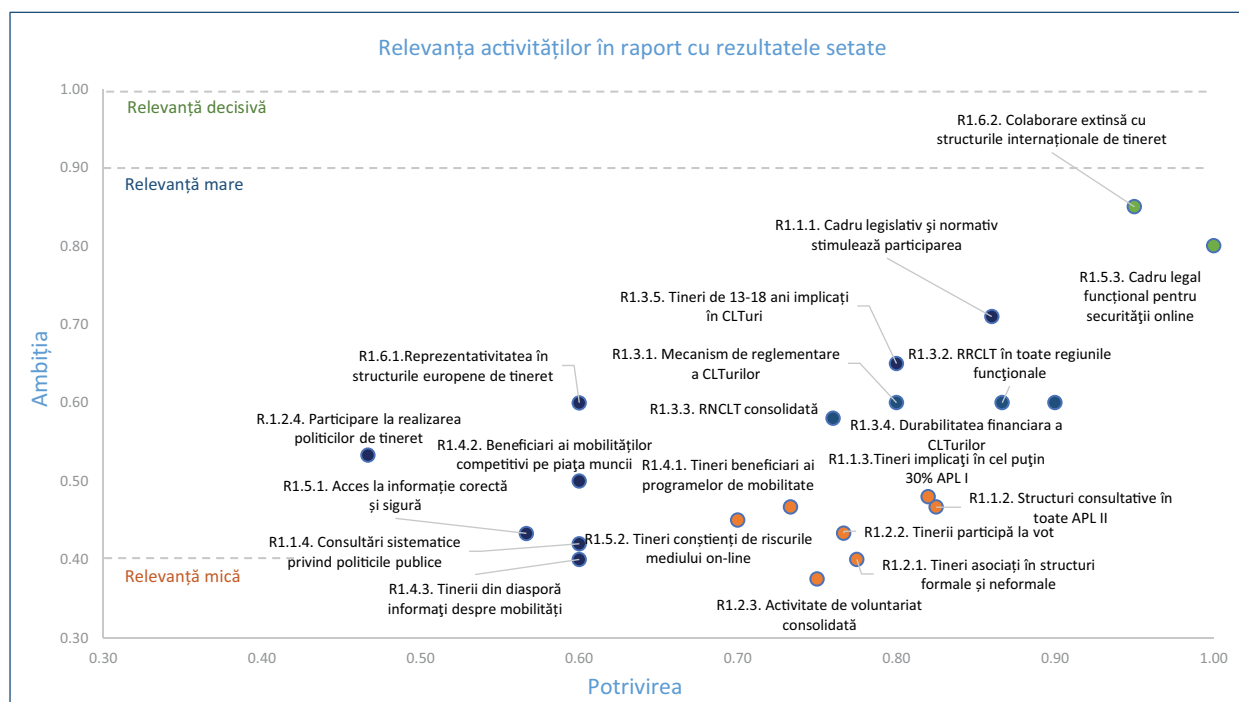

F3. Cartarea intervențiilor în funcție de nivelul de realizare și relevanță

Sursa: Estimările autorilor

La polul opus, un grad de relevanță mai mic le-a fost caracteristic intervențiilor planificate pentru obiectivele cu referire la mobilitatea tinerilor și la activismul civic al acestora. Chiar dacă din figura anterioară se observă că majoritatea obiectivelor au un nivel de relevanță ce trece ușor peste nivelul mediu (0,5 puncte), totuși acțiunile setate pentru două obiective specifice au influențat cel mai mult faptul ca obiectivul general să nu fie echivalat cu un grad mai mare de relevanță. Astfel, acțiunile planificate se caracterizează mai mult cu un grad limitat de influențare a progresului estimat pentru obiectivul de mobilitate a tinerilor și cel de sporire a activismului în rândul tinerilor. Valorile de 0,55 puncte și, respectiv, 0,56 puncte vin să confirme acest lucru. În aceeași ordine de idei, figura de mai sus reflectă relevanța pentru rezultatele setate în cazul acestor două obiective. Astfel, se poate stabili mai detaliat ce intervenții au contribuit în mai mică măsură la progresul planificat.

Acțiunile planificate s-au dovedit a fi potrivite, dar mai puțin ambițioase. Analiza nivelului de relevanță prin prisma potrivirii acțiunii la rezultatul și obiectivul setate (cât de transformative și structurale au fost activitățile în raport cu rezultatele stabilite), dar și prin cea a *ambției* de realizare (cât de cuprinzătoare și ambițioase au fost intervențiile ca magnitudine), a elucidat că acestea au un grad de relevanță mare din perspectiva potrivirii la obiectivele preconizate și una medie din perspectiva gradului de ambiție. Altfel menționat, chiar dacă o parte dintre acțiuni au fost considerate a fi eficiente întru atingerea impactului strategic pentru aria de participare a tinerilor, totuși efortul și intenția în implementarea acestora au fost estimate ca determinanți ce pot stagna atingerea progresului râvnit (spre exemplu, resursele alocate, amplexarea desfășurării activității, numărul beneficiarilor vizați etc.).

F4. Relevanța intervențiilor în raport cu rezultatele setate, în funcție de potrivire și ambiție

Sursa: Estimările autorilor

Totodată, nu putem trece cu vederea nivelul de relevanță obținut pentru subprioritatea ce vizează perfecționarea cadrului legal specific ariei. În contextul în care prevederile politicilor publice au cea mai mare putere transformativă în orice sector de activitate, valoarea medie obținută a nivelului de relevanță pentru obiectivul dat – de 0,66 puncte – relevă o concordanță mai mică a activităților în raport cu elementul reformativ.

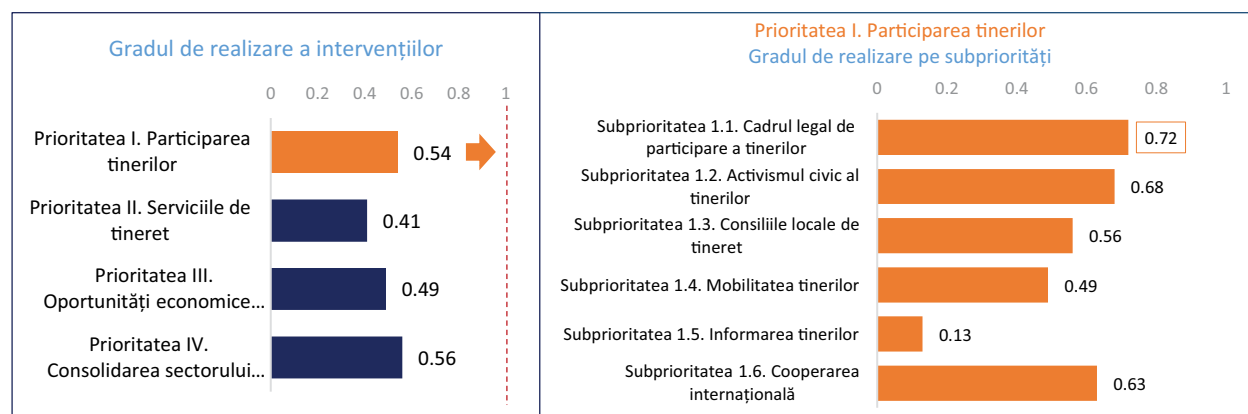
Cartarea rezultatelor prin prisma gradului de potrivire și ambiție au evidențiat intervențiile care au o relevanță mai mare întru sporirea nivelului de atingere a obiectivului general setat. Astfel, în corespundere cu figura prezentată anterior, se observă că în această categorie se integrează acțiunile care au ținut la atingerea rezultatului 1.6.2. *Colaborarea extinsă cu structurile internaționale de tineret.* Activitățile planificate au implicat (i) dezvoltarea cooperării multilaterale prin asigurarea unei comunicări dinamice și eficiente cu organizațiile și structurile internaționale ce susțin politicile de tineret și sport, precum Consiliul Europei, Comisia Europeană, Organizația Națiunilor Unite, Comunitatea Statelor Independente, GUAM, Inițiativa Central Europeană, Grupul de la Visegrad etc. și (ii) promovarea mobilității și a schimbului de tineret prin extinderea participării Republicii Moldova în cadrul programelor Uniunii Europene „Erasmus Plus” și “Eastern Partnership”. Evaluarea a permis să se constate o calibrare mare a acțiunilor respective în raport cu rezultatul specific setat, prima acțiune contribuind la atingerea acestuia în cooperare cu alte intervenții, iar cea din urmă având o influență decisivă, contribuind direct și independent la realizarea țintei propuse. Totodată, în această categorie se includ și acțiunile specifice rezultatului 1.5.3. *Cadrul legal funcțional pentru sporirea securității online a tinerilor.* Rezultatul dat a cuprins implementarea unei singure acțiuni: revederea cadrului legal național ce asigură securitatea cibernetică prin prisma necesităților informaționale ale tinerilor și tinerelor. În raport cu rezultatul propus, această intervenție a fost evaluată ca fiind una ce va determina independent materializarea țintei scontate.

În același context, au fost reliefate și intervențiile care, din cauza ambiției mai reduse, pot determina tergiversarea manifestării rezultatelor strategice. Printre acestea se numără intervenții orientate spre sporirea nivelului de participare a tinerilor în procesele decizionale la nivel comunitar (R1.1.3), inclusiv la nivel raional, având la bază structuri consultative ale tinerilor (R1.1.2), creșterea participării la vot a tinerilor (R1.2.2), asocierea mai mare a tinerilor în structuri formale și non-formale de participare (R1.2.1), consolidarea activității de voluntariat printr-o infrastructură dezvoltată, accesibilă tuturor tinerilor și funcțională, recunoscută la nivel formal și practic (R1.2.3), cât și spre mărirea numărului de beneficiari ai programelor de mobilitate națională și internațională, inclusiv a tinerilor din categoriile cu oportunități reduse (R1.4.1). Astfel, cu toate că, din perspectiva potrivirii la rezultatele setate, intervențiile planificate au fost evaluate cu un nivel relativ mare de relevanță, totuși gradul de ambiție a avut o repercusiune mai negativă asupra atingerii țăintelor setate. Preponderent, ambiția mică se datorează amplitudinii scăzute a acțiunilor desfășurate prin prisma beneficiarilor implicați, inclusiv a celor din categoriile mai des excluse, dar și capacității și resurselor limitate alocate pentru susținerea activităților de capacitate și împuternicire a tinerilor și lucrătorilor de tineret din cadrul consiliilor locale de tineret și al centrelor de tineret în sensul creșterii gradului de reprezentare a acestora atât în structurile de tineret, cât și în procesul decizional.

1.4. Implementare

Procesul de evaluare a acestei arii strategice a stabilit un grad parțial de realizare a obiectivului setat, acumulând 0,54 puncte din maximum 1 posibil. Comparativ cu celelalte rezultate obținute pentru prioritățile strategice, constatăm că cea care vizează participarea tinerilor se situează pe poziția a doua. De menționat că punctajul acumulat indică totuși un nivel relativ de realizare a intervențiilor propuse. Aria strategică *Participarea tinerilor* include 6 obiective specifice și 21 de rezultate. Performanța în realizarea acestora variază, fiind influențată de mai mulți factori. Prin urmare, intervențiile propuse pentru două subpriorități au un grad extrem de mic de realizare (Figura 5). Ne referim la acțiunile specifice domeniului de mobilitate a tinerilor (estimat cu un punctaj de 0,49) și la cel de informare privind securitatea online (0,13 puncte). De accentuat că o subprioritate destul de importantă în raport cu prioritatea analizată, și anume cadrul legal de participare a tinerilor, denotă cel mai mare nivel de realizare.

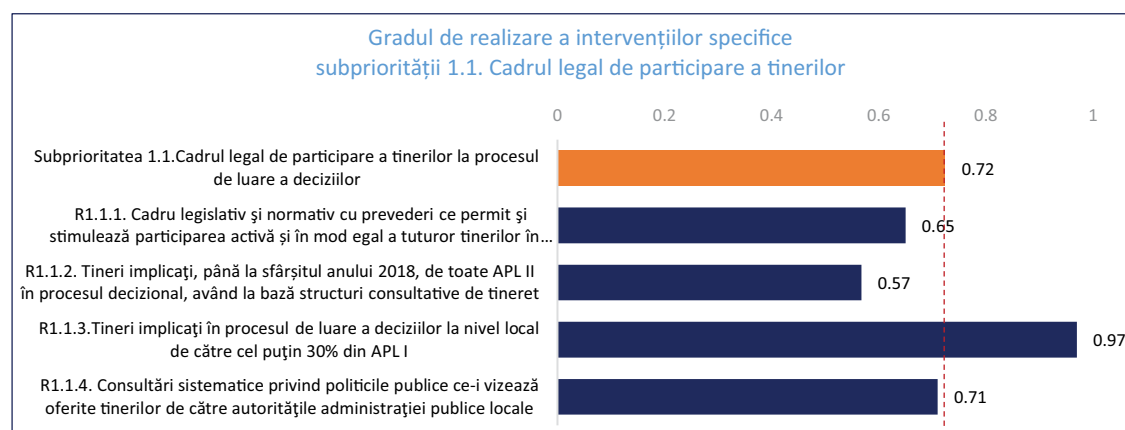
Obiectivul specific 1.1. Perfecționarea, până la finele anului 2017, a cadrului legal prin aprobarea a minimum 6 acte normative ce ar asigura participarea tinerilor, inclusiv a celor cu oportunități reduse, în toate procesele decizionale.

F5. Gradul de realizare a intervențiilor propuse pentru Prioritatea I. Participarea tinerilor, puncte

Sursa: Estimările autorilor

Intervențiile setate pentru cea dintâi subprioritate se caracterizează printr-un grad mare de realizare, fiind echivalente cu 0,72 puncte. La această etapă, punctajul respectiv poate fi interpretat drept o tendință pozitivă în includerea pe agenda autorităților și a altor actori-cheie (parteneri de dezvoltare, ONG-uri, activiști și activiste civici/e etc.) a subiectelor ce vizează participarea redusă a tineretului și promovarea necesităților acestora în documentele de politici publice atât la nivel național, cât și local. O analiză detaliată a punctajelor obținute de fiecare rezultat specific setat pentru această arie a evidențiat că toate rezultatele planificate din cadrul Subpriorității 1.1. au trecut peste nivelul mediu de realizare, cel mai bine poziționându-se intervențiile cu privire la participarea tinerilor în procesul decizional la nivel local (APL I) – 0,97. Specificul acțiunilor ar putea explica acest nivel mare de realizare (majoritatea fiind orientate spre instruiți și campanii de informare). În cele ce urmează, se propune o analiză a efortului autorităților în atingerea Țintelor setate pentru fiecare rezultat al acestei subpriorități.

F6. Nivelul de realizare a intervențiilor specifice Subpriorității 1.1. Cadrul legal de participare, puncte

Sursa: Estimările autorilor

În perioada 2014-2020, au fost aprobate mai multe documente esențiale pentru asigurarea participării tinerilor și tinerelor și pentru dezvoltarea durabilă a sectorului de tineret. Ministerul Educației, Culturii și Cercetării a fost reprezentat în majoritatea comisiilor interministeriale ce au avut ca scop introducerea modificărilor normative ce vizează direct sau tangențial sectorul de tineret. Printre actele cele mai importante care au fost aprobate, pot fi menționate:

- Legea nr. 215 din 29.07.2016 cu privire la tineret⁶, care stabilește principalele condiții de dezvoltare a sectorului de tineret, punând și bazele modului de organizare a unor structuri esențiale pentru sector;
- Hotărârea Guvernului nr. 598 din 12.08.2020 cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Dezvoltarea Programelor și Activității de Tineret⁷;
- Hotărârea Guvernului nr. 347 din 10.06.2020 cu privire la aprobarea Regulamentului de organizare și desfășurare a Programului „Capitala tineretului”⁸;
- Ordinul Ministrului Tineretului și Sportului nr. T/376 din 30.12.2016 cu privire la aprobarea Regulamentului-cadru privind organizarea și desfășurarea Programului de granturi pentru organizațiile de tineret⁹;
- Ordinul Ministrului nr. T/303 din 31 octombrie 2016 cu privire la aprobarea Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea consiliului local al tinerilor¹⁰ ș.a.

Totodată, pe parcursul implementării SNDST, au fost îmbunătățite, din perspectiva de tineret, mai multe acte normative. Ordinul MTS nr. T/571/A din 22.10.2015 a reglementat edițiile din 2018-2019 ale Premiilor de tineret prin aprobarea Regulamentului privind acordarea distincțiilor și premiilor naționale pentru sectorul de tineret. A fost elaborat și aprobat, prin ordinul nr. 735 din 28.07.2020, Regulamentul privind acordarea premiului național pentru tineret¹¹, ediția 2020. Clasificația bugetară, aprobată prin Ordinul ministrului finanțelor nr. 208 din 24.12.2015¹², a fost revizuită și completată cu coduri noi pentru programele vizând componenta de tineret, prin Ordinul ministrului finanțelor nr. 117 din 11.08.2017 privind modificarea și completarea clasificației bugetare. Un alt document de amendare important este Hotărârea de Guvern nr. 1 din 03.01.2020 pentru modificarea Anexei nr. 2 la Hotărârea Guvernului nr. 1006/2014 cu privire la aprobarea Strategiei Naționale de Dezvoltare a Sectorului de Tineret 2020 și a Planului de acțiuni privind implementarea acesteia. Prin Hotărârea Guvernului nr. 477/2019 pentru modificarea anexelor nr. 1 și nr. 2 la Hotărârea Guvernului nr. 1213/2010 privind aprobarea unor măsuri de susținere a activităților pentru tineret au fost revăzute mai multe prevederi care reglementează modul și limitele de cheltuieli în cazul organizării și finanțării activităților de tineret.

Tot aici urmează a fi menționat că nu au fost aprobate mai multe acte planificate a fi elaborate sau amendate. Printre acestea se numără Legea 435/2006 privind descentralizarea administrativă pentru includerea activităților și a serviciilor de tineret în mod expres în aria de atribuții a APL de nivelul II, care, în ciuda discuțiilor din anii 2015 și 2016 și a mai multor încercări de introducere a modificărilor, nu au generat progrese. În urma încercărilor s-a ajuns la concluzia că o astfel de modificare poate fi efectuată numai în cooperare sau de Cancelaria de Stat, Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM), alte autorități ale administrației publice centrale în cadrul unui proiect de lege cu privire la modificarea Legii nr. 435/2006 privind descentralizarea administrativă. De asemenea, cadrul de reglementare a structurilor de co-management nu a fost îmbunătățit. În continuare sunt utilizate ca reper prevederile Hotărârii de Guvern nr. 733/2011 cu privire la crearea Comisiei guvernamentale pentru politicile de tineret. A fost elaborat un raport de evaluare a acestui document în mod participativ cu reprezentanții Comisiei pentru politici de tineret. De menționat că proiectul Regulamentului-cadru de organizare și funcționare a Comisiei consultative pentru politicile de tineret a fost elaborat în anul 2020, fiind inclus în Planul de acțiuni al Guvernului pentru anul 2021 în vederea aprobării prin Hotărâre de Guvern.

Chiar dacă SNDST își propune dezvoltarea și implementarea unui instrument clar de evaluare a politicilor publice sectoriale din perspectiva necesităților tinerilor la nivel guvernamental, un așa mecanism nu a fost dezvoltat. Un instrument la nivel de societate civilă a fost creat și pilotat de Consiliul Național al Tineretului din Moldova în anii 2017-2018.

6 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=105800&lang=ro

7 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=122776&lang=ro

8 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=121725&lang=ro

9 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=97355&lang=ro

10 https://mecc.gov.md/sites/default/files/ordin_nr.t303_din_31.10.2016_cu_privire_la_aprobarea_regulamentului_de_functionare_a_consiliilor_de_tineret.pdf

11 https://mecc.gov.md/sites/default/files/regulament_premiu_tineret_pdf.pdf

12 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=118362&lang=ro

Implementarea Strategiei a prevăzut și dezvoltarea unui cadru larg de analize și studii cu privire la participarea tinerilor în procesul decizional. Cu toate acestea, s-a identificat că, pe parcursul perioadei respective, a lipsit un cadru omogen de cercetare care ar fi permis evaluarea progresului și a impactului Strategiei asupra participării tinerilor. Astfel, din cauza lipsei unei consecvențe în reflectarea indicatorilor macro specifici sectorului de tineret, deseori studiile realizate nu permit evaluarea tendințelor cu privire la participarea tinerilor sau comparabilitatea rezultatelor în timp sau în profil teritorial.

Documentul evaluat își propune, până la sfârșitul anului 2020, să asigure participarea și implicarea tinerilor și tinerelor în procesele decizionale a cel puțin 30% din APL de nivel I și a 100% APL de nivel II. În scopul atingerii acestor rezultate, cadrul strategic prevede realizarea mai multor studii tematice privind implicarea tinerilor în procesul de luare a deciziilor, crearea și consolidarea mai multor forme și instrumente de participare, informarea, instruirea și dezvoltarea competențelor necesare atât în rândul tinerilor, cât și al actorilor locali responsabili de asigurarea implicării tinerilor. Astfel, în perioada 2014-2020, au fost realizate mai multe studii incluzând componenta de evaluare a participării tinerilor și tinerelor în procesul decizional:

- Sondajul sociologic "Tânăr în Moldova 2016", realizat de CBS-AXA;
- "Evaluarea blocajelor și barierelor de participare ale tinerilor și adolescenților din Moldova în procese de luare a deciziilor"¹³, realizat de Institutul de Politici Publice;
- "Studiul de analiză comprehensivă a sectorului de tineret", realizat de Institutul Național de Cercetări Economice;
- Studiul "Necesitățile dezvoltării sectorului asociativ de tineret din regiunile Republicii Moldova"¹⁴, realizat de IDIS "Viitorul";
- Studii anuale privind necesitățile tinerilor, realizate de RNCLTM;
- "COVID-19 și tinerii: Efectele pandemiei asupra participării tinerilor"¹⁵, realizat de CPD;
- "Problemele (ne)participării tinerilor la vot"¹⁶, realizat de IDIS "Viitorul";
- "Indicele de tineret"¹⁷, realizat de Centrul Analitic Independent "Expert-Grup";
- "Scor Cardul Regional de Tineret"¹⁸, realizat de Centrul Analitic Independent "Expert-Grup";
- alte documente de analiză.

Astfel, acțiunea privind elaborarea studiilor a fost realizată. Deși informația evidențiată de studiile și rapoartele privind specificul participării tinerilor a stat la baza conturării unor inițiative de tineret, totuși se atestă lipsa unui cadru uniform de cercetare, care ar permite alinierea rezultatelor acestora la prioritățile și rezultatele Strategiei sau care ar facilita evaluarea în dinamică a domeniului de participare a tinerilor, inclusiv în profil teritorial.

Strategia prevede mai multe activități de instruire a funcționarilor și a funcționarilor din APL cu privire la dezvoltarea programelor de susținere a participării tinerilor în procesul decizional. Cu toate că au fost realizate mai multe instruirii, acestea au un caracter spontan și nu permit evaluarea clară a impactului asupra dezvoltării profesionale a funcționarilor participanți. La capitolul formării continue a specialiștilor din APL, prin intermediul partenerilor și în cadrul Fondului Comun, pe parcursul anilor 2017-2020, au fost realizate instruirii cu participarea angajaților din administrația publică locală de nivelul II (22 persoane), inclusiv specialiști de nivelul I. Capacitățile financiare ale Fondului Comun nu permit instruirea tuturor specialiștilor responsabili de domeniul tineret din țară, însă, conform programului, participanții la formări au diseminat și instruit angajații din APL de nivelul I.

În anul 2019, prin intermediul unui program de suport privind bugetarea participativă, 6 raioane au beneficiat de instruire și mentorat, 4 raioane reușind să aprobe planuri anuale de acțiuni pentru tineret pentru anul 2020 (Sângerei, Fălești, Soldănești și Ocnița). Acestea au avut la bază abordarea intersectorială a domeniului de tineret și participarea actorilor

13 <https://ipp.md/wp-content/uploads/2018/11/Raport-participarea-tinerilor.pdf>

14 http://www.viitorul.org/files/library/DEZVOLTAREA%20SECTORULUI%20ASOCIATIV%20DE%20TINERET%20web_0.pdf

15 https://moldova.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/covid_19_impactul_participareatinerilor.pdf

16 http://viitorul.org/files/library/Problemele%20neparticiparii%20tinerilor%20la%20vot_Borcoi_Berbeca_RO.pdf

17 https://moldova.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/indicele_de_tineret.pdf

18 <https://moldova.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/Youth%20Score%20Card.pdf>

interesați de la nivel local. În anul 2020, printr-un program similar au trecut alte 5 APL: raioanele Leova, Glodeni, Râșcani, Edineț și mun. Bălți. În cadrul unei activități naționale de instruire, funcționari publici și reprezentanți ai APL, responsabili de domeniul tineret (peste 30 de participanți și participante din 25 UTA), au fost instruiți să planifice și să dezvolte bugete în baza managementului bazat pe rezultate pentru anul 2020. Totodată, prin intermediul programului de asistență pentru dezvoltarea și consolidarea consiliilor raionale/municipale ale tinerilor, în cadrul activităților desfășurate de RNCLTM, MECC desfășoară periodic instruirii pentru reprezentanții și reprezentantele APL de nivelul II și nivelul I privind mecanismele de implicare a tinerilor în procesul de luare a deciziilor. Anual, prin intermediul Programului de granturi pentru organizațiile de tineret al MECC, sunt finanțate proiecte ce prevăd instruirea funcționarilor din cadrul APL cu atribuții în domeniul de tineret. Toate aceste instruirii au o abordare difuză, impactul lor și competențele dezvoltate fiind greu de evaluat.

Indicatorii activităților SNDST cu referire la dezvoltarea de către APL a programelor și instrumentelor locale de susținere a participării tinerilor în procesul decizional și implementarea mecanismelor de participare la nivel local rămân a fi cele mai slabe ca realizare din cadrul Priorității I. *Participarea tinerilor*. La capitolul dezvoltării mecanismelor locale de participare a tinerilor în procesele decizionale și crearea unui mediu local care ar asigura integrarea priorităților tinerilor în politicile locale, SNDST prevede următoarele instrumente: formarea comisiilor de co-management la nivel local, lansarea programelor locale de granturi, crearea unor mecanisme de monitorizare a bugetelor locale și de implicare a tinerilor în procesul de elaborare a bugetelor, elaborarea și actualizarea strategiilor raionale de tineret.

Crearea structurilor de co-management a fost pilotată în 5 raioane (Cahul, Fălești, Ialoveni, Strășeni, Ungheni). Exercițiul de evaluare a permis să fie identificat faptul că, la nivel național, lipsește un program clar de susținere a creării acestor structuri locale și nu există un mecanism de interacțiune cu structura de paritate națională. Lacuna respectivă poate fi considerată o cauză a activității instabile a structurilor formate. Crearea structurilor la nivel local reprezintă o prerogativă a APL, în cazul în care acestea o consideră relevantă și există capacitate de susținere, inclusiv financiară. În acest context, autoritățile publice centrale pot consulta și acorda suport autorităților APL în procesul dat. Astfel, în baza contractului de finanțare încheiat între MECC și IDIS "Viitorul", au fost efectuate 3 vizite de studiu (Sângerei, Ialoveni, Cahul) și inițiate discuții referitoare la: importanța colaborării autorităților publice locale cu organizațiile de tineret; necesitatea creării comisiilor de co-management; componența, funcțiile și responsabilitățile unei astfel de structuri pentru a fi eficientă și durabilă. Mai multe eforturi de constituire a comisiilor de co-management locale au fost depuse și de Consiliul Național al Tinerilor din Moldova, cu toate acestea nu s-a reușit crearea unor structuri funcționale și durabile. Lipsa unor rezultate semnificative în crearea și funcționarea structurilor de co-management se datorează mai multor factori: lipsa înțelegerii clare din partea APL cu privire la necesitatea și mandatul structurilor de co-management, lipsa unei viziuni clare cu privire la modul de interacțiune a comisiilor locale de co-management și a comisiei guvernamentale pentru politici de tineret, lipsa unui actor care și-ar fi asumat leadershipul în facilitarea procesului de creare și susținere a activității acestor comisii, lipsa unei presiuni locale privind necesitatea creării acestor structuri.

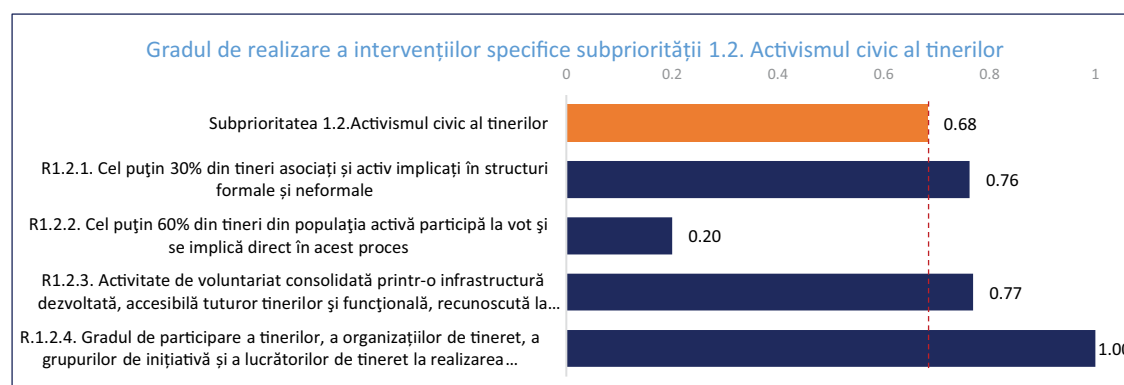
Lansarea programelor de granturi locale oferă tinerilor un instrument eficient de participare în procesul decizional și de soluționare participativă a problemelor comunitare existente. Acest instrument are drept scop oferirea de suport financiar și metodologic tinerilor care implementează inițiative la nivel local în colaborare și cofinanțare cu APL de nivel II. La acest capitol au fost înregistrate mai multe rezultate, care însă nu acoperă indicatorii stabiliți în Strategie. Astfel, pentru anul 2018, au planificat bani pentru programe de granturi mai multe raioane: CR Anenii Noi – 80 mii, CR Cahul – 50 mii, CR Fălești – 80 mii, CR Ocnița – 50 mii, CR Orhei – 26 mii, CR Soroca – 100 mii, CR Ungheni – 50 mii, însă Hotărârea de Guvern de alocare a banilor din partea MECC nu a fost aprobată (deoarece era sfârșit de an bugetar și MF a dat aviz negativ, dar raioanele au implementat la nivel local din sumele alocate de ele). În anul 2019, doar 2 APL de nivel II au apelat la cofinanțarea Programului de granturi din partea MECC: CR Soroca – 100 mii și CR Ungheni – 70 mii. Motivul este că unele raioane au planificat sume mari pentru program, dar au avut aplicații puține, de aceea nu a fost necesar să solicite suplimentar de la MECC. De asemenea, unele nu au aplicat având în vedere experiența din anul 2018. În anul 2020, au aplicat la program 10 APL de nivel II, dintre care 9 au fost finanțate.

Elaborarea cadrului de strategii raionale de tineret este unul mai mult formal, lipsesc exemple de elaborare, implementare și evaluare a strategiilor locale de tineret în mod coerent și eficient. Multe strategii elaborate nu au fost aprobate sau nu au avut instrumente clare de implementare. În perioada 2014-2020, mai multe raioane (Rezina, Râșcani,

Criuleni și Orhei) au reușit să elaboreze și aprobe strategii raionale de dezvoltare a sectorului de tineret, chiar dacă în acest sens a fost oferit suport tuturor specialiștilor de tineret și APL de nivelul II. În anul 2018, în baza solicitării MECC, au fost recepționate confirmări din partea unor raioane cu privire la existența strategiilor locale, și anume: Sângerei – 2014-2017, Ungheni – 2013-2017, Ialoveni – 2013-2017 (deși au fost elaborate înainte de SNDST 2020, ulterior ele au fost ajustate și conformate acesteia). Cu toate acestea, procesul de planificare strategică locală rămâne a fi unul defectuos și deseori fără resurse suficiente pentru a fi implementat. Strategiile locale de tineret poartă un caracter formal, fiind lipsite de o finanțare suficientă pentru realizarea obiectivelor și având la dispoziție capacități umane limitate. Procesul anual de planificare nu este aliniat priorităților strategice locale și nu contribuie direct la atingerea acestor obiective.

Obiectivul specific 1.2. Sporirea, până la finele anului 2020, cu cel puțin 60% a nivelului de activism civic al tinerilor din Republica Moldova, inclusiv în rândul tinerilor cu oportunități reduse.

Evaluarea rezultatelor specifice din perspectiva realizării a scos în evidență un nivel avansat de implementare pentru majoritatea dintre acestea. Atingerea obiectivului specific 1.2. presupune realizarea mai multor categorii de activități, printre care: consolidarea capacităților de lideri ale tinerilor, desfășurarea campaniilor de informare cu privire la practicile pozitive de activism comunitar, implicarea în activități de voluntariat și susținerea voluntariatului, finanțarea și susținerea activităților comunitare ale tinerilor. Prin Programul anual de granturi pentru organizațiile de tineret, MECC acoperă majoritatea campaniilor de informare și instruire destinate tinerilor pe domeniile: activism civic, voluntariat și participare comunitară. Astfel, pentru trei din patru rezultate, intervențiile propuse au fost implementate într-o proporție considerabilă (peste 0,76 puncte).

F7. Nivelul de realizare a intervențiilor specifice Subpriorității 1.2.

Sursa: Estimările autorilor

Programul de granturi pentru organizațiile de tineret a fost principalul instrument de promovare și susținere a activismului civic al tinerilor, oferind resursele necesare și suport pentru realizarea campaniilor de informare și mobilizare a tinerilor și tinerelor în cadrul proiectelor naționale și comunitare de tineret.

Anul	Nr. de proiecte finanțate	Suma alocată
2020	23	5 868 334,00 MDL
2019	22	5 300 621,95 MDL
2018	23	5 441 818,44 MDL
2017	28	6 076 371,53 MDL
2016	22	3 513 802,00 MDL
2015	23	3 609 031,00 MDL
2014	24	3 396 891,00 MDL
2013	20	3 218 164,00 MDL
2012	34	3 722 316,00 MDL
TOTAL	196	34 279 015,92 MDL

T1. Valoarea și numărul granturilor oferite de MECC în perioada 2012-2020

Sursa: MECC

Activitățile și indicatorii din domeniul de voluntariat au avut un grad înalt de realizare, majoritatea obiectivelor fiind atinse. Prin Ordinul Ministrului Tineretului și Sportului nr. T/525/A din 15.07.2014 cu privire la aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Comisiei de certificare și a modelului Certificatului de instituție gazdă a activității de voluntariat, *a fost creată Comisia de certificare a instituțiilor gazdă ale activității de voluntariat.* De asemenea, anual sunt desfășurate numeroase activități ce vin să încurajeze voluntariatul prin implementarea proiectelor, dezbaterilor, forumurilor, ședințelor pentru tineri și specialiști de tineret.

Campaniile cu privire la voluntariat sunt organizate constant. Doar în perioada 2015-2018, în activități de voluntariat au fost implicați peste 70 mii de tineri. Totuși lipsa unei ținte exacte de atins în acești ani face dificilă estimarea gradului de realizare a activității prin prisma indicatorului stabilit și lasă la latitudinea evaluatorilor estimarea gradului respectiv. Pe parcursul acestor ani, rapoartele prezentate cu referire la activitățile organizate în cadrul SNV¹⁹ reflectă o creștere atât a numărului de beneficiari/beneficiare ai/ale activităților, cât și a numărului de voluntari și voluntare implicați/te (în 2015 – 13318 persoane și 1602 voluntari/voluntare; 2018 – 335137 persoane și circa 60000 voluntari și voluntare). Campaniile cu privire la voluntariat sunt organizate constant, cu excepția anului 2019, când nu a existat o campanie națională coordonată. Festivalul voluntarilor, un alt eveniment prevăzut în planul de activități, este un eveniment organizat anual. Conferința națională a voluntariatului este organizată anual, excepție făcând anii 2015 și 2016, perioadă în care nu au fost disponibile resurse financiare. În cadrul conferinței din 2017 a fost adoptată o *Rezoluție privind angajamentele asumate la nivel de politici pe partea de dezvoltare a voluntariatului în Republica Moldova*²⁰.

Anual, sunt realizate instruirii prin intermediul organizațiilor beneficiare de granturi pe domeniul de voluntariat, inclusiv pentru organizațiile acreditate ca instituție gazdă a activității de voluntariat. Instruirile destinate pregătirii coordonatorilor de voluntari au acoperit necesitățile organizațiilor și instituțiilor publice. În perioada 2015-2019, au fost instruiți peste 420 coordonatori de voluntari, inclusiv responsabili de organizarea activităților de voluntariat în cadrul SNV. În anul 2020, au fost adițional instruiți 58 coordonatori de voluntari de pe întreg teritoriul țării, dintre care 22 sunt reprezentanți ai instituțiilor publice (primărie, inspectorat, instituții de învățământ etc). Instruirile organizate reușesc să acopere solicitările existente, atât pentru IGAV, cât și pentru organizațiile care lucrează cu voluntarii, nefiind încă acreditate. Instruirile au drept scop creșterea calității lucrului cu voluntarii și sporirea numărului de organizații informate cu privire la modul de acreditare ca instituție gazdă a activității de voluntariat. În perioada Strategiei, au fost acreditate ca instituții gazdă: în 2015 – 21 entități, 2016 – 65, 2017 – 51, 2018 – 31, 2019 – 34, 2020 – 20.

Obiectivul specific 1.3. Consolidarea, până în anul 2020, a consiliilor locale ale tinerilor prin sporirea cu 30% a numărului tinerilor implicați și cu cel puțin 80% a reprezentării teritoriale.

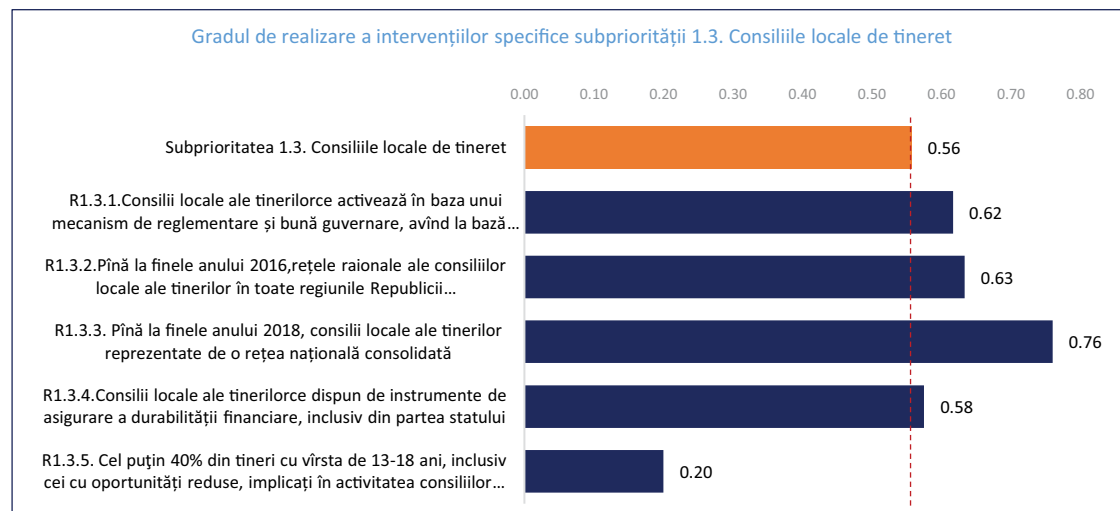
Lansarea, în anul 2015, a Programului de asistență pentru consolidarea și dezvoltarea consiliilor raionale/municipale ale tinerilor și crearea Rețelei naționale a consiliilor locale ale tinerilor din Moldova, în anul 2016, a impulsat dezvoltarea instrumentelor locale de participare și reprezentare locală a tinerilor. Inițiativa respectivă a determinat ca Subprioritatea 1.3 să fie evaluată cu un grad relativ bun de realizare (0,56 puncte). Cu toate acestea, faptul că structuri de participare a tinerilor la nivel raional există doar în 65% din APL de nivel II, iar rețele raionale și municipale cu acoperirea tuturor sau a majorității APL de nivel I există doar în 7 APL de nivel II a redus din atingerea unui progres mai semnificativ.

În 2016, prin Ordinul Ministrului Tineretului și Sportului nr. T/303 din 31.10.2016, **a fost aprobat Regulamentul-cadru de creare și funcționare a consiliilor locale, precum și un set de modele de acte care să asigure buna organizare, funcționare a consiliilor locale ale tinerilor și cooperarea în cadrul rețelei naționale.** Totodată, **a fost elaborat Planul calendaristic de acțiuni privind implicarea tinerilor în procesul de identificare a nevoilor actuale ale tinerilor la nivel local și participarea acestora la elaborarea bugetelor APL pe componenta de tineret.** Cu toate că au fost desfășurate instruirii, pentru specialiștii de tineret și reprezentanții consiliilor locale ale tinerilor, în ceea

19 <https://tdvmoldova.wordpress.com/rapoarte/>

20 <https://tdvmoldova.files.wordpress.com/2017/12/rezolutia-cnv-2017.pdf>

ce ține de crearea și funcționarea structurilor de reprezentare și participare a tinerilor, facilitarea procesului de implementare participativă a planurilor de acțiuni de tineret, implementarea instrumentelor inovatoare de lucru cu tinerii, totuși lipsește o anumită consecvență și continuitate a organizării acestor tipuri de formări. Instruirea funcționarilor din APL nu are obiective educaționale clar stabilite și integrate în cadrul unui curriculum cu module bine definite. De asemenea, nu a fost estimat necesarul de instruiți, domeniul și numărul persoanelor ce ar trebui încadrate în acest program.

F8. Nivelul de realizare a intervențiilor specifice Subpriorității 1.3.

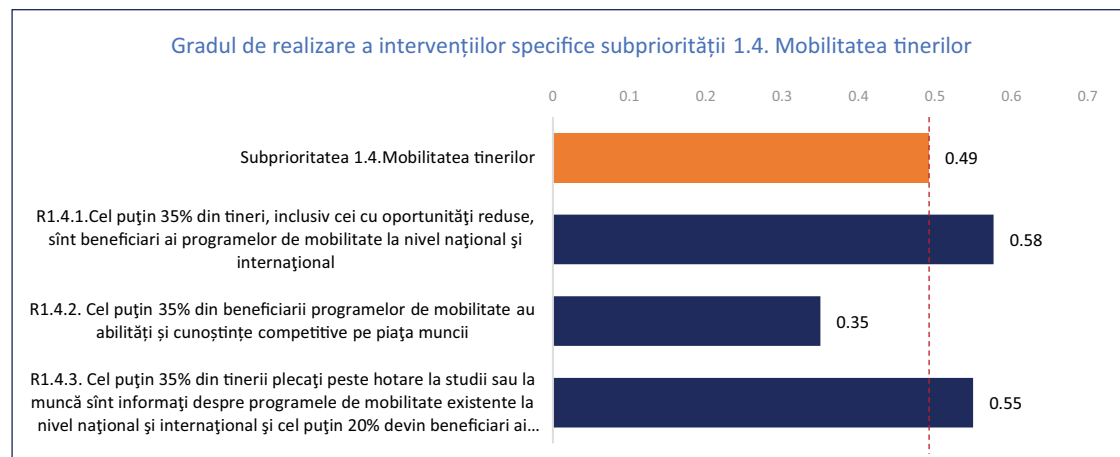
Sursa: Estimările autorilor

Conform ultimului raport prezentat de RNCLTM, structuri de reprezentare a tinerilor sunt prezente în 23 de APL de nivel II, ceea ce constituie o rată de acoperire de aproximativ 65%. Procesele care au loc în cadrul consiliilor raionale/municipale ale tinerilor (alegeri, completări, schimbare frecventă a membrilor CLT), influența factorilor politici, lipsa suportului logistic și financiar din partea APL, implicarea adulților în activitatea CLT deseori duc la memorie instituțională redusă, fapt care împiedică atingerea indicatorilor stabiliți în vederea extinderii ariei geografice unde activează rețele funcționale ale CR/MT. Pentru asigurarea procesului de sincronizare a implementării calendarului de acțiuni privind participarea tinerilor în procesul de elaborare a bugetelor locale pe componenta tineret, crearea, dezvoltarea și consolidarea consiliilor locale ale tinerilor, anual sunt organizate 4-5 ședințe ale rețelelor raionale/municipale ale tinerilor. Pentru monitorizarea implementării programului de asistență la nivel național, sunt organizate trimestrial ședințe cu reprezentanții și reprezentantele CR/MT. De asemenea, a fost creată pagina web a RNCLTM, care furnizează informațiile necesare cu referire la consiliile locale ale tinerilor și centrele de tineret la nivel local, dar și oferă un instrument de organizare online a ședințelor CL. Prin intermediul platformei sunt desfășurate ședințe online cu președinții CR/MT, ședințe online ale CR/MT, sesiuni de consultare privind accesarea portalului, este asigurată desfășurarea alegerilor locale în vederea creării consiliilor comunitare, alegeri online pentru crearea și completarea CR/CM, sunt oferite informații despre prestatorii de servicii. Pe parcursul anului 2020, platforma a fost accesată de 1590 vizitatori unici din 30544 vizite (atât din țară, cât și de peste hotare) și 325 persoane înregistrate pe portal. Totuși este necesar a fi revăzută funcționalitatea acestei platforme și conținutul plasat, pentru a corespunde mai bine nevoilor RNCLTM.

În primii 3 ani de funcționare a RNCLTM, nu au fost avut loc forumuri raionale/municipale, însă conferințe naționale ale rețelei au fost organizate cu regularitate. În anul 2018, au fost desfășurate 16 forumuri raionale ale tinerilor, iar în perioada aprilie-mai 2019 CR/MT – 21. În anul 2020, au fost organizate 19 forumuri raionale/municipale ale tinerilor cu participarea reprezentanților autorităților publice locale, ONG-urilor, centrelor de tineret, prestatorilor de servicii prietenoase tinerilor, altor actori locali (833 participanți). În cadrul forumurilor au fost abordate necesitățile și provocările actuale ale tinerilor și tinerelor, precum și au fost stabilite măsuri de depășire a acestora, fiind aprobate 19 rezoluții, care au fost expediate cu titlu de recomandare APL, întru a fi elaborate proiecte de programe și acțiuni pentru tineri și tinere.

Obiectivul specific 1.4. Creșterea, până în anul 2020, a nivelului de mobilitate a tinerilor, inclusiv a celor cu oportunități reduse, la nivel național cu cel puțin 20% și la nivel internațional cu cel puțin 15%.

Subprioritatea 1.4, care presupune creșterea nivelului de mobilitate a tinerilor, are un nivel mic de realizare – 0,49 puncte. Acțiunile planificate țineau promovarea oportunităților de schimb de experiență și mobilități în rândul tinerilor, atât la nivel național, cât și internațional, astfel încât aceștia să obțină reușite în procesul educativ și în cel de încadrare în câmpul muncii. Deși rezultatele (Figura 9) arată că autoritățile și partenerii implicați au venit cu intervenții vizând implementarea și promovarea programelor de mobilitate, se înregistrează lacune semnificative la capitolul evaluării impactului acestora asupra performanței ocupaționale a tinerilor, R1.4.2 acumulând doar 0,35 puncte de realizare.

F9. Nivelul de realizare a intervențiilor propuse pentru Subprioritatea 1.4.

Sursa: Estimările autorităților

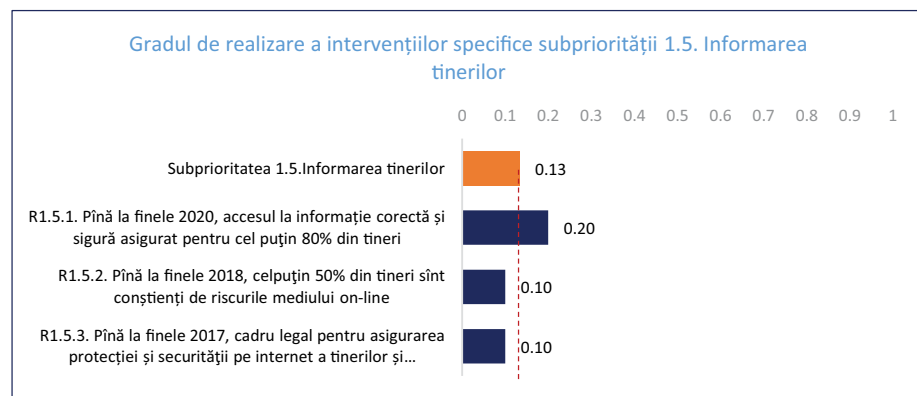
Prin intermediul Programului de granturi au fost sprijinite mai multe inițiative de promovare a mobilităților internaționale. Unul dintre proiectele Programului de granturi pentru organizațiile de tineret a promovat programul "Erasmus+" și a susținut crearea grupurilor de inițiativă ale studenților pentru a-l promova în instituțiile unde își fac studiile. Alături de "Erasmus Info Centru", au fost realizate o serie de instruirii pentru tineri și ONG-urile de tineret cu privire la accesarea programelor de mobilitate pentru tineri. De asemenea, a fost conceput un ghid care prezintă mobilitățile internaționale disponibile în Republica Moldova (în afară de programul "Erasmus+"). Un ghid "Erasmus+" dedicat tinerilor din țara noastră nu a fost elaborat, fiind disponibil ghidul pentru tinerii din România, utilizat și în Moldova.

Cu toate că au fost planificate mai multe activități destinate creșterii gradului de informare a tinerilor din diasporă cu privire la programele de mobilitate disponibile, au fost organizate doar câteva evenimente pentru diasporă, inclusiv pentru tineri, de Biroul pentru Relații cu Diaspora (BRD). Evenimentele în cauză nu au fost destinate tinerilor și nici nu au pus accentul pe elementul de mobilitate internațională a acestora. Astfel, lipsește un instrument instituționalizat de informare a tinerilor din diasporă și un mecanism clar de monitorizare a impactului asupra acestora, informarea și comunicarea realizându-se prin intermediul rețelelor de socializare. De specificat că, în conformitate cu documentul strategic, activitățile de informare a tinerilor din diasporă au fost atribuite Biroului pentru Relații cu Diaspora.

La nivel de mobilitate internă, conferințele trimestriale ale RNCLTM au reprezentat platformele de bază pentru realizarea schimburilor de experiență între CLT și tinerii din regiuni. RNCLTM și activitățile sale rămân a fi unicele instrumente de susținere a mobilității tinerilor la nivel național. Nu au existat programe dedicate mobilității interne a tinerilor, lucrătorilor de tineret sau funcționarilor publici din domeniul de tineret. De regulă, schimbul de experiență este realizat în cadrul activităților de instruire, destinate acestor categorii de persoane.

Obiectivul specific 1.5. Diversificarea metodelor de acces la informație al tinerilor, cu asigurarea securității în mediul online a acestora.

În ceea ce privește evaluarea și îmbunătățirea cadrului legal național ce asigură securitatea cibernetică prin prisma necesităților informaționale ale tinerilor și consolidarea capacităților de utilizare sigură a internetului de către tineri **progrese semnificative nu au fost înregistrate**. Din aceste considerente, toate rezultatele specifice Subpriorității 1.5. au fost evaluate cu maximum 0,2 puncte. Deși rapoartele anuale prezentate de ministerul de resort privind implementarea SNDST 2020 vin să evidențieze unele inițiative din partea autorităților și partenerilor de dezvoltare în ceea ce vizează intenția (i) de îmbunătățire a cadrului legal prin integrarea clauzelor și a măsurilor ce ar determina un grad mai mare de siguranță cibernetică pentru copii și tineri și (ii) de educare a tinerilor întru a utiliza surse sigure de informare, totuși progrese semnificative în sensul dat nu au fost observate.

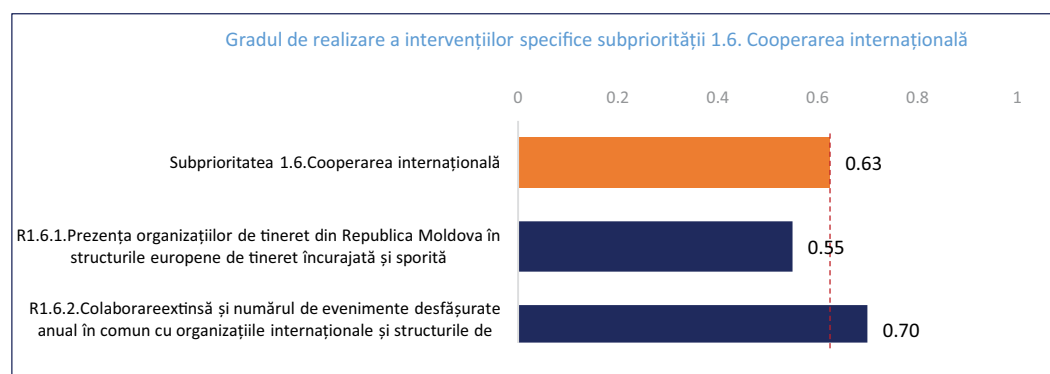

F10. Nivelul de realizare a intervențiilor specifice Subpriorității 1.5.

Sursa: Estimările autorilor

În anul 2020, a fost aprobat un plan comun de realizare a unei campanii de informare cu Inspectoratul Național de Poliție. Pe parcursul anului 2020, au avut loc mai multe ședințe de lucru cu reprezentanții UNFPA, MAI și STICS în scopul planificării unei instruiți în cadrul CT. Dată fiind instaurarea stării pandemice, determinată de virusul COVID-19, activitățile respective nu au avut o finalitate.

Rezultatele setate cu referire la consolidarea parteneriatelor cu structurile de tineret de la nivel internațional au un grad relativ mare de realizare. Astfel, ultima subprioritate pentru aria de intervenții *Participarea tinerilor* a fost evaluată cu 0,63 puncte. Acțiunile ce au ținut stabilirea de cooperări extinse și organizarea de evenimente comune cu structurile internaționale de tineret au influențat cel mai mult atingerea rezultatului dat (0,70 puncte).

F11. Nivelul de realizare a intervențiilor setate pentru Subprioritate 1.6.

Sursa: Estimările autorilor

În sensul atingerii obiectivului setat, au fost organizate o serie de activități pentru și cu tinerii și structurile de tineret de la nivel național și internațional. Rapoartele anuale prezentate de ministerul de resort reflectă mai multe

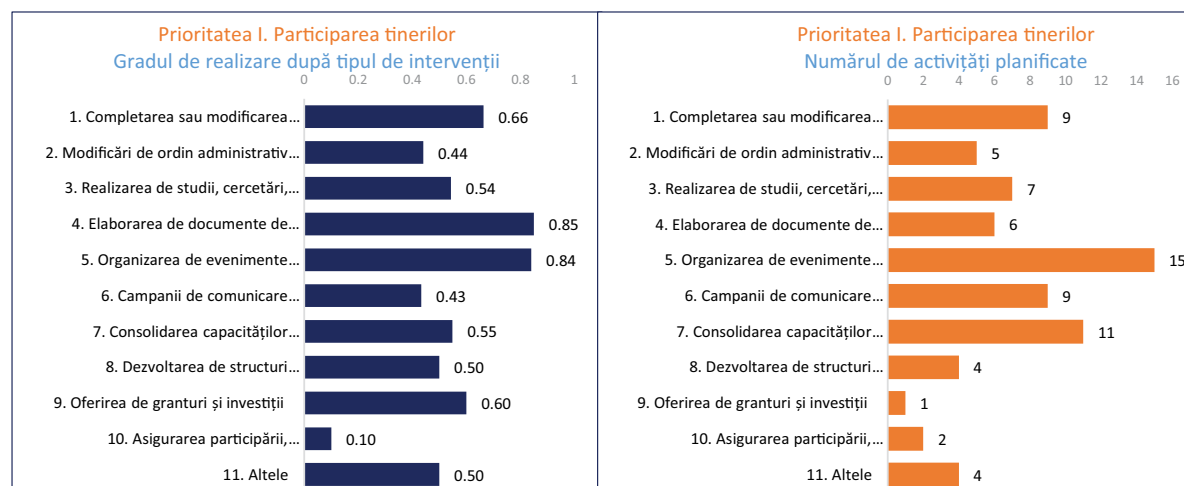
evenimente la care au fost delegați reprezentanți ai ministerului și ai sectorului asociativ de tineret pentru a reprezenta Republica Moldova în cadrul evenimentelor internaționale organizate de structurile internaționale de tineret. În perioada 2015-2020, au fost organizate un șir de activități de informare a tinerilor și a organizațiilor de tineret despre oportunitățile de mobilitate a tinerilor, inclusiv în cadrul programului "Erasmus plus". Cu toate acestea, în Moldova nu există instrumente prin care s-ar încuraja și susține participarea organizațiilor de tineret în structurile internaționale.²¹

La nivel internațional, s-a pus accent pe realizarea activităților comune cu partenerii străini, pe asigurarea prezenței delegațiilor din Republica Moldova la evenimentele internaționale relevante și pe susținerea organizării evenimentelor internaționale în țară. Continuarea susținerii efortului în acest sens urmează a fi determinată de impactul acțiunilor întreprinse în scopul soluționării eficiente a problemei participării reduse a tinerilor.

Realizarea intervențiilor în funcție de tipul acestora

Activitățile de completare sau modificare a cadrului legislativ și normativ (0,86) și campaniile de comunicare, promovare sau sensibilizare (0,84) au cel mai înalt grad de realizare, în timp ce la polul opus, cu cele mai mici grade de realizare, sunt: oferirea de granturi și investiții (0,10); efectuarea de studii, cercetări (0,43) și documente de politici, strategii, metodologii, standarde (0,44). Gradul înalt de realizare a activității de completare sau modificare a cadrului legislativ și normativ poate fi explicat prin faptul că această activitate se află în atribuțiile directe ale ministerului de profil. În același timp, gradul înalt de realizare a campaniilor de informare, comunicare și sensibilizare se datorează parteneriatelor create prin intermediul Programului de granturi pentru organizațiile de tineret și asumării acestor campanii de către beneficiarii granturilor. Pe de altă parte, gradul scăzut de realizare a activităților de oferire de granturi și investiții la nivel local se datorează faptului că este, în mare, în sarcina APL, care, din lipsă de resurse și dat fiind gradul mic de prioritate a domeniului, limitează investițiile în domeniu. La capitolul studii și cercetări, scorul scăzut este determinat de nerealizarea mai multor analize pe domenii sectoriale cu impact asupra tinerilor.

După tipul de activități, prima prioritate are cel mai mare număr de activități de completare și modificare a cadrului legislativ și normativ (15), modificări de ordin administrativ (11), realizare de studii și cercetări și consolidarea capacităților (instruiri, schimb de experiență) – ambele câte 9. La polul opus se află asigurarea participării și a reprezentativității (1) și oferirea de granturi și investiții (2). Structura pe activități denotă caracterul transformativ al acestora, gradul de realizare fiind determinat, în special, de factori precum responsabilul de activitate și disponibilitatea resurselor necesare a fi implementate, mai puțin de ambiția sau tipul activității.

F12. Cartarea intervențiilor setate pentru Prioritatea I. Participarea tinerilor, în funcție de tipul de acțiuni, gradul de realizare și număr

Sursa: Estimările autorilor

21 Ministerul achită cotizația de membru al CNTM la Forumul European de Tineret. Asumarea achitării cotizației de membru în structurile internaționale este prevăzută în Legea cu privire la tineret și în HG nr. 1213/2010. De menționat că HG nr. 1213/2010 se referă la cotizațiile Guvernului, nu și la cotizații pentru OSC-uri de tineret. Nu au fost identificate dovezi de asumare de către minister a cotizațiilor de membri ai OSC-urilor de tineret.

Factori care au influențat pozitiv realizarea activităților

Activitățile aflate în atribuțiile directe ale ministerului responsabil de portofoliul tineret tind să aibă un grad de realizare mai mare decât cele aflate în atribuțiile altor APC sau APL. Multe dintre activitățile cu implementare sectorială nu au fost realizate sau au fost realizate parțial. Drept exemplu în acest sens pot fi menționate activitățile din domeniul securității online și cel al accesului sigur la informație.

Existența unui partener de dezvoltare sau a unui partener specializat din partea organizațiilor societății civile contribuie în mod semnificativ la creșterea gradului de realizare. Promovarea unor priorități și activități strâns legate de mandatul organizațiilor determină și o implicare sporită din partea acestora în procesul de implementare. Astfel, activitățile care au în calitate de partener UNFPA, CNTM sau RNCLTM tind să aibă un grad de realizare mai mare decât activitățile fără un partener.

Încadrarea activității în cadrul unui program tematic, cu obiective, rezultate și responsabili clar stabiliți, determină un grad de realizare mai mare. Activitățile prevăzute de Programul de Dezvoltare a Consiliilor Locale ale Tinerilor sau Programul de Dezvoltare a Centrelor de Tineret pentru anii 2017-2022 tind să aibă un grad de realizare mai mare față de activitățile izolate. Acest lucru este determinat de mai mulți factori: existența unui cadru bine stabilit de implementare, existența unor parteneri care își asumă implementarea în mod direct, prezența unui buget de realizare și a unui cadru pe termen lung.

1.5. Impact

La nivel de impact, SNDST reușește să impulsioneze elaborarea și aprobarea mai multor acte pe domeniul de tineret, voluntariat, lucru de tineret, însă mai există lacune la capitolul promovării priorităților de tineret în politicile sectoriale. Autoritatea centrală de specialitate, în perioada 2014-2020, reușește să aprobe o serie de documente transformative pentru sectorul de tineret, oferind reglementarea lucrului de tineret, depunerea dosarului pentru introducerea în CORM a ocupației de specialist în lucrul cu tinerii, aprobarea mai multor regulamente-cadru ș.a. În același timp, nu s-a reușit instituționalizarea unui mecanism de integrare a priorităților de tineret în profil sectorial, pe domenii, cum ar fi sănătatea, protecția socială, antreprenoriatul, cultura ș.a.

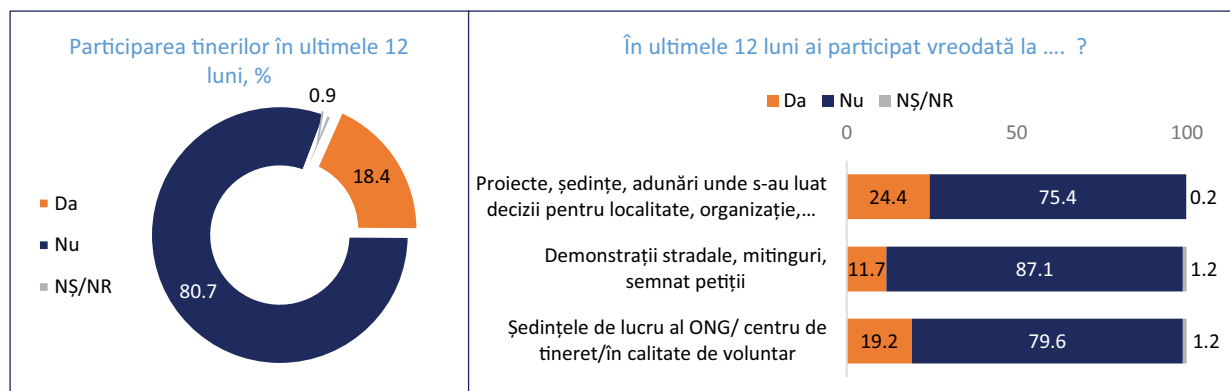
Lipsa unui cadru unic de colectare a datelor cu referire la participarea tinerilor fac dificilă evaluarea tendințelor de participare. Studiile recente denotă o implicare modestă a tinerilor în procesul decizional și o participare civică redusă. Într-un context general de dezinteres și lipsă de implicare, aceștia sunt uneori mai puțin activi și interesați decât populația de vârstă medie. Civic, implicarea tinerilor nu este suficient susținută cu instrumente formale în educație, în procesul de formare profesională, în activitatea profesională²². Conform unor estimări empirice, rata de participare a tinerilor cu vârste cuprinse între 18 și 29 ani este, în medie, de doar 2,4%, fără a depăși prea mult indicele specific populației în ansamblu (2%). În mediul rural, spiritul participativ local este puțin mai activ, comparativ cu cel urban.²³

În ultimul an, doar 18,4% dintre tinerii și tinerele din Moldova au participat la activități de influențare a procesului decizional. Sondajul de opinie desfășurat în rândul tinerilor, în iulie 2020, a evidențiat că doar a cincea parte dintre tinerii țării au fost implicați în ultimul an în activități ce i-ar determina să se manifeste ca verigă a procesului decizional²⁴. Ne referim atât la participarea la adunări unde s-au luat decizii, inclusiv pentru comunitate, ședințe de lucru ale entităților pentru tineret, cât și la demonstrații stradale/mitinguri etc.

22 Nivelul de implicare a tinerilor în procesul decizional și în cadrul organelor electiv. Studiu. Chișinău, 2017, 38 p.

23 Barometrul de gen. Cum participă femeile și bărbații în politică și la luarea deciziilor? Chișinău 2018, p. 38.

24 COVID 19 și tinerii: Cum a influențat pandemia participarea tinerilor. Studiu. Chișinău 2020, p. 11.
http://progen.md/files/9352_covid_19_impactul_participarea.pdf

F13. Nivelul de autoapreciere a participării în rândul tinerilor, %

Sursa: Sondajul de opinie desfășurat la comanda CPD și UNFPA, iulie 2020

Datele colectate prin U-Report indică un nivel redus de participare a tinerilor și tinerelor în procesul decizional.

Una dintre ariile strategice de intervenție prevăzute în SNDST 2020 viza sporirea participării tinerilor în viața socială și civică. În pofida eforturilor, nivelul perceput de participare este unul redus, principala barieră fiind informarea insuficientă a tinerilor despre aceste oportunități. În același timp, se atestă o vizibilitate redusă a consiliilor locale ale tinerilor, mai mult de jumătate nefiind la curent cu existența unei asemenea structuri.

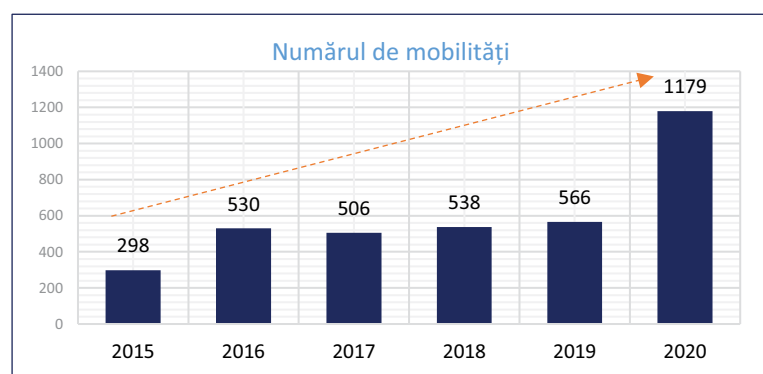
Participarea în procesele politice din perioada 2014-2020 a avut tendințe negative. Astfel, la alegerile parlamentare din 30 noiembrie 2014, tinerii cu vârsta de 18-35 ani au avut o rată de participare de 28,82% (rata populației adulte a fost de 70%). La alegerile locale din 14 iunie 2015 (primul tur), rata de participare a fost de 24,94%. În cadrul alegerilor prezidențiale din 2016 (primul tur), rata de participare a tinerilor cu vârsta de 18-25 ani a constituit 10,11%, iar la alegerile parlamentare din 2019 – de 8,4%²⁵. Conform Codului electoral, pot fi aleși primari cetățenii Republicii Moldova cu drept de vot care au împlinit, inclusiv în ziua alegerilor, vârsta de 25 ani. În acest sens, pentru turul I al alegerilor locale din 2015, din totalul de 4393 persoane, și-au înaintat candidatura circa 276 de tineri și tinere cu vârsta de până la 30 ani, aceștia reprezentând 6,28% din numărul total al cetățenilor. Conform datelor furnizate de CEC, rata tinerilor care au devenit primari/primare a fost de 3,34%. Subreprezentarea tinerilor poate fi observată și în cadrul consiliilor municipale, locale, comunale și sătești. Astfel, potrivit rezultatelor alegerilor locale din 2015, din totalul de 1083 consilieri raionali, doar 142 persoane nu depășiseră vârsta de 35 ani. În cadrul consiliilor locale, comunale și sătești, tinerii au fost reprezentați în proporție de 14%, adică 1535 din 10564 persoane. În urma rezultatelor alegerilor parlamentare din 2019, 16 tineri sub 35 ani au obținut mandate de deputat, însă, întrucât câțiva dintre ei împliniseră deja 35 de ani, actualul parlament numără doar 11 deputați sub acest prag de vârstă, adică sub 11% din totalul de 101 deputați. La alegerile parlamentare din 2019, pe listele electorale în circumscripția națională au fost înregistrați 59 tineri.

În perioada 2016-2020, a fost creată, lansată și dezvoltată Rețeaua Națională a Consiliilor Locale ale Tinerilor din Moldova (RNCLTM), devenind unul dintre partenerii principali ai autorităților publice în promovarea participării tinerilor și a tinerelor în procesul decizional la nivel local. RNCLTM are o acoperire de 65,7% la nivel de APL II (23 raioane și municipii) și o reprezentativitate la nivel de APL I mai modestă (14,9 %, 134 consilii locale/comunitare). Chiar dacă avem o dinamică constantă în creșterea și dezvoltarea rețelei consiliilor locale, acestea rămân a fi puternic dependente de Programul de asistență pentru consolidarea și dezvoltarea consiliilor raionale/municipale ale tinerilor și de resursele alocate în cadrul acestuia. Necesitatea asigurării durabilității și a sustenabilității financiare a acestora, inclusiv din bugetele locale, rămâne a fi principala prioritate atât pentru RNCLTM, cât și pentru MECC.

În perioada 2014-2020, are loc o creștere a gradului de informare a tinerilor cu privire la programele de mobilitate, însă nivelul de accesare a acestor programe rămâne la un nivel similar. Indicatorii stabiliți la nivelul obiectivului 1.4 nu au fost atinși. Datele furnizate de Salto Youth indică, pentru perioada 2014-2019, participarea Republicii Moldova în 705 activități, dintre care 141 sunt din cadrul Serviciului European de Voluntariat, 159 – schimburi de tineret și

25 Problemele (ne)participării tinerilor la vot. IDIS "Viitorul". Chișinău 2020, p. 7.

405 – mobilități ale lucrătorilor de tineret. În aceeași perioadă, 2726 persoane din țară au fost încadrate în programe de mobilitate (72 persoane au participat în programele Serviciului European de Voluntariat, 1382 – în schimburi de tineret și 1272 – în mobilități ale lucrătorilor de tineret), conform datelor Salto Youth. În perioada 2014-2020, prin proiectele "Erasmus+", instituțiile de învățământ superior din Republica Moldova au obținut 3617 mobilități ICM (International Credit Mobilities) pentru personalul academic și studenți.

F14. Numărul de mobilități pentru personalul academic și studenți

Sursa: National Erasmus+ Office în Moldova, 2015-2020

Statisticile Comisiei Europene demonstrează că toate mobilitățile ICM oferite Republicii Moldova sunt absorbite și implementate la nivel de 100%. Mobilitățile internaționale de credite (ICM) se repartizează aproximativ egal între cadre universitare și studenți. Durata implementării fiecărui proiect ICM este de 2-3 ani (de exemplu, mobilitățile selecției 2020 vor fi implementate în anii 2021-2023).

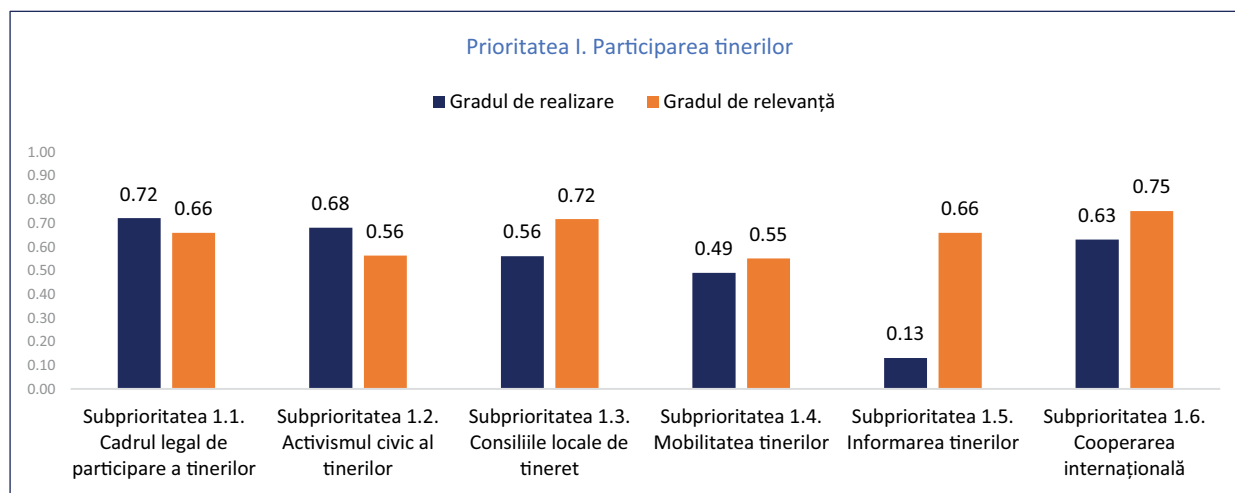
Creșterea accesibilității internetului în rândul populației facilitează accesul copiilor și tinerilor la resursele online.

În același timp, în ultimii ani, se atestă o înrăutățire a siguranței online a tinerilor, SNDST nu reușește să impulsioneze dezvoltarea politicilor publice pe domeniul de securitate online sau să sporească gradul de informare a tinerilor cu privire la riscurile existente. Conform studiilor realizate de Centrul Internațional "La Strada" în perioada 2014-2017, se observă o creștere continuă a accesului tinerilor la internet și rețelele de socializare. Astfel, prezența și interesul față de rețelele de socializare în perioada 2014-2017 crește de la 85% la 96,1%, utilizarea internetului pentru a transmite mesaje audio și text – de la 57,7% la 89,3%. În același timp, numărul tinerilor și copiilor care acceptă persoane necunoscute în lista de prieteni a sporit de la 59% la 70,5%, iar ponderea minorilor cu vârsta de 12-13 ani care utilizează internetul a crescut de la 15,4% la 34,45%²⁶.

Analiza intervențiilor în funcție de gradul de realizare și cel de relevanță arată, în majoritatea cazurilor, o corespondență dintre aceste două elemente.

Preocuparea de a identifica în ce măsură autoritățile și partenerii de implementare a Strategiei au priorizat activitățile legate de participarea tinerilor și tinerelor ne-a permis să observăm o potrivire dintre intervențiile organizate și relevanța acestora. Astfel, caracterul transformativ al unor activități nu a determinat un grad mai mic de realizare. O excepție se observă în cazul Subpriorității 1.5 ce vizează informarea tinerilor. Chiar dacă din perspectiva relevanței aceasta a fost evaluată cu un punctaj mare (0,66), totuși nivelul de implementare este destul de mic (0,13). În acest sens, putem constata că gradul de realizare a fost determinat, în special, de factori ce vizează disponibilitatea resurselor necesare.

26 Siguranța Online a Copiilor. Studiu de Politici Publice. Chișinău 2020. P.13.

F15. Cartarea intervențiilor în funcție de nivelul de realizare și relevanță

Sursa: Estimările autorilor

1.6. Incluziune și egalitate de gen

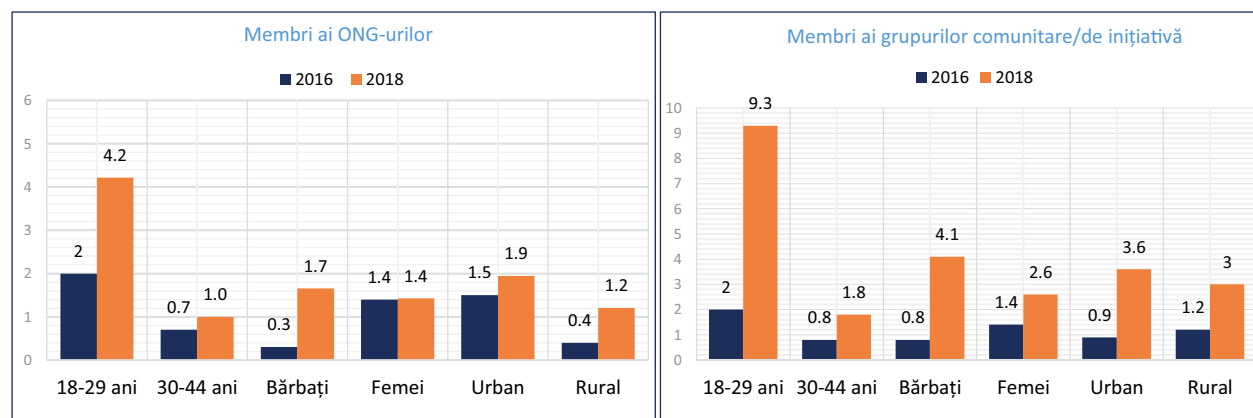
Asigurarea unor oportunități echitabile de participare reprezintă un drept al tuturor tinerilor din Moldova. În concordanță cu acest drept, în exercițiul de evaluare propus ne-a preocupat să identificăm: (i) tendința în asigurarea incluziunii tinerilor marginalizați în ceea ce vizează oportunitățile de participare și reprezentare ca membri ai organizațiilor de tineret sau ai entităților de luare a deciziilor, dar și de capacitate, (ii) motivele ce au determinat progresul sau regresul în asigurarea incluziunii reprezentanților categoriilor mai marginalizate.

Stabilirea nivelului de contribuție a rezultatelor și obiectivelor stabilite la incluziunea tinerilor în procesul de participare poate fi efectuată prin analiza comparativă a datelor dezagregate. Astfel, în termeni de impact al Strategiei asupra diminuării excluziunii tinerilor cu oportunități reduse din procesul de participare, o metodă eficientă de analiză vizează evaluarea situației specifice aceluiași categorii de tineri în anul de până la elaborarea Strategiei și în ultimul an de implementare a acesteia – 2013/2014 comparativ cu 2019/2020. Spre exemplu, ponderea tinerilor cu dizabilități în calitate de membri ai ONG-urilor în 2014 comparativ cu 2020, sau rata de participare a tinerelor femei de 18-35 ani în procesul decizional local în 2015 comparativ cu 2019, sau ponderea tinerilor și tinerelor de etnie romă în consiliile locale de tineret în 2014 comparativ cu 2020 etc.

Insuficiența datelor dezagregate comparabile face dificilă stabilirea impactului asupra incluziunii în procesul de participare. Ținem să menționăm că, în urma analizei documentelor și a studiilor elaborate în perioada de implementare a Strategiei, s-a constatat o insuficiență și o inconsecvență în generarea datelor multiplu dezagregate care ar permite efectuarea comparației. Aceasta determină dificultatea sau chiar imposibilitatea identificării efectelor inițiativelor implementate la nivel național în scopul asigurării incluziunii tinerilor. Prin urmare, pentru situații în care această comparație nu a fost posibil de realizat, s-a recurs la o analiză a intenției și a ambiției autorităților și a partenerilor de implementare a SNDST 2020 în integrarea principiului incluziunii tinerilor în acțiunile întreprinse.

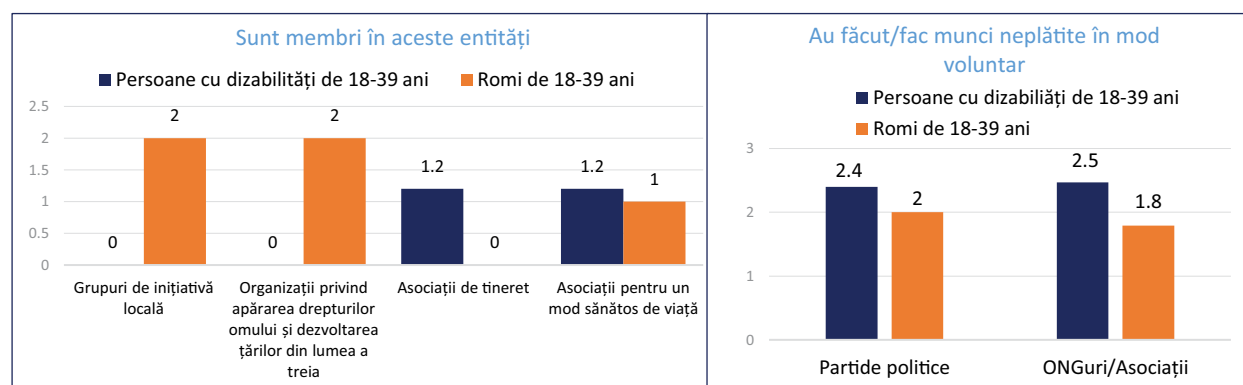
Pentru a înțelege tendințele majore în asigurarea incluziunii, identificarea și evaluarea unor indicatori proxy a fost considerată o opțiune în contextul analitic propus. Astfel, pentru a analiza care a fost schimbarea, în perioada 2014-2020, din perspectiva incluziunii tinerilor, în urma implementării Strategiei, au fost setați și analizați câțiva indicatori proxy într-un cadru temporal cât mai extins posibil. Chiar dacă aceste date nu sunt comprehensive, totuși ele ne permit să conturăm anumite constatări de bază în raport cu indicatorii macro specifici ariei de participare a tinerilor și a direcției în care se merge în asigurarea unui grad mai mare de integrare a tinerilor și tinerelor din categoriile marginalizate în procesul de participare. Printre indicatorii de bază analizați, în funcție de datele disponibile, se regăsește afilierea la o structură de participare (grup de inițiativă, ONG-uri, consilii locale ale tinerilor etc.). Datele disponibile ne permit să conturăm câteva constatări cu referire la predispunerea tinerilor de a fi afiliați unei structuri de tineret. Dinamica ponderii acestora poate contribui la interpretarea dorinței și a motivației tinerilor de a participa și a fi implicați în acțiuni civice la nivel comunitar.

Tinerii și tinerele din mediul rural continuă să se caracterizeze printr-o rată destul de mică de afiliere la un grup de inițiativă sau organizație neguvernamentală. O formă de participare ține de aderarea la grupuri care activează în mediul de trai al tinerilor. Astfel, sondajele de opinie desfășurate în 2016 și 2018 au permis să identificăm faptul că în doi ani *a sporit ușor ponderea* tinerilor și tinerelor de 18-29 ani care au devenit membri ai unor asociații obștești ori s-au implicat în calitate de voluntari în cadrul acestor entități. Chiar dacă se observă o tendință ușor pozitivă și în rândul persoanelor din mediul rural, totuși urmează de luat în vizor valorile extrem de mici specifice acestora (până la 3%, în 2018). Totodată, perspectiva de gen a evidențiat că în cazul bărbaților valorile sunt un pic mai mari comparativ cu a femeilor, ceea ce conturează o concluzie cu referire la persistența unor stereotipuri privind rolurile de gen în societate (responsabilități de îngrijire a copiilor și a gospodăriilor etc.).

F16. Dinamica și ponderea celor ce sunt membri ai ONG-urilor sau ai grupurilor de inițiativă comunitare, %
Sursa: Sondajele CPD în 2016 și 2018

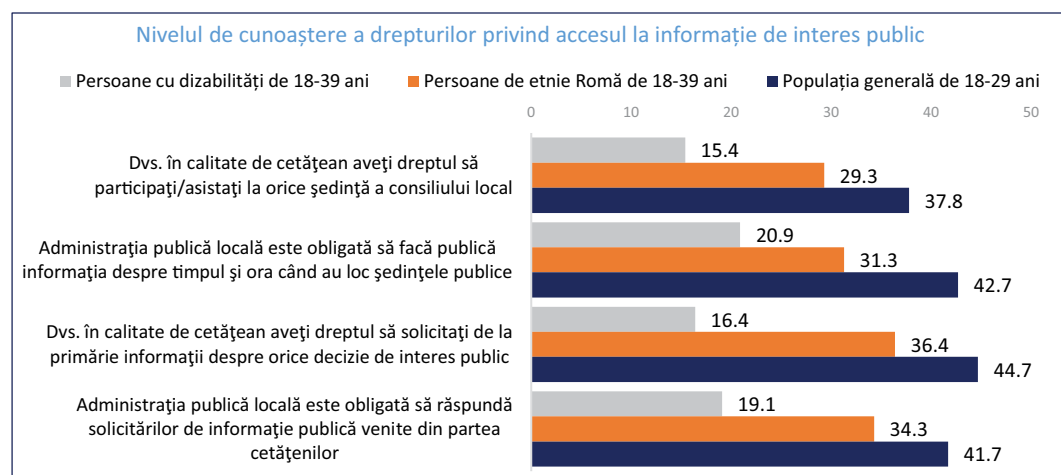
Tinerii și tinerele cu dizabilități și de etnie romă au o afiliere la o structură de participare extrem de joasă. Datele unui sondaj de opinie, realizat de CPD în 2018, a evidențiat că mai puțin de 2% dintre respondenții de 18-39 ani se regăsesc în una dintre structurile de participare, precum grupuri de inițiativă sau organizații neguvernamentale. Tot în aceeași ordine de idei, constatăm că doar până la 3% din tinerii din aceste două categorii mai des defavorizate au fost implicați în activități de voluntariat fie în partidele politice, fie în asociații obștești. Problema accesibilizării și conștientizării dificultăților legate de incluziune, dar și perpetuarea unor stereotipuri în societate vizavi de aceste două grupuri de persoane se repercutează extrem de negativ asupra posibilității de participare atât în activitățile civice, cât și în cele de luare a deciziilor.

F17. Ponderea tinerilor cu dizabilități și de etnie romă care sunt membri sau voluntari în ONG-uri sau grupuri de inițiativă locală, %
Sursa: Sondaj de opinie CPD, 2018

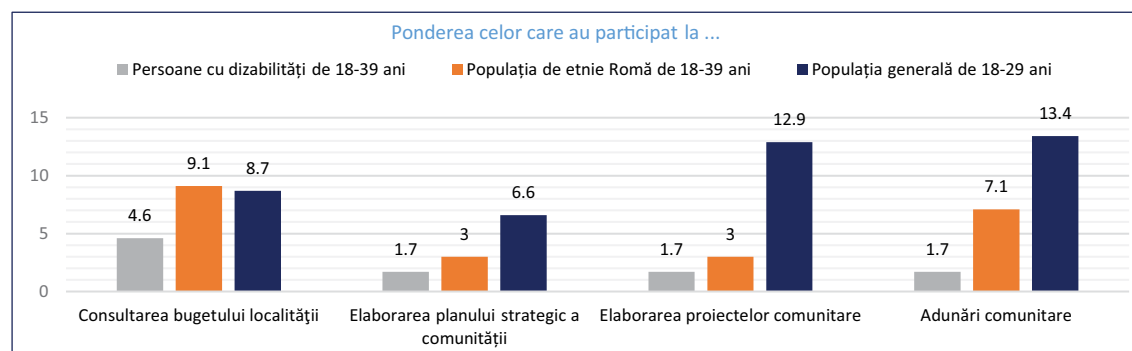
Totodată, majoritatea tinerilor cu dizabilități și de etnie romă nu sunt conștienți de drepturile lor cu privire la accesul la informații de interes public, care, la fel, poate fi considerată o formă de participare. Accesul la informație este determinat de percepția cetățenilor privind dreptul lor de a solicita informație și de obligația Autorităților Publice Locale de a informa din oficiu cetățenii sau comunitatea. În contextul în care, în 2018, mai puțin de 20% din tinerii de 18-39 ani cu dizabilități și mai puțin de 35% din cei de etnie romă au afirmat ferm că au aceste drepturi, se

evidențiază o nouă inegalitate cu referire la participarea acestora. Comparativ cu populația generală tânără, aceste rate sunt mult mai mici.

F18. Nivelul de percepție a drepturilor cu privire la accesul la informații, %
Sursa: Sondaj de opinie CPD, 2018

Nivelul de implicare a tinerilor și a tinerelor în procesul decizional este destul de mic, în special pentru grupurile vulnerabile. În figura de mai jos putem observa ponderea persoanelor care au participat, în 2018, la una din patru activități de implicare comunitară. Cu excepția participărilor la adunarea comunitară, ponderea implicării este sub 10%. Nivelul de participare a grupurilor vulnerabile este și mai jos.

F19. Nivelul de implicare în diferite activități de participare comunitară, %
Sursa: Sondaj de opinie CPD, 2018

Analiza datelor disponibile a permis să evidențiem faptul că la nivel național sunt inegalități semnificative în ceea ce vizează participarea tinerilor cu oportunități reduse. Lipsa datelor actualizate și comparabile pentru anul 2020 fac dificil să evaluăm cât mai pragmatic impactul SNDST asupra sporirii nivelului de incluziune, însă putem presupune că, în cel mai bun caz, intervențiile strategice nu au permis o agravare a situației, iar inegalitățile nu s-au accentuat și mai mult.

Întru înțelegerea în ce măsură Strategia a ținut spre sporirea nivelului de incluziune a tinerilor, procesul de evaluare a cuprins etape ce au permis să stabilim: (i) cât de consecvent a fost abordat nivelul redus de participare a tinerilor din categoriile vulnerabile la etapa de descriere a problemei (utilizarea datelor cât mai dezagregate pe diferite categorii de tineri); (ii) care a fost răspunsul factorilor de decizie la necesitățile de participare ale tinerilor reprezentanți ai categoriilor marginalizate, atât la etapa de planificare a intervențiilor strategice, cât și în procesul de implementare a acestora și (iii) cât de eficiente și consecvente au fost instrumentele de monitorizare, evaluare și raportare pentru evidențierea necesităților de participare ale tinerilor excluși.

Astfel, procesul de evaluare a permis să evidențiem că problema gradului redus de participare a tinerilor din grupurile marginalizate din Moldova a fost elucidată în textul Strategiei, atât la etapa de descriere a problemei, cât și la cea de setare a obiectivelor și a cadrului de rezultate.

La etapa de descriere a problemei, documentul a scos în evidență unele categorii de tineri expuși riscului excluziunii, și anume: tinerii cu dizabilități, cu HIV, cu antecedente penale, tinerele, în general, și cele însărcinate, tinerii reprezentanți ai minorităților etnice etc. La fel, au fost elucidate și unele dintre motivele care au determinat manifestarea marginalizării (situație politico-economică precară, stereotipurile existente în societate cu referire la tineri etc.) și efectele acesteia. Totodată, nu putem omite faptul că extrem de puține date au fost prezentate într-o formă dezagregată în ceea ce ține de participarea tinerilor din categoriile vulnerabile în procesul decizional, reprezentanți ai structurilor decizionale și de tineret la nivel local, raional și național, beneficiari ai activităților de abilitare, mobilitate și voluntariat etc. Lipsa studiilor naționale și raionale care ar permite o evidență cantitativă și calitativă a situației tinerilor cu oportunități reduse reprezintă una dintre cauzele de bază evocată în documentul strategic.

La etapa de definire a obiectivelor specifice, a fost enunțat principiul incluziunii. Astfel, 3 din 6 obiective specifice ariei prioritare analizate indică expres crearea oportunităților de participare a tinerilor din categoriile marginalizate: obiectivul specific 1.1. Perfecționarea, până la finele anului 2017, a cadrului legal prin aprobarea a minimum 6 acte normative ce ar asigura participarea tinerilor, *inclusiv a celor cu oportunități reduse*, în toate procesele decizionale; obiectivul specific 1.2. Sporirea, până la finele anului 2020, cu cel puțin 60% a nivelului de activism civic al tinerilor din Republica Moldova, *inclusiv în rândul tinerilor cu oportunități reduse*; obiectivul specific 1.4. Creșterea, până în anul 2020, a nivelului de mobilitate a tinerilor, *inclusiv a celor cu oportunități reduse*, la nivel național cu cel puțin 20% și la nivel internațional cu cel puțin 15%.

Integrarea tinerilor și a tinerelor cu oportunități reduse a fost evidențiată într-o anumită măsură și prin intermediul rezultatelor strategice setate. Expres, doar 4 din 21 de rezultate au vizat incluziunea tinerilor cu oportunități reduse (rezultatele 1.1.1, 1.2.3, 1.3.5 și 1.4.1). Cu toate acestea, incluziunea poate fi interpretată, într-o anumită măsură, și prin intermediul rezultatelor privind crearea structurilor de participare a tinerilor la nivel local, aceasta fiind o metodă de oferire a oportunităților de participare a tinerilor din mediile rurale.

Deși problema incluziunii a fost elucidată la etapa de definire a obiectivelor și a rezultatelor, intervenții specifice nu au fost elaborate. Deși s-a sesizat necesitatea abordării integratoare a aspectului incluziunii în documentul strategic, totuși nivelul de elaborare a acesteia poate fi evaluat ca unul incipient. Astfel, din totalul intervențiilor setate în Planul de acțiuni pentru prima prioritate, aspectul incluziunii este abordat în mod specific doar de 2: (i) instruirea persoanelor-cheie din consiliile locale ale tinerilor privind participarea incluzivă a tinerilor cu oportunități reduse și (ii) promovarea implicării tinerilor cu oportunități reduse în programe de mobilitate națională și internațională.

Evaluarea documentului strategic a permis să identificăm faptul că: (i) Planul de acțiuni reflectă la nivel incipient acțiuni ce vor contribui la depășirea inegalităților majore de participare a tinerilor din categoriile vulnerabile – spre exemplu, cu toate că au fost planificate activități ce vizau elaborarea de cercetări și studii specifice sectorului de tineret, totuși aspectul incluziunii nu a fost propus spre monitorizare consecventă; (ii) nu au fost prevăzute instrumente de capacitate și împuternicire directă a tinerilor din categoriile marginalizate sau de capacitate consecventă a lucrătorilor din domeniul de tineret și (iii) nu s-a perceput aplicabilitatea unui mecanism sau a unei metode ce ținea spre implementarea sistematică a instrumentelor de abordare a inegalităților cu care se confruntă tinerii cu oportunități reduse, prin prisma participării.

Intenția autorităților de a sensibiliza actele legislative și normative elaborate și/sau ajustate în perioada 2014-2020 la necesitățile tinerilor cu oportunități reduse

Pe parcursul implementării Strategiei au fost elaborate, definite și aprobate mai multe acte legislative și normative specifice sectorului de tineret. Pentru a înțelege în ce măsură actele elaborate vor contribui sau facilita

încadrarea tinerilor în procesul participativ, aceste documente au fost analizate prin prisma predisunerii de a promova incluziunea tinerilor din categoriile vulnerabile.

Evaluarea generală a documentelor a elucidat un nivel incipient de sensibilizare la principiul incluziunii tinerilor din categoriile marginalizate. În majoritatea documentelor, elementul incluziunii nu este indicat expres, dar, într-o anumită măsură, poate fi interpretat. În contextul în care prevederea elementului incluziunii sau a măsurilor pozitive ce pot contribui la o integrare mai ușoară a tinerilor vulnerabili în procesul de participare este asigurat la un nivel incipient, nu putem constata o predispunere sau o ambiție sporită din partea autorităților în oferirea oportunităților egale tuturor tinerilor din Moldova de a se dezvolta și participa.

Acte legislative și normative specifice sectorului de tineret elaborate/definitivate în 2014-2020 (exemple)	Constatări generale cu privire la asigurarea incluziunii tinerilor cu oportunități reduse
↓ Legea nr. 215 din 29.07.2016 cu privire la tineret²⁷	↓ Cu toate că sunt incluse unele prevederi ce vin să asigure o participare mai mare a tinerilor, nu sunt indicate expres măsuri ce ar aborda incluziunea tinerilor și tinerelor din categoriile vulnerabile (categoriile vulnerabile nefiind definite în legea respectivă).
Regulamentul privind activitatea Agenției Naționale pentru Dezvoltarea Programelor și Activității de Tineret²⁸	Unica atribuție ce indică expres acest principiu vizează (pct. 7.2, lit. o) implicarea, în limitele competențelor funcționale, în elaborarea și implementarea politicilor și a programelor de tineret cu caracter intersectorial (se enumeră și incluziunea socială a tinerilor).

T2. Exemplu de analiză generală, prin prisma incluziunii, a actelor normative și legislative specifice sectorului de tineret elaborate în 2014-2020

Inițiativele de consolidare a capacităților reprezentanților entităților de tineret prin prisma incluziunii

Au fost identificate câteva evidențe primare privind abordarea incluziunii la etapa consolidării consiliilor locale de tineret. Reprezentanții consiliilor locale și raionale de tineret reprezintă o verigă importantă în sporirea nivelului de incluziune a celor mai vulnerabili. Cu toate acestea, documentul strategic a cuprins o singură activitate orientată direct spre capacitatea lor în domeniul incluziunii (acțiunea 44). Unele dintre activitățile organizate de consiliile locale ale tinerilor au fost îndreptate spre sensibilizarea și abilitarea celor ce lucrează cu tinerii în ceea ce vizează (i) procesul de comunicare cu tinerii din grupurile etnice minoritare, cu nevoi speciale, din familii social-vulnerabile și (ii) oferirea de oportunități și desfășurarea de activități care să răspundă cât mai eficient necesităților specifice ale fiecăruia, întru crearea unui mediu propice de participare a acestora. Totuși, în procesul de evaluare, s-a constatat un nivel primar de efort concentrat spre capacitatea consecventă și programatică a membrilor consiliilor în aspecte ce țin de procesul de asigurare a oportunităților egale tinerilor din categoriile marginalizate, de monitorizare sistematică a implicării și reprezentării categoriilor date în rândul membrilor CLT-urilor și al beneficiarilor serviciilor oferite de structurile în cauză.²⁹

Forumurile anuale organizate cu reprezentanții consiliilor de tineret reprezintă, practic, platforma de bază în cadrul căreia se abordează necesitățile specifice ale tinerilor și tinerelor. Anual, consiliile de tineret desfășoară sondaje în rândul tinerilor din Moldova pentru a identifica necesitățile lor de dezvoltare și participare, iar forumurile realizate permit evidențierea priorităților de intervenție pentru următorul an. Astfel, odată ce sondajele elucidează

27 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=105800&lang=ro

28 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=122776&lang=ro

29 Rapoartele de implementare a planurilor de acțiuni privind SNDST 2020, MECC.

nevoile tinerilor în funcție de vârstă, gen, mediul de trai, acestea sunt reflectate în programele și planurile de acțiuni pentru anii ce urmează. Deși nivelul de integrare a necesităților tinerilor cu oportunități reduse în planurile consiliilor de tineret rămâne la discreția reprezentanților entităților vizate, un mecanism pragmatic de analiză a acestei perspective nu este elaborat sau implementat. Totodată, o limitare evidențiată în procesul de interacțiune cu reprezentanții Rețelei Naționale a Consiliilor Locale ale Tinerilor din Moldova a fost nefurnizarea de către sondajele desfășurate a datelor dezagregate pe alte criterii socio-demografice precum etnia, dizabilitatea, nivelul de educație, venitul etc., ceea ce, la fel, poate fi considerată o cauză a excluziunii tinerilor cu oportunități reduse din activitățile de capacitate și împuternicire.

Inconsecvența în activitățile de capacitate a tinerilor și a specialiștilor din domeniu în asigurarea de oportunități echitabile tuturor a fost estimată drept un impediment în sporirea gradului de participare incluzivă. În urma consultării rapoartelor de activitate, cât și a discuțiilor desfășurate cu reprezentanții de tineret, s-au evidențiat o serie de lacune în asigurarea incluziunii. Acestea țin, în special, de coerența scăzută a organizării unor programe complexe de instruire a unui număr cât mai extins de lucrători de tineret privind necesitățile tinerilor și tinerelor cu oportunități reduse. Totodată, fluctuația lucrătorilor din cadrul consiliilor de tineret reprezintă un impediment în implementarea consecventă a instrumentelor prezentate/oferte întru asigurarea incluziunii tinerilor. Astfel, lipsa unui mecanism ce ar permite capacitatea consecventă a lucrătorilor de tineret în domeniul incluziunii prin aplicarea unei metodologii comprehensive, care va permite conceptualizarea incluziunii și a instrumentelor de măsurare și monitorizare a acesteia, a determinat o stagnare în oferirea de oportunități pentru valorificarea dreptului de participare a tinerilor vulnerabili.

Și lipsa unei metode aplicate sistematic pentru abordarea incluziunii prin intermediul programelor de granturi reprezintă o cauză ce stagnează oferirea de oportunități echitabile tinerilor și împuternicirea acestora. Inițiativele pentru tineri finanțate prin intermediul programelor de granturi de stat cuprind o serie extinsă de subiecte, printre care se regăsesc și teme sensibile la necesitățile de participare ale tinerilor și tinerelor marginalizați/te. În contextul în care autoritățile lansează anual Programul de granturi pentru susținerea entităților de tineret (consiliile de tineret, organizațiile de tineret, grupurile de inițiativă etc.), iar regulamentele de desfășurare a acestor concursuri nu prevăd măsuri de stimulare a participării tinerilor cu oportunități reduse, decizia de a aborda subiectul dat rămâne la latitudinea entității aplicante. În perioada 2014-2020, prin intermediul programelor de granturi de stat, au fost finanțate peste 280 de inițiative ale entităților de tineret. Dată fiind lipsa sistematizării și totalizării rezultatelor proiectelor implementate, a fost imposibil de evidențiat la această etapă numărul beneficiarilor direcți și indirecti din rândul tinerilor cu oportunități reduse, dar și efectele programelor de granturi locale asupra inegalităților cu care se confruntă acești tineri.

Cu referire la programele de mobilitate internațională, specialiștii din domeniu au menționat o creștere ușoară a numărului beneficiarilor tineri cu oportunități reduse. Indisponibilitatea datelor multiplu dezagregate nu a permis să fie reflectate cifrele exacte ale tinerilor din diferite categorii marginalizate. Cu toate acestea, specialiștii relevă faptul că dinamica observată nu a fost într-atât de mare precum au fost așteptările acestora. Printre limitări au fost enunțate unele dintre condițiile de participare la programele de mobilitate, și anume: (i) cunoașterea limbii engleze – în contextul în care tinerii din categoriile vulnerabile au un nivel mai mic de cunoaștere a limbilor străine, aceasta a fost sesizată drept un obstacol în participare; (ii) achitarea inițială a serviciilor de deplasare – deși 70-80% din sumă sunt ulterior rambursate de organizatori, nu toți tinerii cu oportunități reduse pot să acopere inițial aceste costuri etc. Pentru depășirea limitărilor respective, în 2018-2019, la nivel european, s-au pus bazele unei rețele a absolvenților programelor de mobilitate – "EU4youth". Scopul acesteia este de a susține proiecte implementate de absolvenți cu implicarea altor tineri din categorii marginalizate. Pe motivul declanșării situației pandemice, în 2020 activitatea rețelei a fost stopată și urmează să fie reluată ulterior.

Monitorizarea incluziunii tinerilor marginalizați

În termeni de monitorizare, au fost observate eforturi în a colecta date pentru a estima nivelul de integrare a tinerilor marginalizați în procesul de participare. Începând cu 2015, au fost desfășurate mai multe studii ce vin

să evidențieze problema excluziunii tinerilor vulnerabili din procesul de participare.³⁰ În pofida eforturilor depuse, datele prezentate nu permit în totalitate să fie estimată o tendință a progresului în ceea ce ține de integrarea acestora în activitățile de participare, motivul de bază fiind imposibilitatea comparării datelor disponibile. Neutilizarea unei metodologii unice de dezagregare a datelor în funcție de aceleași criterii socio-demografice, precum categoriile de vârstă (în studii se manevrează cu următoarele categorii de vârstă: 14-24 ani, 15-29 ani, 18-30 ani fie 18-35 ani etc.), etnia, prezența dizabilității, nivelul de studii etc., a defavorizat evidențierea cât mai obiectivă și reală a progreselor în acest context. Totodată, începând cu 2016, odată cu modificarea Legii cu privire la tineret, a fost deplasată limita de vârstă a persoanelor ce pot fi considerate tinere – de la 30 la 35 de ani, ceea ce, în situația în cauză, la fel poate fi considerat un impediment în analiza comparativă a datelor disponibile.

În contextul în care incluziunea tinerilor în procesul de participare a fost setată ca o intervenție strategică, este indispensabil ca rapoartele și documentele anuale să ofere informații cât mai detaliate despre beneficiari și despre efectele strategice asupra depășirii inegalităților ce afectează tinerii și tinerele marginalizați/te. Astfel, inconsecvența în prezentarea informației dezagregate pe criterii multiple (gen, vârstă, etnie, dizabilitate, venit, educație etc.) a creat dificultăți în procesul de evaluare a ariei de participare prin prisma incluziunii. Cu toate că în urma întrevederilor cu responsabilii de aria de participare a tinerilor a fost menționat faptul că datele sunt colectate aleatoriu, totuși o sistematizare și reflectare a acestora nu este oferită publicului larg.

Un progres observat este elaborarea, în 2020, a metodologiei de colectare a datelor multiplu dezagregate cu referire la tinerii din categoriile marginalizate. Astfel, în noiembrie-decembrie 2020, cu suportul partenerilor de dezvoltare – UNFPA, a fost pilotată metodologia de identificare cantitativă la nivel național și raional a tinerilor cu oportunități reduse. Metodologia reflectă și o enumerare a categoriilor de tineri considerați vulnerabili. În opinia noastră, aceasta este o oportunitate pentru identificarea măsurilor, a intervențiilor și a programelor ce pot să contribuie la o incluziune mai mare a tuturor tinerilor în funcție de necesitățile lor de participare.

1.7. Recomandări

Sporirea gradului de implicare și responsabilizare a APL necesită investiții și dezvoltarea de competențe nu doar la nivel de specialist în domeniul de tineret, dar și de departamente de suport (de exemplu, Direcția Finanțe). Dezvoltarea competențelor APL de a lucra cu tinerii și a susține participarea acestora în procesul decizional trebuie abordată complex, nu doar prin prisma capacităților funcționarului public responsabil de domeniul de tineret. Programele de instruire trebuie să se axeze pe mai multe direcții: finanțe, asistență socială, ocuparea forței muncii și chiar conducerea politică.

În lipsa capacităților umane suficiente la nivel de unitate responsabilă de implementarea Strategiei, se recomandă externalizarea acestor sarcini către partenerii de implementare, cu asigurarea suportului financiar și de advocacy necesar.

Implementarea acțiunilor de instruire în domeniul de participare reclamă o abordare holistică, acestea trebuie încadrate într-un plan complex și de durată, detaliat în acțiuni anuale, cu o continuitate logică a celor din anii precedenți și cu instrumente clare de monitorizare a impactului.

Este necesară organizarea tuturor acțiunilor în cadrul unor programe tematice care abordează domeniile specifice vizate de Strategie, prin intermediul unor ținte macro, proceduri și metode de lucru tip, evitându-se activitățile izolate și sporadice.

30 1. Studiul "Tânăr în Moldova 2016", realizat de CBS-AXA; 2. Evaluarea blocajelor și barierei de participare ale tinerilor și adolescenților din Moldova în procese de luare a deciziilor, realizat de Institutul de Politici Publice; 3. Studiul de analiză comprehensivă a sectorului de tineret; 4. studiul "Necesitățile dezvoltării sectorului asociativ de tineret din regiunile Republicii Moldova", realizat de IDIS "Viitorul"; 5. Studiile anuale privind necesitățile tinerilor, realizate de RNCLT; 6. Probleme ale participării tinerilor la procesele electorale din Republica Moldova, realizat de IDIS "Viitorul" 2020; 7. alte documente de analiză.

Un alt pas constă în ajustarea planurilor de acțiuni la capacitatea instituțională a autorităților implicate, ținând cont de resursele umane și financiare disponibile, pentru a se evita stabilirea unor obiective nerealizabile cu resursele existente.

În scopul sporirii nivelului de incluziune a tinerilor din categoriile marginalizate, a capacității consecvente a acestora, dar și a creșterii gradului de impact strategic asupra participării tinerilor defavorizați, se conturează următoarele RECOMANDĂRI:

Conceptualizarea cât mai clară a incluziunii tinerilor cu oportunități reduse. Lipsa unei definiții clare, care ar permite evidențierea imediată a aspectului echității tinerilor din categoriile vulnerabile, face dificil procesul de monitorizare consecventă a fenomenului dat, dar și stabilirea unor intervenții relevante întru diminuarea inegalităților cu care se confruntă tinerii din categoriile marginalizate.

La etapa de planificare a viitoarei strategii, este importantă analiza cât mai pragmatică a problemei incluziunii tinerilor cu oportunități reduse în procesul de participare. Astfel, se impune o analiză cât mai complexă a inegalităților cu care se confruntă diferite categorii de tineri, în funcție de gen, vârstă, etnie, dizabilitate, nivel de trai, educație etc.; a cauzelor structurale ce determină persistența acestor inegalități, dar și a intervențiilor esențiale întru diminuare decalajelor.

Stabilirea unui mecanism clar de abordare a aspectului incluziunii tinerilor în procesul de participare. Aici ne referim atât la un mecanism, implementat la nivel național, de monitorizare a situației tinerilor din categoriile vulnerabile, de capacitate a acestora și a lucrătorilor de tineret, atât la nivel local, cât și central, cât și de un mecanism care ar facilita integrarea perspectivei tinerilor vulnerabili în politicile publice sectoriale.

Uniformizarea sistemului de colectare a datelor dezagregate multiplu și comparabile specifice sectorului de tineret prin prisma participării. Lipsa unui asemenea sistem a constituit un impediment major în procesul de stabilire a nivelului de incluziune și a impactului Strategiei asupra acestui aspect. Așadar, în mod prioritar, se impune conceptualizarea inițiativelor de colectare a datelor, astfel încât acestea să permită o analiză comparativă a situației tinerilor vulnerabili în cadre temporale extinse (să fie vizate aceleași categorii de tineri prin prisma de vârstă, să fie setați indicatorii minimi ce urmează să fie monitorizați prin intermediul unor sondaje naționale și locale etc.).

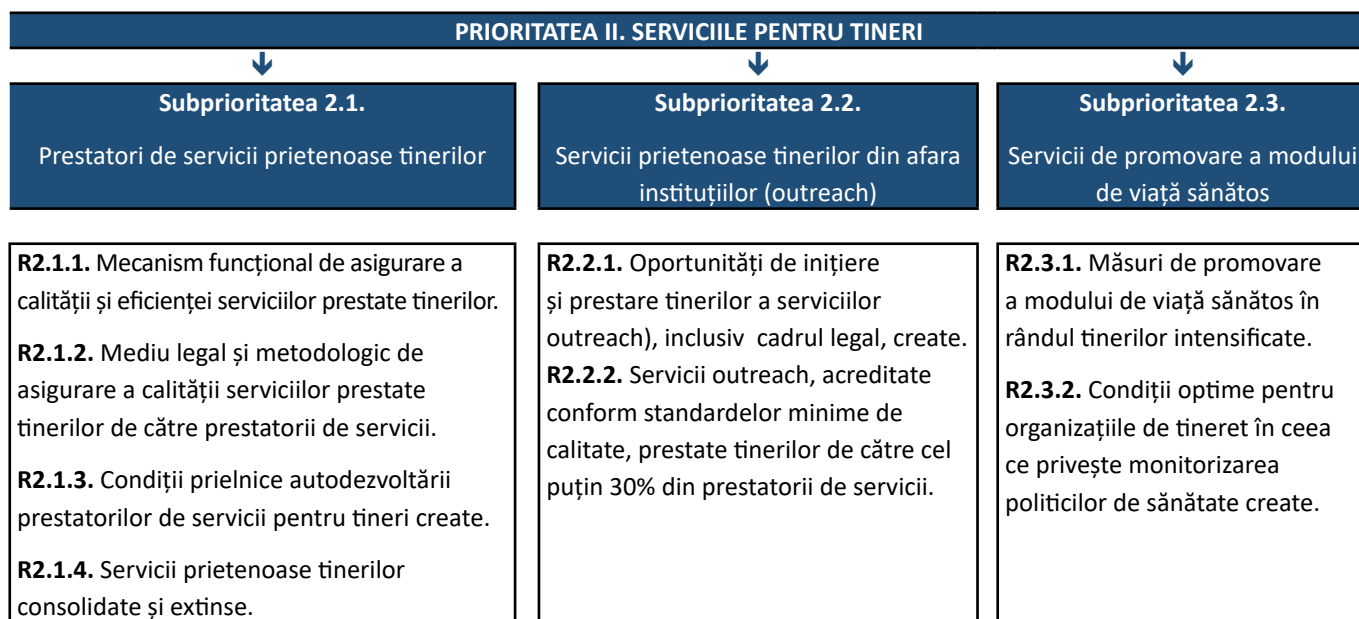
Implementarea unui instrument național pe platforme online pentru totalizarea și generarea cât mai dezagregată a rezultatelor programelor de granturi susținute de minister. Aceasta ar permite o analiză cât mai pragmatică și eficientă a impactului programelor de granturi, inclusiv asupra împuternicirii și implicării tinerilor din categoriile vulnerabile.

Prioritatea II. Servicii pentru tineri

2.1. Introducere

Integrarea cât mai reușită a tinerilor în societate, în special în perioada de tranziție „tânăr-adult”, este o provocare pentru Republica Moldova. Sistemul educațional formal nu este capabil să ofere un spectru suficient de vast de servicii care să cuprindă toate necesitățile tinerilor legate de dezvoltare personală și profesională. Și în afara instituțiilor publice, oportunitățile pentru ocuparea timpului liber al tinerilor cu activități lipsite de violență și de consum de alcool, tutun și droguri sunt foarte limitate, ceea ce afectează negativ dezvoltarea tinerilor, în special a celor cu oportunități reduse.

În vederea acoperirii acestor goluri, se cere o ofertă de servicii pentru tineret, adaptată la necesitățile și interesele lor actuale, care să fie accesibile pentru un număr cât mai mare de beneficiari. Acțiunile planificate în cadrul Priorității II au fost modelate pentru a oferi tinerilor servicii prietenoase și pentru un mod de viață sănătos, inclusiv în afara instituțiilor.

F20. Ariile de intervenție ale Priorității II. Servicii pentru tineri

Sursa: SNDST 2020

2.2. Constatări generale

Pentru realizarea obiectivelor stabilite în cadrul Priorității II, au fost planificate acțiuni cu un grad de relevanță mare (0,73), peste media acțiunilor din celelalte priorități. Gradul de potrivire a acțiunilor (în medie, 0,84) a fost, în general, mai mare decât gradul de ambiție (în medie, 0,63), punctajul fiind afectat negativ de lipsa unor ținte concrete, lipsa/insuficiența bugetului alocat, timpul limitat și lipsa de claritate în formularea intervenției.

Prin contrast, gradul de realizare în cadrul Priorității II (în medie, 0,41) a fost cel mai mic dintre toate cele patru priorități. Majoritatea acțiunilor planificate au fost legate de instituirea unor standarde pentru serviciile oferite tinerilor (inclusiv cele de outreach) și dezvoltarea unui sistem de acreditare a acestor servicii. Pe parcursul implementării a fost decisă schimbarea abordării planificate inițial – renunțarea la un sistem de standarde și dezvoltarea unor criterii de calitate pentru serviciile prestate. Această schimbare a întârziat orarul de implementare, ceea ce a determinat și un nivel mai mic de realizare. Cele mai multe acțiuni planificate nu au fost realizate sau sunt la o etapă incipientă de realizare. Nivelul de realizare în cadrul priorității a oscilat între 0,34 și 0,52 pentru fiecare dintre cele trei subpriorități.

În privința impactului, nu a fost stabilită o țintă privind gradul contribuției la formarea capacităților tinerilor pentru integrare în societate și, respectiv, este dificil a aprecia măsura în care a fost atins obiectivul dat. Astfel, activitățile desfășurate au contribuit la dezvoltarea capacităților tinerilor, însă nu sunt disponibile date privind măsura în care au beneficiat și tinerii cu oportunități reduse, care sunt menționați expres în formularea obiectivului.

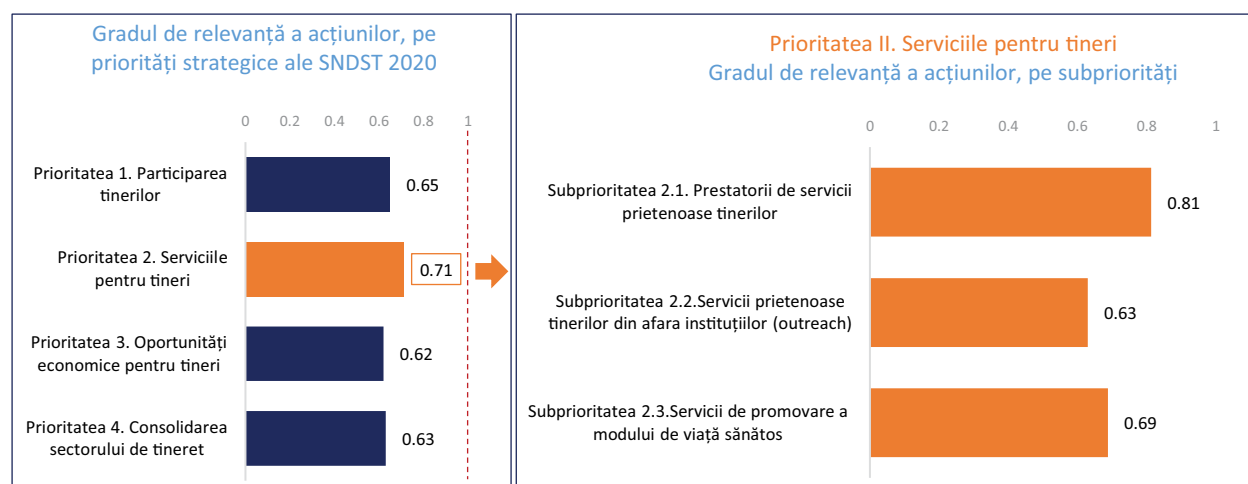
Și țintele propuse pentru cele trei subpriorități au fost atinse în mică măsură. Serviciile pentru tineri au nivel redus de acoperire în plan teritorial (44 de centre de tineret, inclusiv filialele, majoritatea cu câte 1-3 angajați) – departe de **obiectivul de accesibilitate pentru 90% din tineri/tinere**. Serviciile de tineret acoperă, în mare parte, tinerii din categoriile de vârstă mai mică (în special cu vârsta de 15-19 ani) și au eficiență slabă în integrarea categoriilor de tineri defavorizate (vulnerabili, cu dizabilități, din zonele rurale). Infrastructura centrelor și capacitățile personalului nu permit prestarea de servicii pentru tinerii cu dizabilități sau tinerii din alte grupuri vulnerabile.

Din perspectiva tinerilor, unele intervenții au fost percepute ca fiind puțin relevante, ceea ce indică o problemă legată de conținutul și modul de prestare a serviciilor pentru tineri. Ponderea serviciilor outreach în oferta de servicii a centrelor de tineret (9,3% în semestrul II al anului 2020) a rămas mult sub **obiectivul propus de 45%**. Cadrul metodologic pentru serviciile outreach este, de asemenea, într-o fază incipientă de dezvoltare, la fel ca instruirea prestatorilor.

Nici măsurile de promovare a modului de viață sănătos în rândul tinerilor și tinerelor nu au atins ținta planificată de cel puțin 80% din numărul total de tineri. Numărul de tineri beneficiari de servicii de promovare a modului de viață sănătos a constituit circa 10% din numărul total de tineri. În plus, este neclar cum și dacă mesajele promovate sunt adaptate la necesitățile diferitelor grupuri de tineri, cu ținte dezagregate în funcție de problemele și cerințele specifice (în funcție de gen, vârstă, mediul de trai, dizabilități (locomotorii, deficiențe senzoriale), grup social (tineri romi, tineri instituționalizați)) etc.

2.3. Relevanță

Acțiunile planificate în cadrul Priorității II au avut în medie un grad de relevanță de 0,73 – un punctaj mai mare decât media acțiunilor din celelalte priorități. Majoritatea acțiunilor planificate pentru Prioritatea II au avut un grad de relevanță mare, atât sub aspectul potrivirii, cât și al ambiției de realizare. Pornind de la această apreciere, putem presupune că, dacă acțiunile ar fi fost realizate integral, rezultatele așteptate ar fi contribuit în măsură foarte mare la atingerea obiectivelor și la producerea impactului scontat.

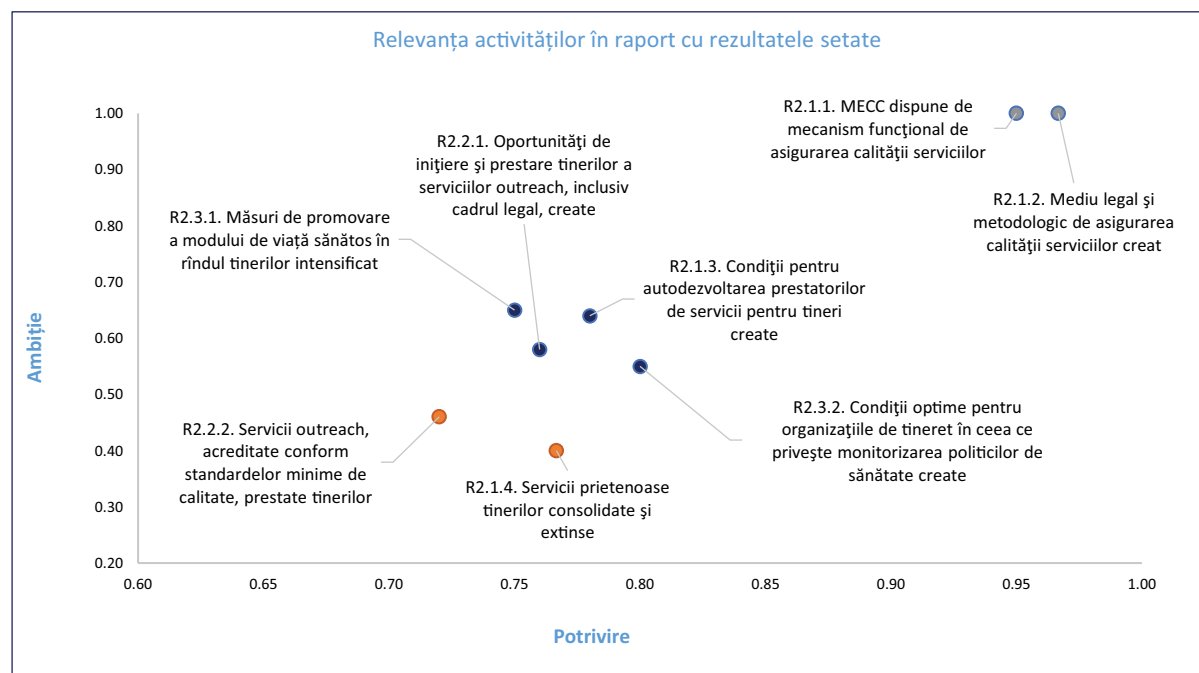

F21. Gradul de relevanță a intervențiilor în raport cu obiectivele Priorității II a SNDST 2020

Sursa: Estimările autorilor

În cazul Priorității II, putem remarca că gradul de potrivire a acțiunilor a fost, în general, mai mare decât gradul de ambiție. La nivel de prioritate, media punctajului pentru potrivire este de 0,84, iar media punctajului pentru ambiție

este de 0,63. Rezultatele 2.1.1 și 2.1.2 au avut punctaj maxim atât pentru potrivire, cât și pentru ambiție. Pentru celelalte rezultate, a fost caracteristic un grad de potrivire mai mare (în jur de 0,8) și un grad de ambiție mai mic (0,6-0,8). Punctajul mediu mai mic în cazul unor rezultate indică nu atât lipsa unor acțiuni relevante, cât prezența unor acțiuni cu relevanță mai mică, care au afectat media generală. Factorii care au afectat punctajul au fost lipsa unor ținte concrete, lipsa/insuficiența bugetului alocat, timpul limitat sau lipsa de claritate în formularea intervenției.

F22 Relevanța intervențiilor în raport cu rezultatele setate, în funcție de potrivire și ambiție

Sursa: Estimările autorilor

În cadrul Subpriorității 2.1 **Prestatorii de servicii prietenoase tinerilor**, acțiunile planificate pentru rezultatele 2.1.1 și 2.1.2 au avut un grad maxim de relevanță. Constituirea unei structuri responsabile de acreditare și crearea sistemului de acreditare au avut un grad aproape maxim de potrivire (0,95) și ambiție (1) pentru *crearea mecanismului funcțional de asigurare a calității și eficienței serviciilor prestate tinerilor* (R2.1.1). Grad de relevanță maxim (1) sau aproape maxim (0,9) au avut și acțiunile planificate de elaborare a standardelor minime de calitate și a regulamentului-cadru, precum și ajustarea cadrului normativ pentru *crearea unui mediu legal și metodologic de asigurare a calității serviciilor prestate tinerilor de către prestatorii de servicii* (R2.1.2). În schimb, pentru rezultatele 2.1.3 și 2.1.4 gradul de relevanță a acțiunilor a fost mai mic, de 0,71 și, respectiv, 0,58. Acest lucru s-a datorat nivelului mic de ambiție stabilit pentru acțiunile planificate.

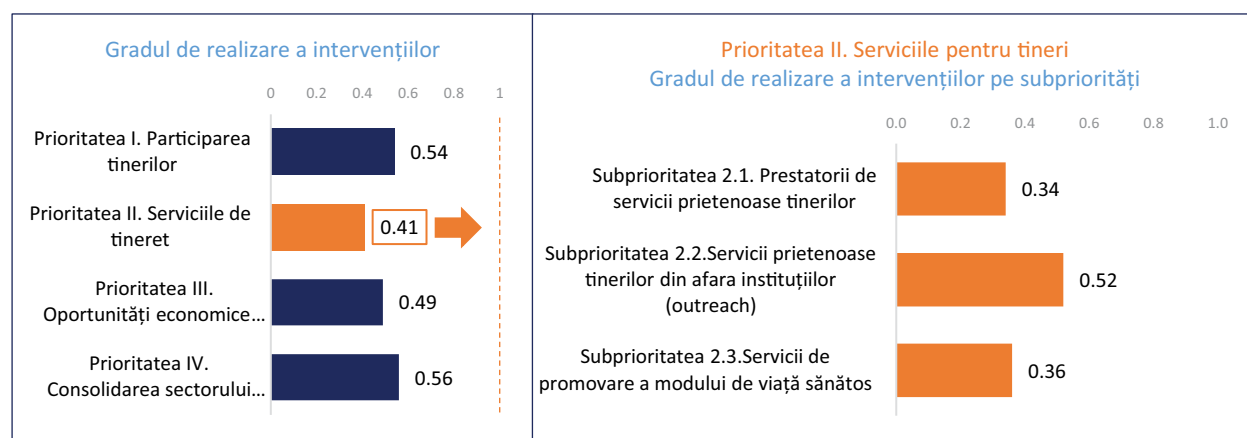
În cadrul Subpriorității 2.2 **Servicii prietenoase tinerilor din afara instituțiilor (outreach)**, acțiunile planificate pentru producerea rezultatului R2.2.1. *Oportunități create de inițiere și prestare tinerilor a serviciilor outreach, inclusiv cadrul legal* au avut un grad mediu de relevanță, de 0,67. Acestea au inclus intervenții cu grad înalt de relevanță, cum ar fi elaborarea unui studiu privind necesitățile de outreach, a unui suport metodologic, dar și cu grad mediu de relevanță, cum ar fi ghidarea prestatorilor în privința educației interculturale. În 2020, planul a fost completat cu alte acțiuni de relevanță medie, care aveau potrivire mare (orientate spre asigurarea instrumentelor de lucru cu tinerii cu oportunități reduse, inclusiv NEET), dar cu ambiție mică din cauza timpului și bugetului mic rezervat.

Pentru R2.2.2. **Servicii outreach, acreditate conform standardelor minime de calitate, prestate de cel puțin 30% din prestatori**, gradul de relevanță a activităților planificate a fost de 0,59. Acestea au inclus acțiuni de relevanță mare, cum ar fi un program de pregătire a prestatorilor, elaborarea standardelor de calitate, dar și acțiuni mai puțin relevante pentru rezultatul propus, cum ar fi sprijinirea centrelor în implementarea planurilor de activitate și a planurilor individuale de dezvoltare instituțională pentru cele două rezultate planificate.

În cadrul Subpriorității 2.3 *Servicii de promovare a modului de viață sănătos*, gradul de relevanță a activităților planificate a fost de 0,69. Deși potrivirea acțiunilor a fost, în general, mare, ambiția nu a fost pe măsură. Acțiunile planificate pentru atingerea R2.3.1. *Măsuri de promovare a modului de viață sănătos în rândul tinerilor intensificate* au avut relevanță mare, de 0,70. Acestea au inclus acțiuni cu relevanță mai mare, ca extinderea rețelei de educatori de la egal la egal, asigurarea campusurilor cu materiale informative și prezervative, organizarea de campanii de informare, dar și cu relevanță mică, cum ar fi editarea de ghiduri informative pentru un mod sănătos de viață. Pentru R2.3.2. *Condiții optime pentru organizațiile de tineret în monitorizarea politicilor de sănătate*, acțiunile au avut un grad de relevanță peste medie (0,68), însă niciuna dintre ele nu a fost decisivă pentru producerea rezultatului (studii anuale referitoare la nivelul de acces și calitatea serviciilor medicale oferite tinerilor, consolidarea capacităților organizațiilor de tineret în advocacy și monitorizarea politicilor de sănătate pentru tineri și tinere).

2.4. Implementare

Gradul de realizare în cadrul Priorității II. Servicii pentru tineri a fost cel mai mic dintre toate cele patru priorități planificate. Punctajul mediu de realizare a acțiunilor este de 0,41 dintr-un maxim de 1. Majoritatea acțiunilor planificate în cadrul obiectivelor specifice 2.1 și 2.2 au fost legate de instituirea unor standarde pentru serviciile oferite tinerilor (inclusiv cele de outreach) și dezvoltarea unui sistem de acreditare a acestor servicii. Realizarea acțiunilor date a demarat la începutul perioadei de implementare, însă pe parcurs a fost decisivă schimbarea abordării. Schimbarea a presupus renunțarea la un sistem de standarde și dezvoltarea unor criterii de calitate pentru serviciile prestate. Instituția responsabilă de acreditare a fost înființată în august 2020, fără capacități reale funcționale până la sfârșitul perioadei strategice. Din aceste considerente, cele mai multe acțiuni planificate pentru Prioritatea II nu au fost realizate sau sunt la o etapă incipientă de realizare.

F23. Nivelul de realizare a intervențiilor propuse pentru Prioritatea II. Serviciile pentru tineri

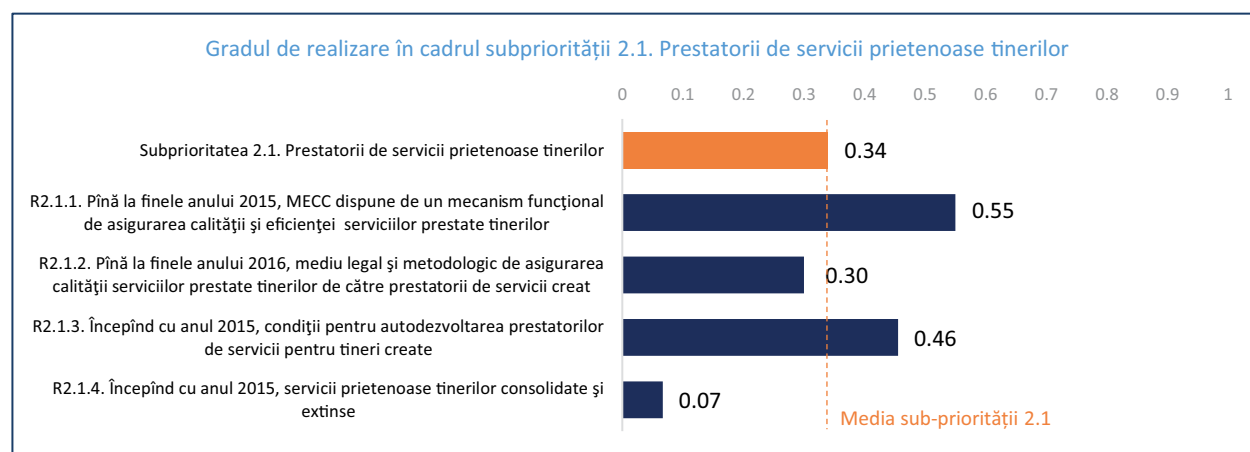
Sursa: Estimările autorilor

Nivelul de realizare în cadrul priorității a oscilat între 0,34 și 0,52 puncte pentru fiecare dintre cele trei subpriorități. Astfel, realizarea acțiunilor planificate pentru Subprioritatea 2.1 este de 0,34, pentru Subprioritatea 2.2 este de 0,52, iar pentru Subprioritatea 2.3 – de 0,36.

Obiectivul specific 2.1. Asigurarea calității și a eficienței serviciilor oferite tinerilor, astfel încât, până la finele anului 2020, acestea să fie accesibile pentru cel puțin 90% din tineri.

În cadrul Subpriorității 2.1, cea mai mare medie a gradului de realizare (0,55) s-a înregistrat la acțiunile planificate pentru R2.1.1. (*Mecanism funcțional de asigurare a calității și eficienței serviciilor prestate tinerilor până la finele anului 2015*). Media realizării celorlalte acțiuni nu a depășit media per întregul obiectiv. Cele mai puține realizări au fost constatate la acțiunile planificate pentru R2.1.4. (*Începând cu anul 2015, servicii prietenoase tinerilor consolidate și extinse*) (0,07).

Obiectivul specific 2.1 a fost realizat în mică măsură (0,34). Obiectivul stabilit a fost unul foarte ambițios, urmând a fi asigurat printr-un șir de rezultate, dintre care puține au fost realizate. Obiectul este verificabil în baza a doi indicatori distincți: unul calitativ (calitatea și eficiența serviciilor oferite tinerilor) și unul cantitativ (accesibilitatea serviciilor pentru 90% din tineri). Accesibilitatea serviciilor presupune atât distribuirea geografică cvasitotală a serviciilor, cât și modalitatea de prestare a serviciilor într-o manieră adaptată necesităților mării majorități a tinerilor, în funcție de genul, vârsta, mediul de trai sau interesul acestora. Din punctul de vedere al acoperirii geografice, prestarea serviciilor se bazează pe cele 22 de centre de tineret amplasate în 62% din unitățile teritorial-administrative de nivelul II. Totodată, majoritatea centrelor de tineret au capacitate limitată de prestare a serviciilor, atât sub aspectul numărului de resurse umane disponibile, cât și sub aspectul capacității de livrare a serviciilor în afara localității de reședință. Conform logicii acțiunilor planificate, calitatea și eficiența serviciilor urma a fi asigurată prin crearea unor standarde de calitate și a unui mecanism de acreditare a prestatorilor. Au fost elaborate o serie de criterii de calitate pentru serviciile prietenoase tinerilor, care reprezintă o bază pentru dezvoltarea livrabililor planificate.

F24. Nivelul de implementare a activităților prevăzute în SNDST 2020, Subprioritatea 2.1.

Sursa: Estimările CPD în baza rapoartelor anuale ale MECC

R2.1.1. Mecanism de asigurare a calității și eficienței serviciilor prestate tinerilor – nu au fost înregistrate progrese.

Structura care ar fi trebuit să fie responsabilă de asigurarea calității și a eficienței serviciilor (ANDPAT) a fost înființată cu întârziere de 5 ani, pe 12.08.2020³¹. Până la sfârșitul perioadei de implementare a SNDST, Agenția nu a devenit funcțională și nu a fost creat nici sistemul de acreditare.

R2.1.2. Mediu legal și metodologic de asigurare a calității serviciilor prestate tinerilor de către prestatorii de servicii – s-au pus bazele cadrului metodologic, dar nu au fost înregistrate progrese în privința cadrului legal.

În anul 2016, a fost elaborat proiectul Standardelor generale pentru acreditarea prestatorilor de servicii prietenoase tinerilor și a fost consultat cu membrii Rețelei Prestatorilor de Servicii Prietenoase Tinerilor. În anul 2015, a fost elaborat Regulamentul-cadru al prestatorului de servicii pentru tineri, care urma a fi supus procesului de consultare publică. După schimbarea abordării adoptate, s-a renunțat la utilizarea Standardelor și a Regulamentului-cadru. A fost elaborat un set nou de criterii pentru serviciile de tineret³², care urmează a fi definitivat și aprobat. Documentul conceptual al portofoliului de programe/servicii pentru centrele de tineret prevede abordarea și înțelegerea conceptuală a serviciilor de tineret (lucrul de tineret, programe/servicii, principiul învățării non-formale), criteriile de performanță, precum și monitorizarea acestor servicii în baza metodei semaforului. Această metodă presupune analiza situației actuale, înțelegerea necesităților de dezvoltare și planificare a activităților pentru îndeplinirea tuturor criteriilor.

R2.1.3. Condiții create pentru autodezvoltarea prestatorilor de servicii pentru tineri – a fost realizat parțial.

Acțiunile desfășurate au produs mici rezultate, dar acestea nu au avut continuitatea necesară și au fost realizate în afara unui

31 HG 598/12.08.2020 cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Dezvoltarea Programelor și Activității de Tineret.

32 "Concept al portofoliului de programe pentru centrele de tineret", UNFPA Moldova, 2019.

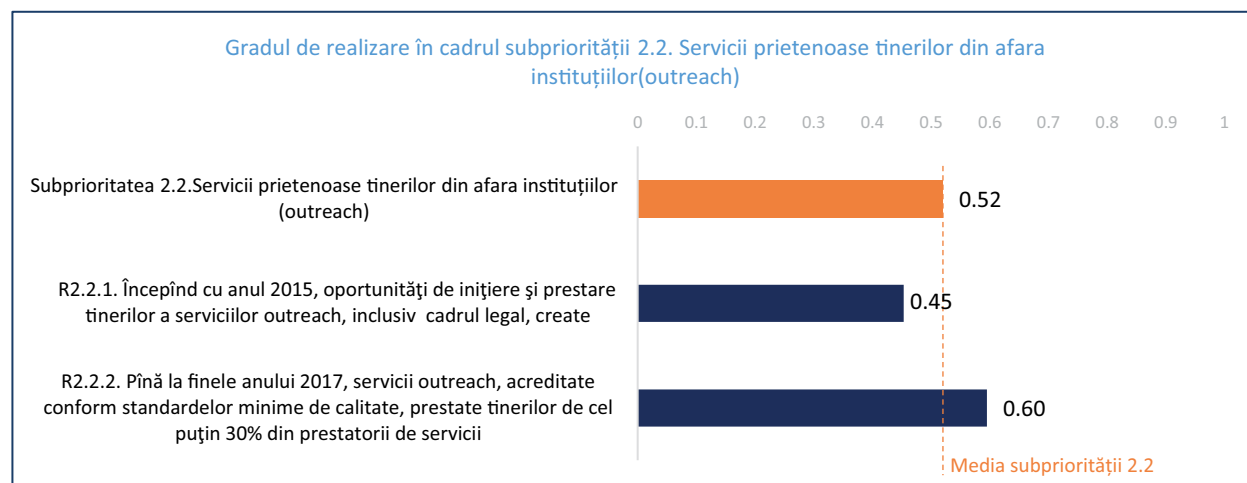
program concret. Prin urmare, realizările produse nu au contribuit, per ansamblu, la o situație favorabilă dezvoltării și implicit la atingerea obiectivului specific. În 2015, a fost elaborat mecanismul de comunicare și relaționare sectorială, fiind aprobat (11.09.2015) la ședința trimestrială a Rețelei Prestatorilor de Servicii pentru Tineri, dar după anul 2016 acesta nu a mai fost funcțional. Pe parcursul anilor, a fost raportat efectuarea unor schimburi de experiență pentru prestatorii de servicii – numărul acestora (2-4 anual) având efecte nesemnificativă asupra autodezvoltării prestatorilor de servicii. Au fost desfășurate trei ediții ale forumurilor anuale ale prestatorilor serviciilor prietenoase tinerilor (2016, 2018 și 2019), dar nu a fost elaborat suportul metodologic necesar prestatorilor de servicii pentru asigurarea standardelor minime de calitate. În 2020, în cadrul Fondului Comun, a fost realizat Programul de instruire online pentru lucrătorii de tineret, care a inclus 15 sesiuni tematice și a avut ca beneficiari peste 60 de persoane.

R2.1.4. Servicii prietenoase tinerilor consolidate și extinse – nu a fost realizat. Sistemul în baza căruia urmau a fi consolidate și extinse serviciile prietenoase tinerilor, întemeiat pe dezvoltarea unor standarde și pe acreditarea prestatorilor, nu a fost implementat. Nu a fost livrat niciunul din produsele planificate: nu au fost acreditați prestatorii de servicii, nu a fost elaborat un mecanism de monitorizare și evaluare a calității serviciilor și nu s-a realizat extinderea planificată a serviciilor prietenoase tinerilor în toate centrele raionale.

Obiectivul specific 2.2. Dezvoltarea serviciilor outreach prin elaborarea cadrului metodologic și formarea continuă a prestatorilor, astfel încât, până la finele anului 2020, acestea să constituie cel puțin 45% din oferta totală de servicii.

În cadrul Subpriorității 2.2, acțiunile planificate pentru dezvoltarea oportunităților de inițiere și prestare a serviciilor outreach (2.2.1) au fost realizate în proporție de 0,45. În același timp, acțiunile planificate pentru acreditarea acestor servicii au înregistrat o medie mică până în 2019, dar au făcut unele progrese în anul 2020, din contul acțiunilor introduse în plan la începutul lui 2020, care aveau drept scop sprijinirea CT în implementarea planurilor de activitate și dezvoltarea capacităților, realizând în final un scor de 0,6.

Obiectivul specific 2.2 a fost realizat parțial. A fost creat un document cu baza metodologică pentru serviciile outreach, în anul 2019. Serviciile outreach sunt la etapa incipientă de dezvoltare. În anul 2020, acestea reprezentau circa 9% din totalul activităților desfășurate de CT, departe de ținta propusă (cadru metodologic pentru servicii outreach – nerealizat; serviciile outreach, 45% din oferta totală de servicii – nerealizat).

F25. Nivelul de implementare a activităților prevăzute în SNDST 2020, Subprioritatea 2.2

Sursa: Estimările autorilor

R2.2.1. Oportunități de inițiere și prestare tinerilor a serviciilor outreach, inclusiv cadrul legal, create – este la etapa de realizare. Cadrul legal pentru prestarea serviciilor outreach nu a fost creat.

Studiul de bază privind necesitățile serviciilor outreach și cartografierea lor, planificat pentru anul 2016, nu a fost

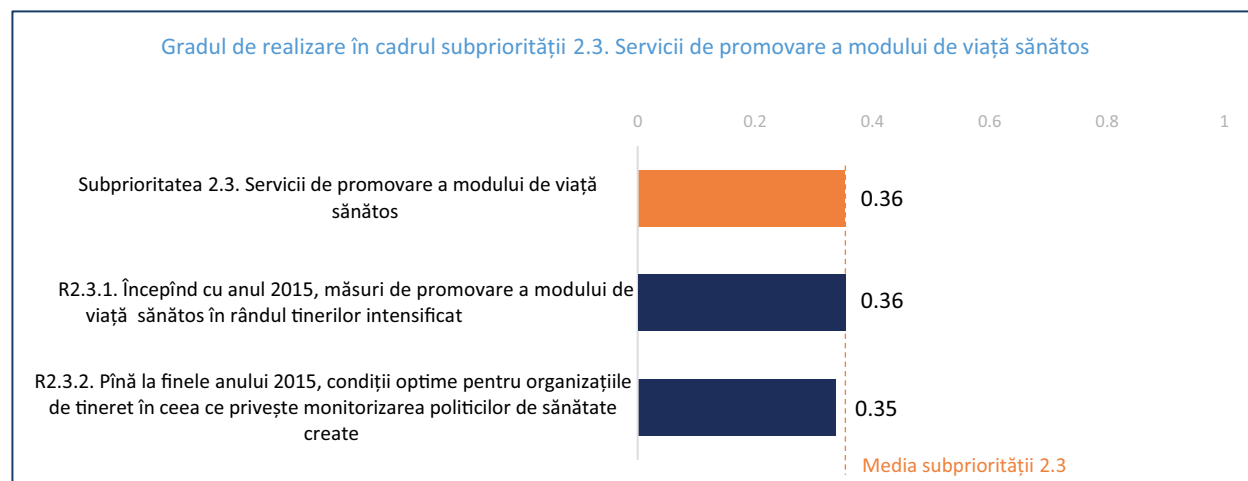
realizat. În anul 2019, a fost elaborat un suport metodologic pentru lucrătorii de tineret³³, care urma a fi utilizat, în 2020, pentru dezvoltarea serviciilor outreach și consolidarea capacităților centrelor de tineret în domeniul serviciilor outreach. Pe parcursul perioadei de implementare, au fost desfășurate o serie de activități de sprijinire/ghidare a organizațiilor de tineret pentru derularea activităților de educație interculturală, însă numărul lor a fost unul modest la scară națională.

În 2020, în cadrul Fondului Comun, efortul a fost orientat în direcția asigurării unor instrumente viabile de lucru cu tinerii și tinerele cu oportunități reduse, inclusiv tinerii NEET. În contextul pandemiei, CT au pus în aplicare instrumente de prestare online a serviciilor outreach. Datele statistice nu arată o creștere a numărului de beneficiari din rândul tinerilor cu oportunități reduse.

R2.2.2. Până la finele anului 2017, servicii outreach, acreditate conform standardelor minime de calitate, prestate tinerilor de către cel puțin 30% din prestatorii de servicii – nu a fost realizat. Nu a fost acreditat niciun prestator de servicii outreach. Nu au fost elaborate standarde de calitate pentru serviciile outreach și nu a fost implementat niciun program de pregătire a prestatorilor pentru servicii outreach. Conform Raportului anual al ministerului de resort (2015), implementarea programului de pregătire a prestatorilor pentru inițierea serviciilor outreach urma a fi realizat după instituirea ANDPAT (2020). Unicul progres în această privință a fost înregistrat în anul 2020, când, din Fondul Comun, a fost sprijinită crearea/dotarea spațiilor sigure, interactive și prietenoase tinerilor în centrele de tineret. Totuși această inițiativă nu a fost în măsură să substituie acțiunile majore nerealizate. În 2020, circa 30% din CT au raportat prestarea de activități outreach, însă calitatea acestora nu poate fi apreciată, deocamdată, în baza unui sistem de referință.

Obiectivul specific 2.3. Intensificarea măsurilor de promovare a modului de viață sănătos în rândul tinerilor, astfel încât, spre finele anului 2020, cel puțin 80% din numărul total de tineri să beneficieze de acest suport.

Acțiunile planificate pentru promovarea modului sănătos de viață au avut o medie de realizare de 0,36, iar acțiunile destinate creării condițiilor pentru monitorizarea politicilor de sănătate – de 0,35.

F26. Nivelul de implementare a activităților prevăzute în SNDST 2020, Subprioritatea 2.3.

Sursa: Estimările autorilor

Obiectivul specific 2.3 a fost realizat în proporție de circa 12,5% din măsura preconizată. Conform datelor oficiale, numărul de tineri și tinere raportați/te ca beneficiari/re ai/ale campaniilor pe parcursul celor 6 ani s-a ridicat la 65 mii (*informați/te despre sănătatea sexuală și reproductivă în cadrul campaniilor de informare "Pro-sănătate" și "Informat și protejat", desfășurate de către membrii Rețelei educatorilor DE LA EGAL LA EGAL, Y-PEER Moldova și*

³³ "Mai aproape de tineri. Cum creăm servicii mai accesibile pentru tineri". Suport pentru lucrătorii de tineret. Fundația Terre des hommes Moldova, 2019.

voluntarii A.O. "Sănătate pentru tineri" în școlile secundare și în taberele de vară). Numărul raportat reprezintă circa 10% din numărul total de tineri (18-35 ani) înregistrați în Republica Moldova în anul 2020 (640 mii – cu 180 mii de persoane mai puțin decât în anul 2014) – departe de ținta stabilită de 80%.

R2.3.1. Începând cu anul 2015, măsuri de promovare a modului de viață sănătos în rândul tinerilor intensificat – a fost realizat parțial, însă scara și diversitatea mică a acțiunilor desfășurate nu au putut contribui la atingerea obiectivului specific. Rețeaua de tineri educatori DE LA EGAL LA EGAL, Y-PEER Moldova s-a extins de la 15 (2016) la 27 de echipe locale în 27 de u.a.t (2020), ceea ce reprezintă 73% din u.a.t. – cu 7 puncte procentuale sub ținta de 80% stabilită în SNDST. Structura Y-PEER este destul de volatilă și, de la an la an, este posibilă schimbarea numărului de echipe și a localităților în care activează. În afară de activitățile Rețelei de tineri educatori (care au avut cei mai mulți beneficiari), au fost raportate doar activități care au contribuit la informarea tinerilor în mod indirect și pot fi cu greu încadrate în campanii de informare (excepție 2019 – Campania de informare a tinerilor "Sunt tânăr și sunt sănătos!"). Subiectele abordate în campaniile și activitățile de promovare a modului sănătos de viață au inclus informații despre serviciile de sănătate prietenoase tinerilor, sănătate sexual-reproductivă, igienă personală, sănătate mintală și alimentație corectă. În 2016, a fost susținută editarea unui ghid³⁴, care a abordat printre alte subiecte și promovarea modului de viață sănătos. Altă acțiune planificată, *Asigurarea campusurilor studențești cu puncte de distribuire de materiale informative în domeniul sănătății tinerilor și cu prezervative*, nu a fost realizată – în mare parte, din cauza rezistenței opuse de administrațiile unităților de învățământ.

R2.3.2. Începând cu anul 2015, condiții optime pentru organizațiile de tineret în ceea ce privește monitorizarea politicilor de sănătate create – a fost realizat într-o măsură mai mică. Nu există evidențe consistente că s-ar fi îmbunătățit condițiile de monitorizare. Capacitățile organizațiilor de tineret nu au fost consolidate semnificativ, nu a fost realizată studierea anuală a calității serviciilor medicale.

Din toate studiile anuale planificate referitoare la nivelul de acces și la calitatea serviciilor medicale oferite tinerilor, a fost raportat, în anul 2016, Studiul privind normele sociale și diferențele de sănătate între fete și băieți în Republica Moldova (Centrul de Sănătate Prietenos Tinerilor "Neovita"). Conform rapoartelor, efortul de consolidare a capacităților organizațiilor de tineret în advocacy și monitorizarea politicilor de sănătate pentru tineri s-a rezumat la câteva instruiți, în anii 2015-2016, de care au beneficiat circa 20 de tineri și tinere.

Pentru atingerea obiectivului general 2 din SNDST au fost planificate 29 de acțiuni. Dintre acestea, cele mai multe au vizat elaborarea de documente de politici, metodologii și standarde (6 acțiuni), modificarea cadrului normativ și legislativ și consolidarea capacităților (câte 4), asigurarea participării sau a reprezentativității (3). Celelalte tipuri de intervenții s-au regăsit în doar 1-2 acțiuni planificate. Cele 6 acțiuni care au vizat elaborarea de documente de politici, metodologii și standarde au avut un grad de realizare de 0,36. Acțiunile planificate pentru modificarea cadrului normativ au fost realizate în mică măsură, de 0,25, iar cele de consolidare a capacităților – într-o măsură mai mare, de 0,48.

2.5. Impact

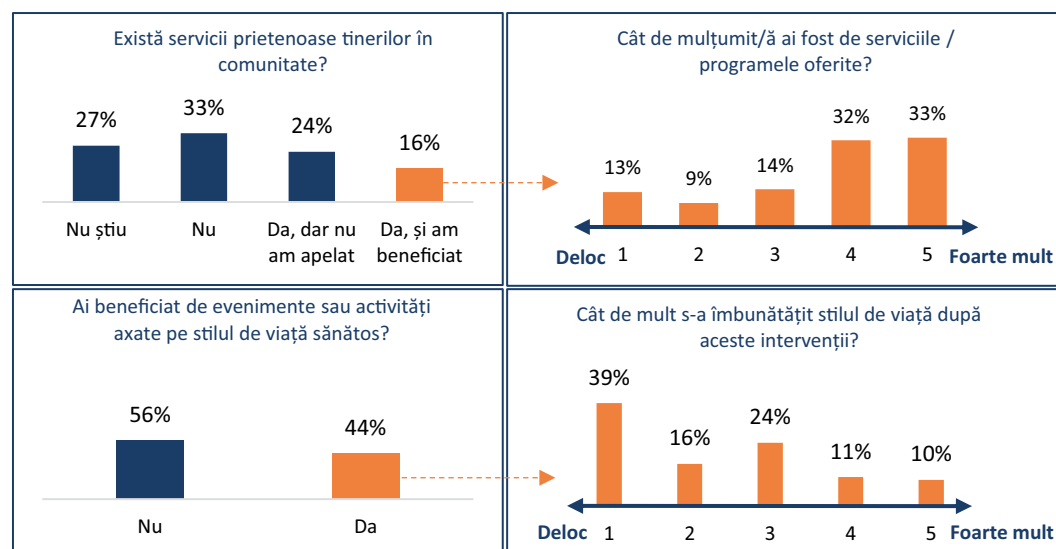
Obiectivul general 2. Contribuirea la formarea cunoștințelor, abilităților, deprinderilor, atitudinilor și comportamentelor necesare pentru integrarea cât mai reușită a tinerilor și tinerelor în societate, inclusiv a celor din grupul cu oportunități reduse.

Indicatorul cantitativ al obiectivului general 2 nu este stabilit. Nu este stabilită o țintă în gradul contribuției pentru formarea capacităților tinerilor și tinerelor pentru integrarea în societate. Obiectivul prevede un element calitativ important: tinerii din grupul cu oportunități reduse sunt menționați expres – ceea ce presupune că toate acțiunile planificate îi vizează ca beneficiari direcți. Activitățile desfășurate în cadrul SNDST au contribuit la dezvoltarea capacităților tinerilor, însă nu sunt disponibile date privind măsura în care au beneficiat de acestea tinerii cu

34 "Ghidul studentului", Consiliul Național al Organizațiilor Studențești din Moldova, axat pe informarea tinerilor din anul I de facultate despre oportunitățile de care pot beneficia aceștia, precum și pe promovarea modului sănătos de viață, a educației non-formale, a organizațiilor de tineret.

oportunități reduse. Pentru moment, infrastructura centrelor și capacitățile personalului nu permit prestarea serviciilor pentru tinerii cu dizabilități sau tinerii din alte grupuri vulnerabile.

În opinia tinerilor/tinerelor, serviciile pentru tineret fie nu sunt vizibile, fie au impact modest. Peste 50% dintre tinerii și tinerele chestionați/te prin U-Report³⁵ afirmă că în comunitatea lor nu sunt dezvoltate servicii de tineret sau nu cunosc despre existența lor, ceea ce vorbește despre un nivel redus de acoperire cu servicii în plan teritorial. Pe de altă parte, unele intervenții au fost percepute de către tineri și tinere ca fiind puțin relevante pentru ei, ceea ce indică o problemă legată de conținutul și modul de prestare a serviciilor pentru tineret.

F27. Nivelul perceput de acces și efect al serviciilor pentru tineri

Sursa: U-Report, 2020

Obiectivul specific 2.1. Asigurarea calității și a eficienței serviciilor oferite tinerilor, astfel încât, până la finele 2020, acestea să fie accesibile pentru cel puțin 90% din tineri.

Indicatorul de accesibilitate a serviciilor de calitate (90% din tineri) nu a fost atins. În anul 2020, existau 44 de centre de tineret³⁶ (22 la nivel de raion/municipiu și 22 filiale), majoritatea având câte 1-3 angajați (în cazuri excepționale – Criuleni, Sorocea sau Edineț – numărul angajaților este de 13-17 persoane). Centrele de tineret (prestatoare de servicii) nu au acoperirea geografică necesară și capacitatea de resurse umane care să ofere servicii accesibile pentru 90% din tinerii și tinerele din Republica Moldova (circa 576 mii de tineri și tinere din totalul de circa 640 mii de persoane cu vârsta între 18 și 35 ani, în anul 2020). Centrele de tineret nu au resurse umane suficiente și capacitate de a asigura accesul la servicii pentru numărul planificat de tineri/tinere din zonele rurale.

Comparativ cu anul 2014, din informația raportată, poate fi concluzionată o ușoară îmbunătățire produsă în calitatea serviciilor corelată cu instruirea lucrătorilor și dotarea centrelor de tineret. Rămân în continuare deficiențe legate de accesibilitatea serviciilor pentru tinerii și tinerele cu oportunități reduse sau tinerii/tinerele de peste 20 ani. Soluția propusă în Strategie, care presupunea un mecanism funcțional de asigurare a calității prin acreditarea serviciilor de tineret, standarde minime de calitate, cadru normativ, nu a fost realizată. În primii ani de implementare a Strategiei au fost întreprinși câțiva pași. În anul 2015, a fost elaborat proiectul Standardelor generale pentru acreditarea prestatorilor de servicii prietenoase tinerilor, a fost organizată Rețeaua Prestatorilor de Servicii Prietenoase Tinerilor (care includea nu doar centrele de tineret, dar și alte organizații active în domeniul serviciilor de tineret) și au fost desfășurate reuniuni

35 U-Report este un sistem de mesagerie socială și de colectare a datelor dezvoltat de UNICEF, fiind utilizat în 41 de țări. Programul trimite sondaje SMS participanților, colectând răspunsuri în timp real. Aspectele chestionate se referă la sănătate, educație, igienă, șomaj, HIV/SIDA etc. Datele colectate nu sunt reprezentative pentru întreaga populație tânără a țării de referință. La întrebările cu privire la serviciile pentru tineret au răspuns 718 tineri.

36 Conform Raportului privind realizarea Planului de acțiuni pentru anul 2020 al SNDST 2020.

periodice și forumuri anuale ale acestora. Proiectul Standardelor a fost consultat în cadrul rețelei în anul 2016. În anul 2017, autoritatea responsabilă și-a schimbat abordarea reieșind din standarde și deci o parte din acțiunile planificate au fost catalogate ca fiind prea rigide pentru ceea ce presupun serviciile prietenoase tinerilor.

În anul 2019, MECC a revenit asupra conceptului, preferând o abordare mai flexibilă și creativă, bazată inclusiv pe prevederile Legii cu privire la tineret 215/2016, care nu presupune standardizare și acreditarea prestatorilor de servicii de tineret. În 2019, au fost elaborate un set de criterii de calitate pentru serviciile de tineret, care încă nu au fost puse în aplicare. În anul 2020 a fost creată Agenția Națională pentru Dezvoltarea Programelor și Activității de Tineret (HG 598/12.08.2020), care la momentul elaborării raportului de evaluare nu era încă funcțională.

Obiectivul specific 2.2. Dezvoltarea serviciilor outreach prin elaborarea cadrului metodologic și formarea continuă a prestatorilor, astfel încât, până la finele anului 2020, acestea să constituie cel puțin 45% din oferta totală de servicii.

Rezultatul propus nu a fost atins. Cadrul metodologic este într-o fază incipientă de dezvoltare, la fel ca instruirea prestatorilor. Ponderea activităților de outreach în totalul activităților desfășurate de centrele de tineret în semestrul II al anului 2020 a fost de 9,3%, în scădere față de primul semestru – 16,6%³⁷. Aceste valori reprezintă o pondere de până la cinci ori mai mică decât obiectivul propus (cel puțin 45% din oferta de servicii). În 2020, dezvoltarea serviciilor outreach era încă la o etapă incipientă: Fondul Comun a contribuit la elaborarea unui studiu privind serviciile outreach, care servește ca bază pentru dezvoltarea acestor servicii prin intermediul centrelor de tineret. Rezultatele propuse în cadrul acestei subpriorități nu au fost produse. Nu există un cadru metodologic și standarde pentru serviciile outreach și nici nu au fost acreditate astfel de servicii – abordare la care s-a renunțat pe parcursul implementării Strategiei. Nu a fost dezvoltat un program pentru pregătirea prestatorilor de servicii outreach și nici nu există evidențe privind prestarea sistematică a unor astfel de servicii, inclusiv pentru tinerii și tinerele cu oportunități reduse. Cadrul metodologic urmează să fie dezvoltat, iar centrele de tineret au capacități limitate – ceea ce nu permite dezvoltarea serviciilor pe scară largă.

Obiectivul specific 2.3. Intensificarea măsurilor de promovare a modului de viață sănătos în rândul tinerilor, astfel încât, spre finele anului 2020, cel puțin 80% din numărul total de tineri să beneficieze de acest suport.

Obiectivul nu a fost realizat. Numărul de tineri și tinere beneficiari/re de servicii de promovare a modului de viață sănătos constituie circa 10% din numărul total de tineri. Conform datelor oficiale, numărul de tineri și tinere raportați/te ca beneficiari/re ai/ale campaniilor pe parcursul celor 6 ani s-a ridicat la 65 mii (26,794 informați în 2016 despre sănătatea sexuală și reproductivă în cadrul campaniilor de informare "Pro-sănătate" și "Informați și protejați". În ceilalți ani, numărul de beneficiari și beneficiare se ridică la maxim 1000 de persoane. Campanii desfășurate de către membrii Rețelei Educatorilor de la Egal la Egal Y-PEER și voluntarii A.O. "Sănătate pentru tineri" în școlile secundare și în taberele de vară cu suportul Fondului Organizației Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA) – circa 6000 de beneficiari/beneficiare anual). Numărul raportat reprezintă doar circa 10% din numărul total de tineri și tinere (18-35 ani) înregistrați în Republica Moldova în anul 2020 (640 mii – cu 180 mii de persoane mai puțin decât în anul 2014).

Nu există evidențe privind intensificarea măsurilor de promovare a modului de viață sănătos în rândul tinerilor și tinerelor comparativ cu perioada anterioară implementării Strategiei. Conform informației raportate oficial, măsurile de promovare a modului sănătos de viață au avut caracter sporadic, nu s-au bazat pe o strategie de comunicare, nu au avut o agendă de subiecte sau ținte de acoperire geografică și pe grupuri sociale. Acțiunile raportate oficial au fost realizate în cadrul proiectelor și inițiativelor partenerilor de implementare sau ale altor organizații. Pentru a atinge obiectivul de 80% (peste 500 mii de tineri și tinere), ar fi fost nevoie de instrumente de comunicare cu acoperire mult mai mare (cum ar fi influenceri, spoturi, emisiuni prin canalele TV, youtube, rețele sociale, în cadrul unor campanii naționale sau campanii de sensibilizare și informare față în față, în comunități separate axate pe problemele specifice din comunitate), dar și resurse financiare mult mai mari.

37 UNFPA, Raportului statistic privind "ACTIVITATEA CENTRELOR DE TINERET" semestrul II, 2020.

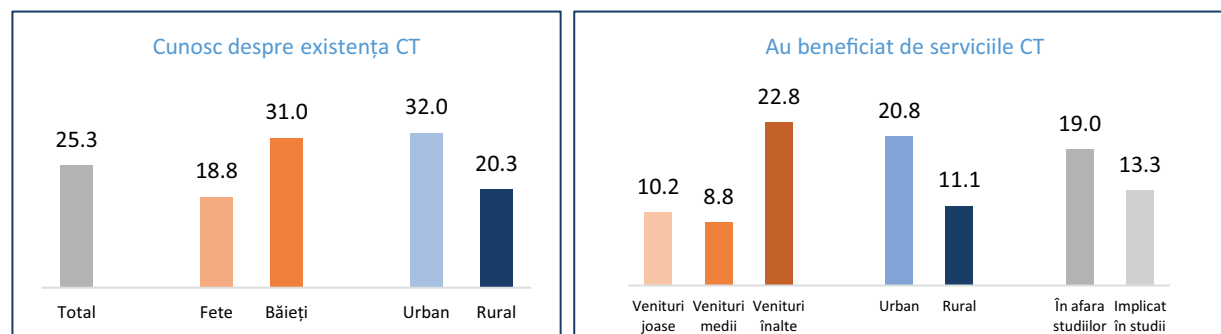
Obiectivul duce lipsă de specificitate, or, un mod sănătos de viață include multe aspecte (igienă fizică, mentală și spirituală, alimentație, exercițiu fizic, sănătate reproductivă etc.), care se adresează diferitelor categorii de vârstă, mediu sau ocupație. În acest sens, spectrul de măsuri de promovare a modului sănătos de viață care pot fi întreprinse este variat și diferă în funcție de vârstă, sex, grup social sau tema vizată. Abordarea autorităților responsabile și a partenerilor din perioada implementării Strategiei s-a focusat doar pe unele dintre aceste variabile, cu predilecție pentru sănătatea reproductivă în rândul adolescenților, igiena, alimentația corectă. Alte subiecte care nu au fost vizate, sau au fost vizate mai puțin, se referă la consumul de alcool și stupefiante, riscuri de obezitate și diabet, dependența de jocuri pe computer.

2.6. Incluziune și egalitate de gen

Serviciile orientate către tineri și tinere au o reprezentativitate scăzută în localitățile rurale. Potrivit ultimelor date ale MECC, la nivel național există 22 de centre de tineret active în 22 de localități, acestea fiind concentrate în mediul urban, la nivel de APL II³⁸. În mediul rural, deși există anumite filiale ale CT de tineret urbane, sectorul de tineret are o capacitate redusă de a oferi anumite servicii și de a desfășura activități de și pentru tineret. Din acest considerent, tinerii și tinerele din mediul rural devin un grup dezavantajat în accesarea serviciilor și a diferitelor oportunități (Figura 27).

Fetele/femeile tinere se implică mai activ în activități de tineret și sunt, într-o pondere mai mare, beneficiare ale serviciilor de tineret. Nivelul de accesare a serviciilor prestate pentru tineri este direct corelat cu vizibilitatea structurilor care le prestează. În pofida gamei largi de servicii oferite de centrele de tineret, doar 25,3% dintre tineri știu de existența lor³⁹. Femeile tinere sunt mai puțin informate decât bărbaii tineri, iar conștientizarea este mai mare în rândul tinerilor din mediul urban decât al tinerilor din mediul rural (Figura 27).

Serviciile pentru tineri și tinere, în modalitatea actuală de prestare, denotă o eficiență slabă în integrarea categoriilor defavorizate ale tinerilor. Obiectivul general al Priorității II a SNDST 2020 vizează expres *formarea cunoștințelor, abilităților și comportamentelor necesare pentru integrarea în societate a tinerilor, inclusiv a celor cu oportunități reduse*. În consecință, câteva dintre acțiunile planificate (74, 74¹ și 74²) fac referințe la anumite categorii de tineri cu oportunități reduse sau tinerii NEET. Totuși niciuna nu prevede indicatori specifici corespunzători, care ar favoriza monitorizarea gradului de incluziune.

F28. Gradul de cunoaștere a serviciilor de tineret în rândul tinerilor din Moldova

Sursa: OECD, 2018

Nu toți tinerii au putut beneficia în egală măsură de serviciile de tineret. Pe lângă faptul că tinerii și tinerele din mediul rural au un acces mai limitat la servicii de tineret, există și alte grupuri defavorizate în acest sens. Analiza contextului relevă faptul că serviciile de tineret sunt axate pe un grup restrâns de tineri, pe cei proactivi și motivați. Deși unul dintre obiectivele Priorității II viza asigurarea unor servicii calitative și eficiente accesibile pentru 90% din tineri, în prezent serviciile prestate prin intermediul centrelor de tineret sunt accesibile, în cea mai mare măsură, adolescenților, rezidenți în mediul urban, cu nivel înalt de integrare socială. Reprezentativitatea tinerilor de la sate, a

38 Analiza comprehensivă a sectorului de tineret, 2019.

39 Youth Wellbeing Policy Review Moldova; OECD, 2018, https://www.oecd.org/countries/moldova/Youth_Well-being_Policy_Review_Moldova.pdf

tinerilor din categoria NEET (șomeri, tineri neimplicați în câmpul muncii și care nu desfășoară nicio formă de studii), a familiilor tinere etc. continuă a fi destul de mică.

Serviciile de tineret acoperă, în mare parte, tinerii din categoriile de vârstă mai tânără. Cel mai mare nivel de activism manifestă tinerii și tinerele cu vârsta de 15-19 ani, care sunt și principalii beneficiari ai serviciilor de tineret prestate. O explicație a acestui fapt rezidă în disonanța existentă între serviciile oferite de structurile locale de tineret (CT, CLT, ONG, CSPT ș.a.) și interesele tinerilor din categoriile de vârstă mai mare, care deja sunt orientați spre angajare, familie etc. și care pot beneficia de serviciile specializate ale altor instituții ce prestează servicii specializate (angajare în câmpul muncii, antreprenariat, asistență socială etc.).

Tinerii și tinerele cu dizabilități beneficiază în mică măsură de servicii și activități de tineret. În perioada ciclului strategic, a fost elaborat un produs metodologic care asigură baza pentru dezvoltarea serviciilor prietenoase tinerilor din afara instituțiilor (outreach), în care se menționează necesitatea asigurării accesibilității și a incluziunii serviciilor de tip outreach, inclusiv pentru tinerii cu dizabilități. Însă, având în vedere capacitatea și abilitățile insuficiente a lucrătorilor de tineret de a lucra cu tinerii și tinerele cu dizabilități sau tinerii instituționalizați, accesul acestora la servicii rămâne a fi limitat.

2.7. Recomandări

Asigurarea unei abordări complexe și integrate – pentru o mai mare eficiență a intervențiilor, adesea nu este suficient ca acestea să fie adecvate și potrivite, ci să fie calibrate la necesitățile reale ale sectorului. Dacă ne referim la intervenții de capacitate și dezvoltare instituțională, este important ca aria de cuprindere să fie vastă (atât numeric, cât și în plan geografic).

Dezvoltarea unei abordări care ar permite extinderea CT și a filialelor acestora în toate localitățile urbane (inclusiv centrele raionale) și în localitățile rurale mari și replicarea uniformă a practicilor pozitive pe baza unui mecanism de comunicare, instruire și schimb de experiență între CT. Intervențiile planificate trebuie modelate în așa fel încât acestea să fie adresate și tinerilor marginalizați cu oportunități reduse, cu accent pe necesitățile lor specifice atât în faza de planificare, cât și în cea de implementare.

Planificarea intervențiilor în sensul extinderii gradului de acoperire a beneficiarilor. Odată cu identificarea acțiunilor ce vor contribui la depășirea reticenței de participare a tinerilor, este important de a asigura caracterul ambițios al acestora, manifestat prin extinderea magnitudinii și cuprinderii numărului de beneficiari implicați direct.

Organizarea intervențiilor în cadrul unor programe tematice, care abordează domeniile specifice vizate de Strategie prin intermediul unor ținte macro, corelate cu obiective, acțiuni, proceduri și metode de lucru tip.

Asigurarea mecanismelor interne ale MECC pentru a păstra memoria instituțională, know-how și consecvența în implementarea acțiunilor pe termen lung. Implementarea acțiunilor planificate trebuie încadrată într-o abordare sistematizată, în care acțiunile anuale sunt o continuitate logică a celor din anii precedenți.

Prioritatea III. Oportunități economice pentru tineri

3.1. Introducere

Locurile de muncă existente în Republica Moldova sunt remunerate modest și sunt neatractive pentru tineri. Încadrarea tinerilor pe piața muncii este marcată de opțiunea emigrării peste hotarele țării. Patru din zece migranți sunt tineri de 16-30 ani, iar intențiile de emigrare în scop de muncă le exprimă, de asemenea, într-o pondere mai mare tinerii. Rata șomajului în rândul tinerilor este mai mare față de rata șomajului la nivel național, cei mai dezavantajați pe piața muncii fiind tinerii din categoria de vârstă 15-24 ani. În plus, tinerii șomeri au dezavantaje competitive pe piața muncii în comparație cu alte grupe de vârstă prin faptul că au o experiență mai redusă de muncă, nu dispun de cunoștințe și abilități antreprenoriale, de resursele financiare necesare.

PRIORITATEA III. OPORTUNITĂȚI ECONOMICE PENTRU TINERI		
↓	↓	↓
Subprioritatea 3.1. Abilitarea economică și antreprenoriatul în rândul tinerilor	Subprioritatea 3.2. Oportunitățile de angajare	Subprioritatea 3.3. Internshipurile (stagiile)
R3.1.1. Ponderea tinerilor în rândul antreprenorilor crescută cu 10 p.p. R3.1.2. Cel puțin 300 de afaceri durabile implementate anual prin intermediul programelor de abilitare economică.	R3.2.1. Rata șomajului scăzută de la 12,1%, în anul 2013, la 8%, în anul 2020, pentru categoria de vârstă 15-24 ani și de la 8,7%, în anul 2013, la 5%, în anul 2020, pentru categoria de vârstă 15-29 ani. R3.2.2. Ponderea tinerilor (15-29 ani) care au părăsit locul de muncă diminuată de la 25%, în 2012, la 15%, în 2020.	R3.3.1. Mecanism calitativ de realizare a internshipurilor de lungă durată (6-9 luni). R3.3.2. Numărul tinerilor din sistemul preuniversitar și universitar care au realizat internshipuri crescut cu cel puțin 50%. R3.3.3. Numărul de beneficiari ai programelor de internship angajați în câmpul muncii crescut cu cel puțin 50%.

F29. Domeniile de intervenție în cadrul Priorității III. Oportunități economice pentru tineri

Sursa: SNDST 2020

3.2. Constatări generale

Acțiunile planificate în Prioritatea III au un grad relativ înalt de relevanță (în medie, de 0,62). Prin contrast, cel mai mic grad de relevanță a fost constatat pentru acțiunile din cadrul Subpriorității 3.1 *Abilitarea economică și antreprenoriatul în rândul tinerilor* (0,35). În acest caz, lipsa de potrivire și ambiție ale unor acțiuni au influențat semnificativ în sens negativ punctajul mediu.

Gradul de realizare a acțiunilor din cadrul Priorității III a fost unul mediu (cu un punctaj de 0,49 din maximum 1). Gradul de realizare a variat semnificativ între subpriorități, de la 0,26 pentru Subprioritatea 3.1, la 0,58 și 0,63 pentru Subprioritatea 3.2 și, respectiv, Subprioritatea 3.3. Principalii factori care au redus potențialul impact au fost insuficiența resurselor financiare, lipsa unor ținte specifice, lipsa unei abordări programate și, în unele cazuri, insuficiența resurselor umane din structurile responsabile ale MECC pentru volumul de lucru cerut de SNDST. Totodată, constatăm că, în cadrul Priorității III, rolul central pentru atingerea obiectivelor îl au autoritățile

publice specializate (MEI, ODIMM, ANOFM), iar resursele și pârghiile MECC nu au capacitatea să producă schimbări semnificative.

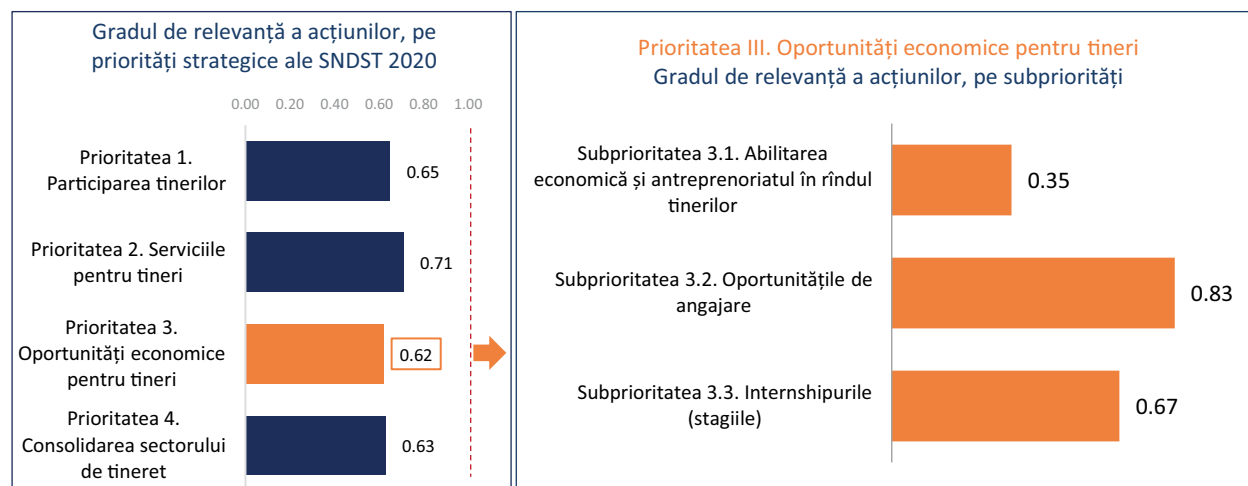
În cadrul Priorității III, obiectivului general (*Dezvoltarea oportunităților antreprenoriale și de angajare în rândul tinerilor, în special al celor cu oportunități reduse*) nu conține un indicator cantitativ verificabil. Chiar dacă, potrivit indicatorului calitativ din obiectiv, tinerii cu oportunități reduse urmau să fie printre beneficiarii speciali, aceștia nu s-au bucurat de atenția cuvenită la implementarea SNDST. Doar câteva din acțiunile raportate prezintă date dezagregate privind beneficiarii tineri cu oportunități reduse. Grupurile marginalizate (tinerii din mediul rural, femeile și tinerii cu dizabilități) continuă să fie subreprezentate în mediul antreprenorial.

În cazul subpriorităților 3.1 și 3.2 a fost remarcată legătura slabă dintre obiectivele propuse și acțiunile planificate. Chiar dacă o parte din acțiuni au avut grad mediu sau mare de realizare, acestea au contat mai mult ca măsuri complementare, care nu au schimbat tendința negativă din domeniu. Astfel, se poate constata o scădere a ponderii tinerilor în rândul antreprenorilor (de la 22,7%, în 2009, la 14,4%, în 2017), în contrast cu obiectivul propus de sporire, cu cel puțin 30%, a numărului tinerilor cu abilități economice.

Câteva dintre obiectivele specifice nu sunt verificabile din cauza lipsei datelor care ar putea să confirme indicatorii propuși. De exemplu: 3.1 *Sporirea numărului tinerilor cu abilități economice* și 3.3 *Creșterea numărului de beneficiari ai programelor de internship*. Chiar dacă unele obiective au fost atinse (scăderea ratei șomajului în rândul tinerilor sau creșterea ratei de ocupare pe piața muncii a tinerilor), rezultatele produse prin acțiunile realizate nu sunt suficient de ample pentru a fi contribuit decisiv la acest obiectiv.

3.3. Relevanță

Prioritatea III are un grad relativ bun de relevanță. Acțiunile planificate în cadrul Priorității III au avut, în medie, un grad de relevanță de 0,62. În cadrul subpriorităților, gradul de relevanță a fost ridicat la Subprioritatea 3.2 (0,83) și Subprioritatea 3.3 (0,67). În schimb, acțiunile planificate pentru Subprioritatea 3.1 au avut un grad de relevanță extrem de mic (0,35).

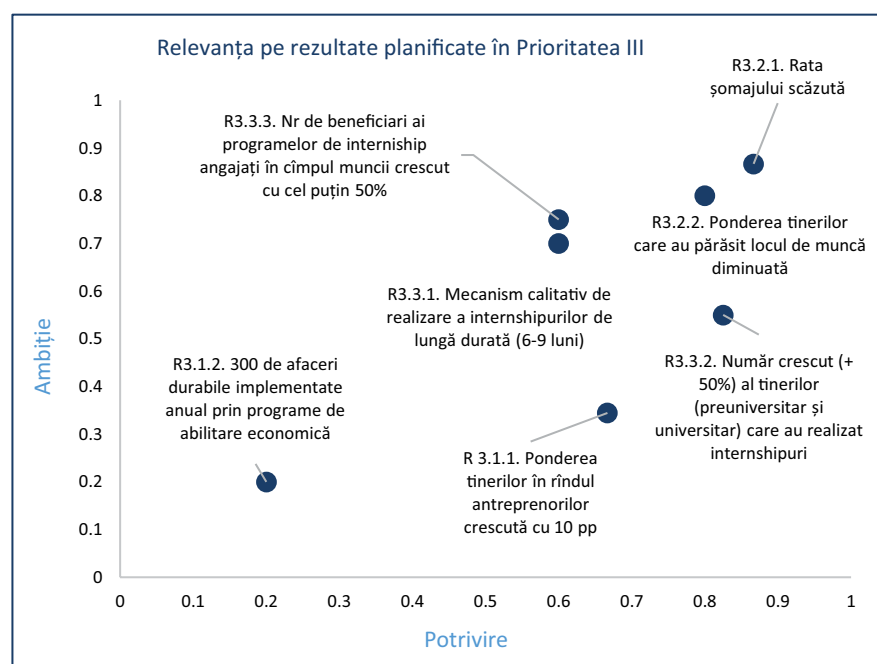
F30. Gradul de relevanță a intervențiilor în raport cu obiectivele Priorității III

Sursa: Estimările autorilor

Putem evidenția ca principali factori care au redus din potențialul rezultatelor strategiei lipsa de finanțare (sau finanțarea în limitele bugetului alocat), lipsa unor ținte specifice, lipsa unei abordări programate și, ținând cont de numărul de angajați în structurile responsabile din MECC, insuficiența resurselor umane pentru volumul de lucru cerut de SNDST. Media gradului de potrivire al acțiunilor din Prioritate III a fost de 0,65, iar a gradului de ambiție – de 0,59. Și în acest caz, observăm un grad mai mare de potrivire decât cel de ambiție. Cel mai mic grad de potrivire și ambiție poate fi remarcat la R3.1.2, pentru care a fost planificată o singură acțiune. Această acțiune separată nu

putea contribui la producerea rezultatului. Stimularea cooperării transfrontaliere nu avea cum să genereze 300 de afaceri durabile anual, motiv pentru care a fost punctată cu 0,2 pentru potrivire. În același timp, acțiunea a fost punctată cu 0,2 pentru gradul de ambiție, din cauza bugetului de doar 100 mii lei și a lipsei țintelor pentru numărul de tineri beneficiari de cooperare transfrontalieră. În cealaltă extremă cu grad înalt de potrivire și ambiție sunt acțiunile planificate pentru R3.2.1. Cele trei acțiuni au fost potrivite (0,87) pentru rezultatul propus și cu un nivel de ambiție (0,87) mai mare, datorat atât bugetului alocat, cât și focusării produsului final. R3.3.2 este un exemplu de grad înalt de potrivire (0,83), dar cu ambiție mai mică (0,55) – în acest caz, gradul de ambiție al unei acțiuni a influențat negativ punctajul general. Mai exact, pentru *Desfășurarea campaniilor de informare privind oportunitățile oferite de internship* a fost alocat un buget mediu de 30 mii lei anual – sumă derizorie pentru o astfel de inițiativă, care poate asigura informarea unui număr nesemnificativ de persoane (0,2 ambiție). Un grad înalt de relevanță pentru acțiunile planificate nu a determinat automat și un grad înalt de realizare – care a depins, mai degrabă, de clarviziunea și consecvența implementării.

În cadrul Subpriorității 3.1 **Abilitarea economică și antreprenoriatul în rândul tinerilor**, relevanța acțiunilor planificate pentru producerea rezultatului R3.1.1 *Pondere tinerilor în rândul antreprenorilor crescută cu 10 p.p.* a fost de 0,51. În total, au fost planificate nouă acțiuni variate ca grad de implementare. Intervențiile cu relevanță mai mare se referă la instruiți, programe de mentorat, forumuri anuale ale tinerilor antreprenori. Cele de relevanță medie includ informarea tinerilor privind oportunitățile antreprenoriale, incubatoarele de afaceri, antreprenoriatul social, iar cele mai puțin relevante se referă la crearea unei platforme electronice de învățare, formare în IT, inclusiv pentru tineri cu oportunități reduse. În cazul R3.1.2 *Cel puțin 300 de afaceri durabile implementate anual prin intermediul programelor de abilitare economică* s-a constatat un nivel de relevanță mic, de 0,2. Pentru acest rezultat a fost planificată o singură acțiune *Stimularea programelor de cooperare transfrontalieră pentru tineri*, care nu a fost de natură să influențeze semnificativ producerea rezultatului.

F31. Relevanța intervențiilor în raport cu rezultatele setate, în funcție de potrivire și ambiție

Sursa: Estimările autorilor

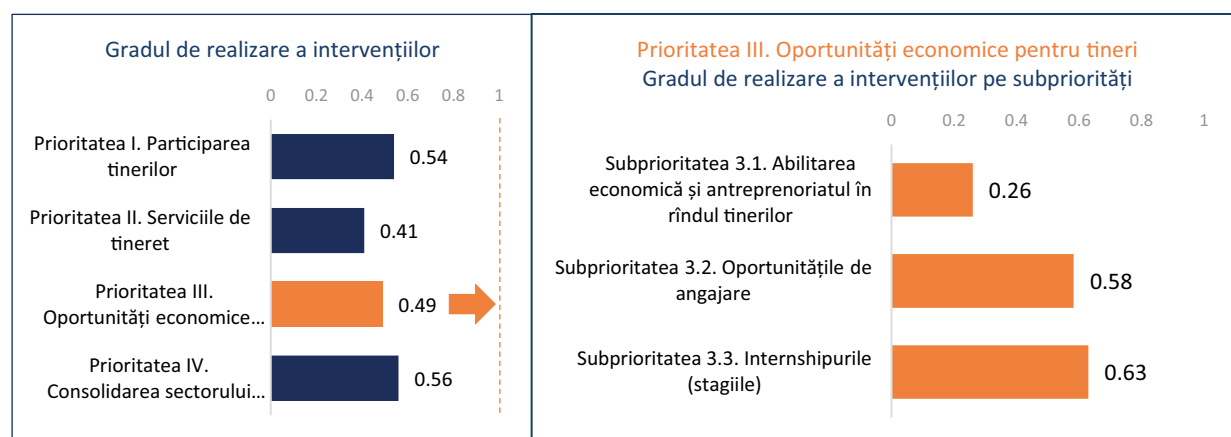
În cadrul Subpriorității 3.2. **Oportunitățile de angajare**, media relevanței este de 0,85. Pentru R3.2.1. *Rata șomajului scăzută de la 12,1%, în anul 2013, la 8%, în anul 2020, pentru categoria de vârstă 15-24 ani și de la 8,7%, în anul 2013, la 5%, în anul 2020, pentru categoria de vârstă 15-29 ani* au fost planificate trei acțiuni cu relevanță mare (în jur de 0,9): cursuri de formare profesională pentru tinerii înregistrați ca șomeri, servicii de ghidare în carieră și târguri ale locurilor de muncă pentru tineret. Deși au fost potrivite și ambițioase, acțiunile nu au fost și suficiente pentru producerea rezultatului. Pentru R3.2.2. *Pondere diminuată de la 25%, în 2012, la 15%, în 2020, (15-29 ani)*

a tinerilor care au părăsit locul de muncă au fost planificate două acțiuni relevante (0,8): politici de stimulare a angajării tinerilor absolvenți în câmpul muncii și elaborarea mecanismului de monitorizare a traseismului profesional al tinerilor.

În cadrul Subpriorității 3.3. Internshipurile (stagiile), gradul de relevanță al acțiunilor a fost de 0,67. Pentru R3.3.1. *Mecanism calitativ de realizare a internshipurilor de lungă durată (6-9 luni) pentru studenții din sistemul universitar și cel preuniversitar existent* au fost planificate acțiuni cu relevanță de 0,65: modificarea regulamentului privind stagiile de lungă durată și realizarea studiului referitor la experiența internațională privind participarea la internshipuri. Pentru R3.3.2. *Numărul crescut de tineri care au realizat internshipuri, cu cel puțin 50%* au fost planificate acțiuni cu grad de relevanță mare (în medie, 0,69): campanii de informare și mediatizare a oportunităților de internship, stabilirea parteneriatelor în scopul organizării de internshipuri, suport financiar pentru tinerii cu oportunități reduse în realizarea internshipurilor. Pentru R3.3.3. *Numărul de beneficiari ai programelor de internship angajați în câmpul muncii crescut cu cel puțin 50%* au fost planificate două acțiuni, deși relevante (0,68), acestea au fost insuficiente pentru producerea rezultatului: studiu național privind ponderea tinerilor angajați care anterior au beneficiat de internshipuri și ghid informativ pentru tineri vizând avantajele experienței de internship la angajarea în câmpul muncii.

3.4. Implementare

Gradul de realizare în cadrul Priorității III. Oportunități economice pentru tineri a fost unul mediu, cu un punctaj de realizare de 0,49. Gradul de realizare a variat semnificativ între subpriorități. Astfel, Subprioritatea 3.1 a avut un grad de 0,26. Celelalte două subpriorități au fost realizate într-o măsură mai mare: 0,58 – pentru Subprioritatea 3.2 și 0,63 – pentru Subprioritatea 3.3.

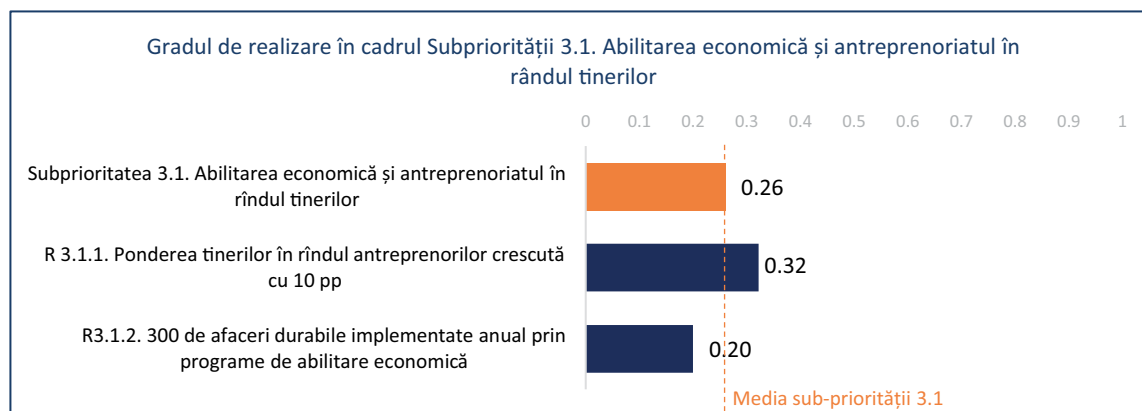

F32. Nivelul de implementare a activităților prevăzute în SNDST 2020

Sursa: Estimările autorilor

Obiectivul specific 3.1. Sporirea, până la finele 2020, cu cel puțin 30% a numărului tinerilor cu abilități economice, în special al celor din mediul rural și din grupurile cu oportunități reduse.

Gradul de realizare a obiectivului nu poate fi estimat din lipsă de date obiective, atât la începutul perioadei de implementare a SNDST, cât și la finalul acesteia. Dacă analizăm gradul mic de realizare a acțiunilor planificate, vedem că există puține premise pentru atingerea obiectivului: din contra, în Subprioritatea 3.1 este posibil un regres.

F33. Nivelul de implementare a activităților prevăzute în SNDST 2020, Subprioritatea 3.1.

Sursa: Estimările autorilor

R3.1.1. Până în 2020, ponderea tinerilor în rândul antreprenorilor crescută cu 10 p.p. Acțiunile planificate pentru acest rezultat au fost realizate în mică măsură (0,32). Dacă analizăm datele indirecte disponibile în domeniul antreprenoriatului⁴⁰, observăm o scădere a ponderii tinerilor în rândul antreprenorilor pentru o perioadă care se suprapune parțial cu perioada monitorizată (de la 22,7%, în 2009, la 14,4%, în 2018). O parte din acțiunile planificate au fost desfășurate cu un grad mediu de realizare (forumul național anual al tinerilor antreprenori până în 2018, unele activități de mentorat cu un număr relativ mic de beneficiari tineri (maxim 50 persoane). La fel, a fost desfășurată informarea tinerilor privind incubatoarele de afacere, organizarea de conferințe, instruirii, școli de vară – însă acestea nu au avut stabilite anumite ținte privind acoperirea numerică, geografică sau pe categorii sociale, motiv pentru care realizarea lor a fost mică, iar eficiența la nivelul populației tinere a fost foarte scăzută. Au fost elaborate și platforme electronice de învățare în domeniul antreprenorial (www.antreprenoriatsocial.md, <http://infoera.org/>), însă acestea contează mai mult ca măsuri complementare, care nu au schimbat tendința negativă din domeniu. În anul 2020, au fost întreprinse eforturi în vederea dezvoltării prin intermediul CT a tinerilor în domeniul IT și al împuternicirii digitale, în cel al antreprenoriatului social, însă programele de formare planificate nu au fost realizate.

R3.1.2. Cel puțin 300 de afaceri durabile implementate anual prin intermediul programelor de abilitare economică. Pentru producerea acestui rezultat, a fost planificată o singură acțiune (*Stimularea programelor de cooperare transfrontalieră pentru tineri*), despre care există unele indicii că ar fi fost realizată parțial doar în anul 2018. Și în alte sectoare s-au făcut anumite eforturi, de exemplu, pentru tinerii din mediul rural au fost create anumite oportunități de acces preferențial la finanțare pentru dezvoltarea afacerilor în domeniul agriculturii⁴¹. În anul 2020, 16 tineri fermieri⁴² au beneficiat de subvenții pentru afaceri în domeniul agriculturii. Totuși aceste cifre nu au contribuit practic deloc la producerea rezultatului așteptat.

Obiectivul specific 3.2. Creșterea de la 28%, în anul 2013, la 35%, în anul 2020, a ratei de ocupare pe piața muncii a tinerilor cu vârsta de 15-29 ani.

R3.2.1. Rata șomajului a crescut de la 9,3%, în anul 2014, la 10,9%, în anul 2020, pentru categoria de vârstă de 15-24 ani și a scăzut de la 7%, în anul 2014, la 6,25%, în anul 2020, pentru categoria de vârstă de 15-29 ani. În anul 2019, rata șomajului era de 10,4% pentru categoria de vârstă de 15-24 ani și de 5,8% pentru cea de 25-34 ani. În ambele cazuri, observăm o dinamică pozitivă, deși fără a ajunge la valoarea indicatorilor de referință. Per ansamblu, putem aprecia drept pozitivă tendința în acest domeniu, dar atâta timp cât numărul de beneficiari efectivi ai acțiunilor planificate (cursuri de formare profesională, târguri de locuri de muncă) nu totalizează mai mult

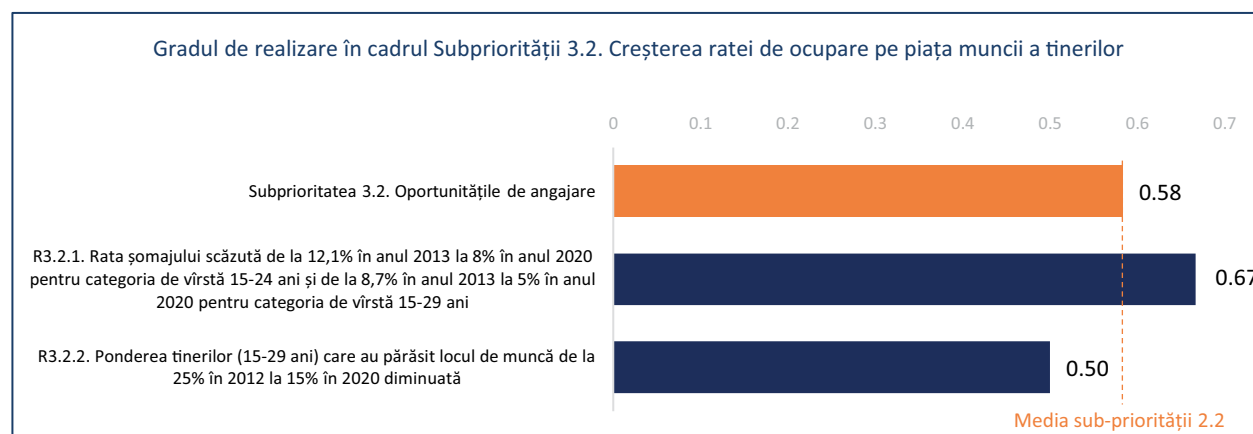
40 https://statistica.gov.md/public/files/ComPresa/Antreprenoriat_feminin/Antreprenoriat_femei_barbati_2018.pdf

41 Art. 22, 23 Legea nr. 276 din 2016 cu privire la principiile de subvenționare în dezvoltarea agriculturii și mediului rural. Hotărârea Guvernului nr. 455 din 2017 cu privire la modul de repartizare a mijloacelor FNDARM.

42 <http://aipa.gov.md/sites/default/files/Rezultatele%20subventionarii%20solicitarilor%20din%202020%20preliminar.pdf>

de 10 mii de persoane pe parcursul perioadei, există mari dubii că dinamica descrisă se datorează acțiunilor realizate în cadrul acestei subpriorități.

Gradul de realizare a acțiunilor pentru acest rezultat este de 0,58. Din cele trei acțiuni planificate, putem remarca cursurile de formare profesională pentru tinerii înregistrați ca șomeri (cu grad maxim de realizare, 1). Anual, 62,3%-71,5% din șomerii instruiți de ANOFM au fost tineri. Totuși numărul de tineri a scăzut constant de la 2089, în 2015, la 621, în 2019. O altă acțiune cu grad mare de realizare sunt târgurile locurilor de muncă pentru tineret – în cazul acestora, datele colectate nu indică care este rata de angajare a tinerilor participanți și deci nu este evidentă eficiența acțiunii. A treia acțiune – oferirea serviciilor de ghidare în carieră în instituțiile de învățământ și în centrele de resurse pentru tineret – are grad mic de realizare (0,2). Activitățile de ghidare au un caracter sporadic și acoperă un număr mic de beneficiari – pe când pentru eficiență maximă acestea ar trebui să aibă acoperire națională pentru toate categoriile de tineri.

F34. Nivelul de implementare a activităților prevăzute în SNDST 2020, Subprioritatea 3.2.

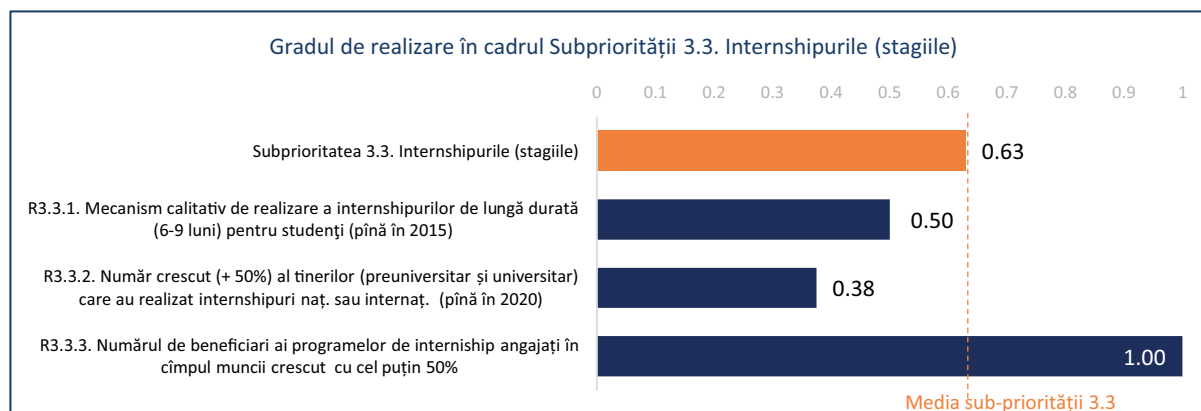
Sursa: Estimările autorilor

R3.2.2. Ponderea tinerilor (15-29 ani) care au părăsit locul de muncă de la 25%, în 2012, la 15%, în 2020, diminuată – indicatorul nu este verificabil din datele oficiale, iar gradul mediu de realizare pentru acest rezultat este de 0,5. Pentru producerea rezultatului, au fost planificate două acțiuni. Prima este *Adoptarea politicilor de stimulare a angajării tinerilor absolvenți în câmpul muncii*, cu grad de realizare de 0,7. Cel mai important document de politici adoptat în perioada implementării SNDST a fost Strategia națională privind ocuparea forței de muncă pentru anii 2017-2021 – cu prevederi specifice pentru tinerii absolvenți. A doua acțiune, *Elaborarea mecanismului de monitorizare a traseismului profesional al tinerilor* (grad de realizare: 0,3), a fost inițiată printr-o metodologie experimentală în 2015, însă nu s-a materializat într-un mecanism național, pentru moment.

Obiectivul specific 3.3. Creșterea, până la finele anului 2020, cu cel puțin 50% a numărului de beneficiari ai programelor de internship de lungă durată din sistemul învățării pe parcursul întregii vieți, sporind gradul de orientare profesională și de dezvoltare a competențelor acestora în raport cu necesitățile pieței muncii.

Sursele oficiale nu oferă date pentru verificarea indicatorului propus în obiectiv. Gradul mediu de realizare pentru acțiunile din Subprioritatea 3.3 este de 0,63.

R3.3.1. Până la finele anului 2015, mecanism calitativ de realizare a internshipurilor de lungă durată (6-9 luni) pentru studenții din sistemul universitar și cel preuniversitar existent. La finalul implementării SNDST, a fost constatată existența unor practici de organizare a stagiilor, însă acestea nu erau organizate într-un mecanism funcțional și incluziv. Cele două acțiuni planificate pentru acest rezultat au avut un grad mediu de realizare de 0,5, din contul nerealizării modificării regulamentului privind stagiile de lungă durată (0) și a realizării (1) studiului referitor la experiența internațională privind participarea la internshipuri a tinerilor din Republica Moldova.

F35. Nivelul de implementare a activităților prevăzute în SNDST 2020, Subprioritatea 3.3.

Sursa: Estimările autorilor

R3.3.2. Numărul tinerilor din sistemul preuniversitar și universitar care au realizat internshipuri naționale sau internaționale crescute, până la finele anului 2020, cu cel puțin 50%, în baza cooperării dintre sistemul educațional, organizațiile de tineret și companii. Gradul de realizare a rezultatului nu este verificabil din cauza indisponibilității unor date oficiale pentru verificarea indicatorului de referință. Gradul mediu de realizare a acțiunilor planificate este de 0,38. În 2015-2017, au fost desfășurate campanii anuale de informare privind oportunitățile de internship, dar fără o evidență a numărului de beneficiari sau a țintelor de campanie (grad de realizare de 0,4). Au fost stabilite parteneriate între diverse instituții pentru organizarea de internshipuri (1), dar, pentru moment, acestea nu sunt valorificate prin practici sistematizate de organizare a stagiilor. Printre lacunele de implementare, se numără nevalorificarea completă a posibilității de oferire a suportului financiar pentru tinerii cu oportunități reduse în realizarea internshipurilor (0).

R3.3.3. Numărul de beneficiari ai programelor de internship angajați în câmpul muncii crescute cu cel puțin 50% – indicator neverificabil din lipsa datelor oficiale pe acest subiect. Gradul de realizare a celor două acțiuni planificate este maxim (1): un studiu național privind ponderea tinerilor angajați care au beneficiat de internshipuri și un ghid informativ pentru tineri vizând avantajele experienței de internship la angajarea în câmpul muncii. Totuși niciuna dintre acțiuni nu a contribuit la producerea rezultatului scontat.

3.5. Impact

Obiectivul general 3. Dezvoltarea oportunităților antreprenoriale și de angajare în rândul tinerilor, în special al celor cu oportunități reduse.

Constatare: Obiectivul general nu conține un indicator cantitativ verificabil. Indicatorul calitativ din obiectiv prevede că tinerii cu oportunități reduse reprezintă un grup vizat, care urma să se bucure de atenție specială. Niciuna dintre acțiunile raportate nu prezintă date dezagregate privind beneficiarii tineri cu oportunități reduse.

Obiectivul specific 3.1. Sporirea, până la finele 2020, cu cel puțin 30% a numărului tinerilor cu abilități economice, în special al celor din mediul rural și din grupurile cu oportunități reduse.

Realizarea obiectivului nu poate fi verificată. Nu sunt disponibile valori de referință pentru anul 2014 sau 2020 în vederea verificării indicatorului cantitativ stabilit în obiectiv (*Sporirea cu cel puțin 30% a numărului tinerilor cu abilități economice*). Datele raportate oficial privind beneficiarii acțiunilor de dezvoltare a abilităților economice nu sunt dezagregate pe criteriul de mediu (rural) sau de apartenență la grupuri cu oportunități reduse.

Datele statistice⁴³ arată o scădere a ponderii tinerilor în rândul antreprenorilor de la 22,7%, în 2009, la 14,4%, în 2018. Indirect, aceste date indică asupra unor posibile cauze, care includ scăderea numărului de tineri cu abilități antreprenoriale sau existența unor alte bariere de dezvoltare a activităților antreprenoriale de către tineri. Nu sunt disponibile date similare cu privire la tinerii cu oportunități reduse. Au fost desfășurate acțiuni de informare a tinerilor privind oportunitățile de antreprenariat, precum și activități de instruire și dezvoltare a abilităților antreprenoriale, dar fără un program definit și fără ținte stabilite privind numărul sau categoriile de tineri vizați. În lipsa unor indicatori macro, aceste acțiuni au fost desfășurate fără ținte specifice (inclusiv privind profilul persoanelor instruite sau informate), în limita capacităților bugetare ale implementatorilor. Prin urmare, aceste acțiuni nu au putut contribui semnificativ la creșterea planificată în obiectiv.

Obiectivul specific 3.2. Creșterea de la 28%, în anul 2013, la 35%, în anul 2020, a ratei de ocupare pe piața muncii a tinerilor cu vârsta de 15-29 ani.

În baza datelor disponibile este dificil de apreciat dacă obiectivul a fost atins, însă, conform datelor oficiale⁴⁴, rata de ocupare pe piața muncii a tinerilor cu vârsta de 15-24 ani a crescut de la 17,1%, în 2014, la 19%, în 2019, iar în ceea ce privește categoria 25-34 de ani, în aceeași perioadă a crescut de la 46,6%, în 2014, la 52,1%, în 2019. Putem vorbi de o dinamică pozitivă, însă, probabil, nu în măsura planificată. De asemenea, este foarte dificil de stabilit o legătură de cauzalitate între acțiunile realizate și dinamica înregistrată.

Acțiunile planificate au fost realizate în proporție mare, comparativ cu media acțiunilor pe întreaga strategie. ANOFM a instruit anual tineri șomeri în cursuri de formare profesională (62,3%-71,5% din totalul celor instruiți), a fost aprobată Strategia națională privind ocuparea forței de muncă pentru anii 2017-2021 (în 2016), au fost organizate anual târguri ale locurilor de muncă pentru tineri. Mai puțin s-a făcut în privința serviciilor de ghidare în carieră în instituțiile de învățământ și în centrele de resurse pentru tineret sau în privința mecanismului de monitorizare a traseismului profesional al tinerilor. Cu excepția dezvoltării Strategiei naționale privind ocuparea forței de muncă pentru anii 2017-2021, care are o secțiune dedicată tinerilor, celelalte acțiuni planificate și realizate au avut amploare mică și nu au fost de natură să contribuie semnificativ și suficient la atingerea obiectivului specific.

Obiectivul specific 3.3. Creșterea, până la finele anului 2020, cu cel puțin 50% a numărului de beneficiari ai programelor de internship de lungă durată din sistemul învățării pe parcursul întregii vieți, sporind gradul de orientare profesională și de dezvoltare a competențelor acestora în raport cu necesitățile pieței muncii.

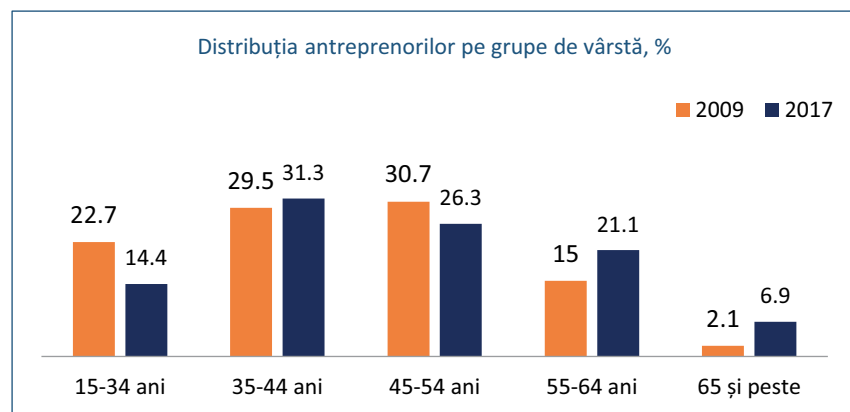
Obiectivul conține un indicator care nu este verificabil. Nici MECC, nici alte instituții publice nu duc o evidență statistică a beneficiarilor programelor de internship. Informația raportată oficial nu confirmă o tendință de creștere în privința numărului de beneficiari ai programelor de internship. Au fost realizate câteva studii vizând activitatea de internship în Republica Moldova (1. Privind experiența internațională de internship; 2. „Procentul de tineri angajați care au beneficiat de internshipuri”, ghidul metodologic „Privilegiile experienței de internship la angajarea în câmpul muncii”) și au fost desfășurate activități de mediatizare și de promovare a oportunităților de internship. Cea mai importantă realizare a fost stabilirea parteneriatelor dintre universități, companii, organizații de tineret în scopul organizării de internshipuri – care se materializează într-o ofertă de oportunități de internship. Totuși actualizarea acestor informații se efectuează sporadic; nu există un sistem eficient de planificare, organizare, desfășurare și monitorizare a activităților de internship. Nu au fost realizate anumite acțiuni, cum ar fi modificarea regulamentului privind stagiile de lungă durată sau programele de suport financiar pentru tinerii cu oportunități reduse.

43 Rezultatele cercetării „Dezvoltarea Mediului de Afaceri”, BNS, PNUD, UN Women, 2020, https://statistica.gov.md/public/files/ComPresa/Antreprenariat_feminin/Antreprenariat_femei_barbati_2018.pdf

44 Calculele Biroului Național de Statistică. Anul 2014, calculat în conformitate cu noua definiție a ocupării, implementată începând cu 2019.

3.6. Incluziune și egalitate de gen

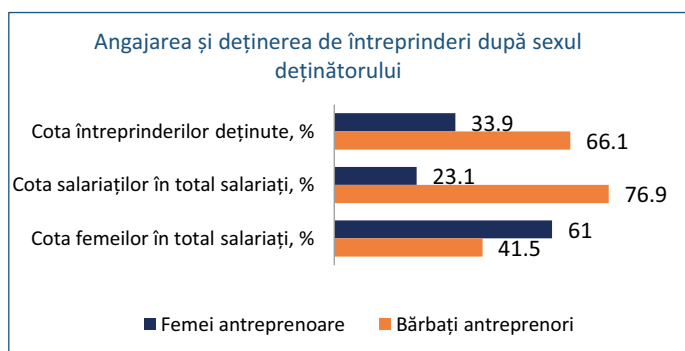
Unul dintre obiectivele Priorității III prevede sporirea numărului de tineri din grupuri cu oportunități reduse care reușesc să-și dezvolte abilități economice. În pofida intervențiilor realizate, rata tinerilor antreprenori (15-34 de ani) a scăzut de la 22,7%, în 2009, la 14,4%, în 2018. În același timp, tinerii dețin afaceri mai mici comparativ cu celelalte grupuri de vârstă. Cota întreprinderilor formate din 1-9 salariați în rândul tinerilor constituie 89%.

F36. Dinamica numărului de antreprenori în Moldova, pe categorii de vârstă

Sursa: BNS, 2017

Din perspectiva egalității de gen, mediul antreprenorial se confruntă cu inegalități legate de reprezentarea femeilor și bărbaților. Conform datelor BNS, doar 34% din întreprinderile din Moldova sunt deținute sau gestionate de femei⁴⁵. Femeile sunt, de regulă, gestionare de afaceri cu un număr mai mic de angajați, dar și cu un procent mai mare de femei angajate (61%, comparativ cu 41,5% în cazul întreprinderilor gestionate de bărbați). Întrucât la etapa de planificare a SNDST 2020 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia autoritățile nu și-au asumat angajamente specifice legate de avansarea în egalitatea de gen, perspectiva femeilor în antreprenariat a fost mai puțin abordată în perioada ciclului strategic.

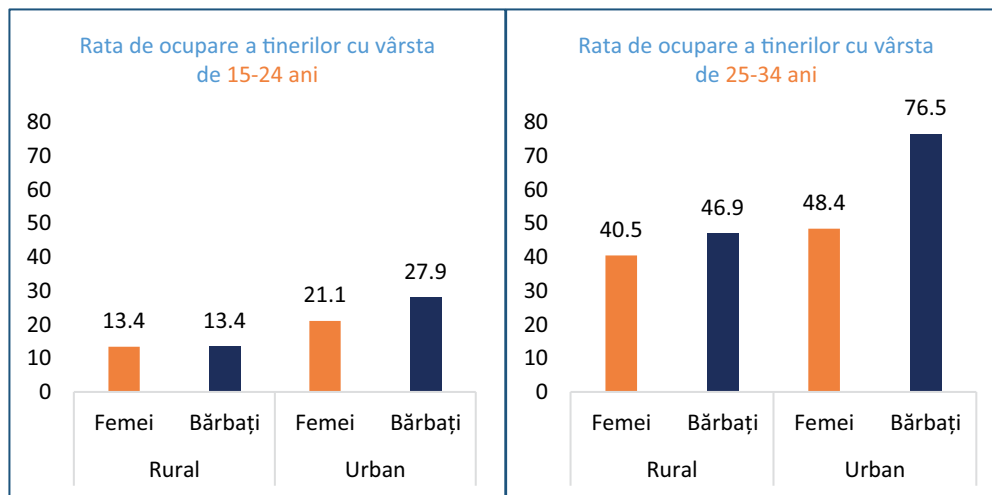

F37. Reprezentarea femeilor în antreprenariat

Sursa: BNS, 2017

Rata de ocupare a tinerilor din mediul rural este mai mică, comparativ cu a celor din zonele urbane. Astfel, indiferent de categoria de vârstă, cea mai înaltă rată de ocupare se atestă în rândul tinerilor din mediul urban (27,9%, în cazul tinerilor cu vârsta cuprinsă între 15-24 de ani, și 76,5%, în cazul celor din categoria de 25-34 de ani). Există anumite diferențe între femei și bărbați tineri în ce privește relația cu piața muncii: cei din urmă sunt, într-o măsură mai mare, integrați în câmpul muncii. Prin urmare, orice intervenție pentru ridicarea ratei de ocupare a tinerilor trebuie să țină cont de inegalitățile identificate și să vină cu soluții diferențiate, în special pentru tinerii din mediul rural și femeile tinere.

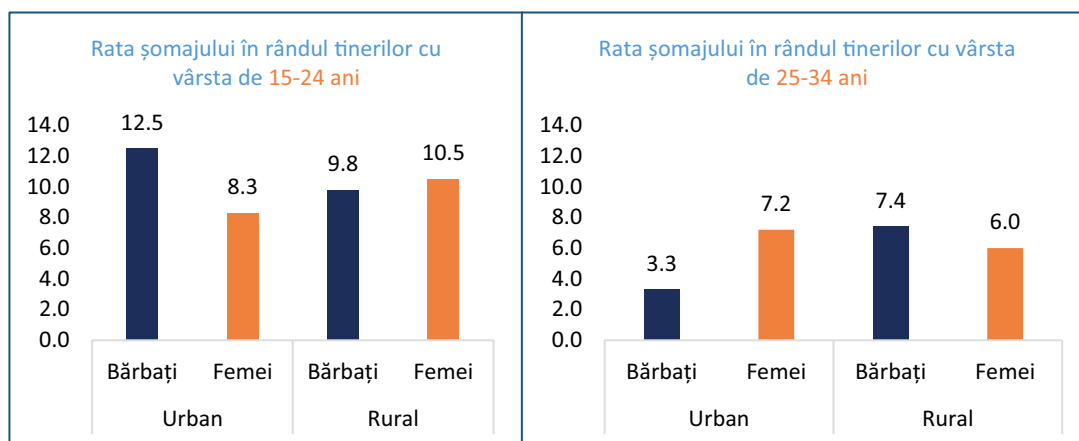
45 https://statistica.gov.md/public/files/publicatii_electronice/Antreprenariat_feminin/Antreprenariat_Femei_Barba-ti_2020.pdf

F38. Rata de ocupare pe piața muncii a tinerilor, în funcție de gen și vârstă

Sursa: BNS, 2017

În ce privește rata șomajului în rândul tinerilor, cea mai înaltă se atestă în rândul bărbaților cu vârsta de 15-24 de ani din mediul urban. În vederea realizării obiectivului Priorității III care țintește spre reducerea ratei de șomaj în rândul tinerilor, autoritățile au planificat anumite intervenții. Datele furnizate de Biroul Național de Statistică indică totuși o tendință negativă pentru tinerii din categoria de vârstă de 15-24 de ani. În mod special, se evidențiază bărbații tineri din mediul urban, a căror rată depășește cu circa 4 puncte procentuale rata de șomaj a tinerelor din mediul urban și cu aproape 3 puncte procentuale rata de șomaj a tinerilor din mediul rural. La aceeași categorie de vârstă, tinerele din zonele rurale au o rată de șomaj care o depășește pe cea a tinerilor din mediul rural și pe cea a tinerelor din mediul urban. La categoria de vârstă 25-34 ani, indiferent de zona de reședință, femeile tinere se confruntă cu un șomaj mai sporit, o explicație fiind responsabilitățile familiale pe care și le asumă. Totodată, ținând cont de faptul că aceasta este categoria de vârstă reproductivă, există o probabilitate înaltă că femeile tinere care încearcă să se integreze pe piața muncii după perioada de îngrijire a copilului întâmpină bariere importante în acest sens.

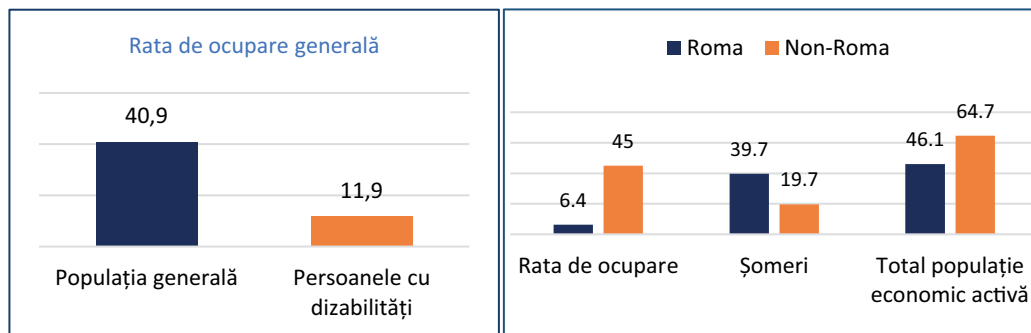

F39. Rata șomajului în rândul tinerilor, în funcție de gen, vârstă și mediul de reședință

Sursa: BNS, 2019

Grupurile marginalizate se confruntă cu bariere importante în accesarea pieței muncii. Conform unui studiu realizat în 2019 privind accesul populației la învățarea pe tot parcursul vieții, rata de ocupare a persoanelor cu dizabilități este de circa 4 ori mai mică comparativ cu populația generală⁴⁶. Situația este și mai alarmantă atunci când vorbim despre persoanele de etnie romă: rata de ocupare a acestora este de circa 6 ori mai mică în raport cu populația non-romă.

46 Calea incertă spre calificarea adulților. O analiză a inegalităților de învățare pe tot parcursul vieții în Republica Moldova. CPD, 2019, <https://progen.md/calea-incerta-spre-calificarea-adultilor-o-analiza-a-inegalitatilor-de-invatare-pe-tot-parcur-sul-vietii-in-republica-moldova/>

F40. Rata de ocupare și șomaj în rândul grupurilor vulnerabile

Sursa: Sondaj CPD, 2019

3.7. Recomandări

Focusarea SNDST pe prioritățile/subprioritățile care țin de competența autorității publice centrale specializate în domeniul tineret.

Ajustarea planurilor de acțiuni la capacitatea instituțională a autorităților implicate, ținând cont de resursele umane și financiare disponibile, pentru a se evita stabilirea unor obiective nerealizabile cu resursele existente. Concentrarea resurselor disponibile pe un număr mai mic de acțiuni, dar care au eficiență și eficacitate maximă.

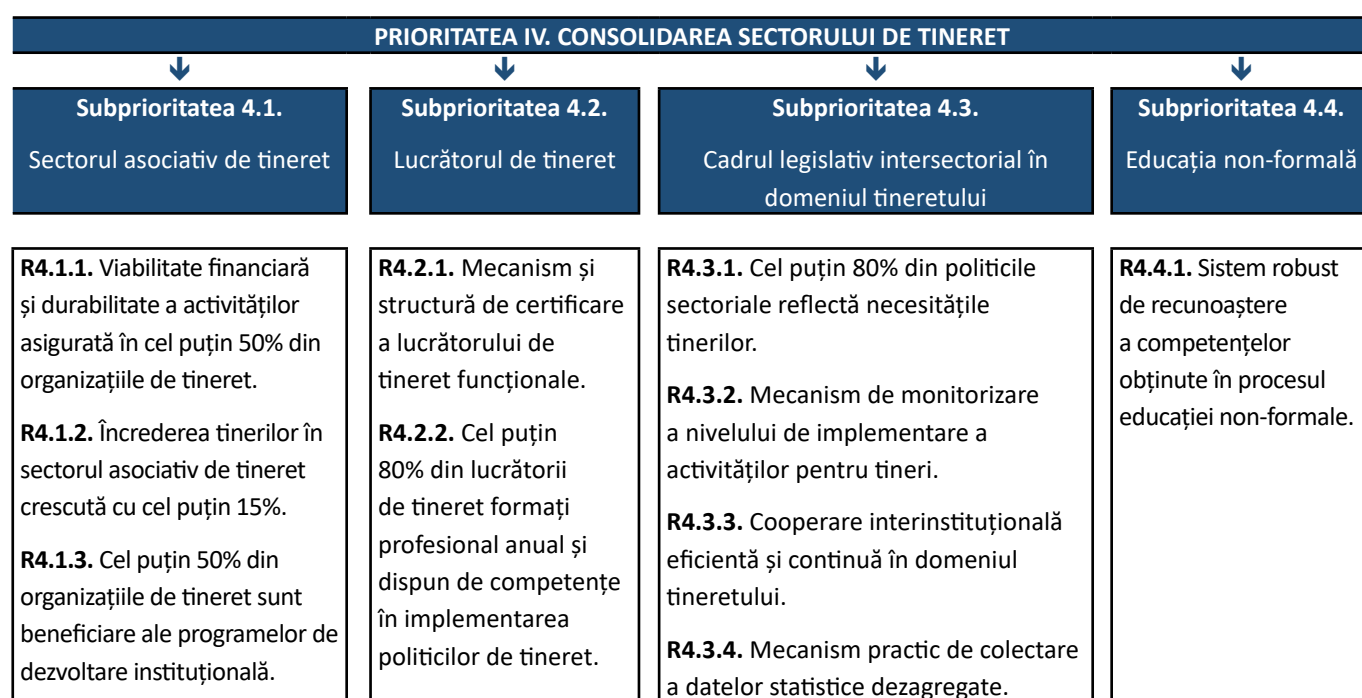
Corelarea intervențiilor cu rezultatul propus – planificarea strategică presupune dezvoltarea unui cadru logic și setarea unor intervenții specifice și complexe care ar rezona în mod fidel cu rezultatele propuse pe fiecare arie strategică. Altfel spus, activitățile trebuie planificate în așa mod încât să existe siguranța că vor determina atingerea rezultatului stabilit (intervenții potrivite).

Stabilirea unor indicatori cantitativi și calitativi specifici, dezagregați, inclusiv după zona de reședință (urban/rural), verificabili din surse oficiale. Monitorizarea și raportarea progresului de implementare a SNDST în baza acestor indicatori de performanță.

Prioritatea IV. Consolidarea sectorului de tineret

4.1. Introducere

Sectorul de tineret a beneficiat de suport și intervenții complexe în ultimii ani, însă acesta încă se confruntă cu anumite provocări de ordin metodologic, financiar, resurse umane. Prioritatea IV a Strategiei Naționale de Dezvoltare a Sectorului de Tineret 2020 și-a propus să abordeze aceste aspecte și să vină cu intervenții specifice pe cele mai importante dimensiuni ale ST (Figura 41). În pofida ȋntelilor ambițioase și a intervențiilor planificate pentru perioada ciclului strategic, sectorul de tineret continuă să fie afectat de câteva probleme structurale: (i) există dificultăți în implementarea cadrului legal în domeniul tineret la nivel local, (ii) insuficiență de instrumente și mecanisme eficiente de implementare a politicii și a lucrului de tineret, (iii) insuficiență acută de resurse umane, calificate și cu competențe suficiente și (iv) capacitate instituțională redusă la nivelul structurilor de tineret (organizații de tineret, centre de tineret, consilii etc)⁴⁷. În perioada de implementare a Strategiei, în mod special în ultimii 3 ani, eforturile autorităților naționale s-au concentrat pe abordarea acestor provocări și diminuarea lor, fiind planificate un număr impunător de activități atât de nivel național, cât și local. Gradul de eficiență și relevanță a acestora a determinat, în ultimă instanță, impactul intervențiilor asupra sectorului de tineret.

F41. Domeniile de intervenție în cadrul Priorității IV a SNDST privind consolidarea sectorului de tineret

Sursa: SNDST 2020

4.2. Constatări generale

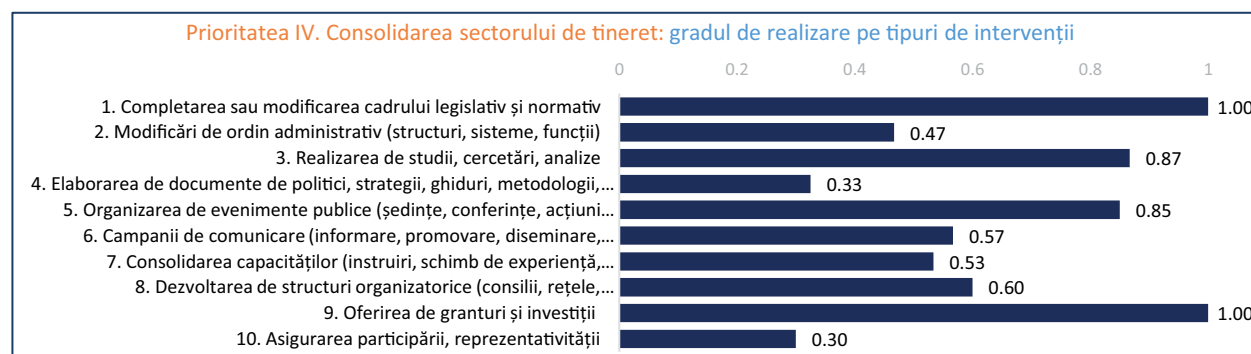
În vederea consolidării și dezvoltării sectorului de tineret, au fost concepute și implementate o serie de intervenții de nivel național, regional și local. Relevanța acestor intervenții (analizată prin prisma ambiției și potrivirii activităților planificate) a determinat, în ultimă instanță, nivelul de impact asupra sectorului. Analiza Priorității IV a SNDST 2020

⁴⁷ Date extrase în rezultatul consultărilor publice și al interviurilor aprofundate cu actori-cheie în domeniu, cu privire la implementarea SNDST 2020.

indică faptul că activitățile planificate și realizate în cadrul acesteia se caracterizează prin relevanță relativă, cu un scor general de 0,63 puncte din maximum 1. În raport cu celelalte priorități generale, aria de consolidare a sectorului de tineret ocupă ultimele poziții în ce privește relevanța acțiunilor prevăzute în Strategie și în Planul de acțiuni al acesteia.

Ambiția redusă a acțiunilor a determinat și nivelul moderat de relevanță a acestora. Prioritatea IV a SNDST 2020 s-a axat mai mult pe capacitatea instituțională a structurilor de tineret (inclusiv a celor din sectorul asociativ), pe dezvoltarea competențelor în lucrul de tineret și de mecanisme de consolidare a acestui sector (din perspectiva capacităților, resurselor umane, cadrului de politici etc.). La nivel macro, țintele planificate rezonază cu aceste deziderate, însă analiza arată că unele acțiuni specifice nu au fost suficient de ambițioase și transformative pentru a atinge pe deplin rezultatele propuse (cum ar fi acțiunile prevăzute pentru promovarea educației non-formale în rândul tinerilor sau pentru dezvoltarea participativă și incluzivă a cadrului legislativ intersectorial). În acest sens, la nivelul întregii priorități, coeficientul nivelului de ambiție este dublu mai mic decât cel al potrivirii acțiunilor cu țintele propuse.

Nivelul de realizare a activităților preconizate pentru Prioritatea IV este estimat a fi moderat, cu anumite abateri de la planificarea strategică inițială. Acumulând un scor mediu de 0,56, Prioritatea IV se plasează pe locul întâi la capitolul *implementare*, în raport cu celelalte trei arii strategice ale SNDST 2020. Cel mai mare scor pentru realizare se atestă în cazul activităților ce vizează completarea sau modificarea cadrului legislativ și normativ al sectorului de tineret, programele de granturi și suport investițional dezvoltate de ministerul de resort și efectuarea de studii și analize în domeniu. Activitățile menite să asigure reprezentativitatea și participarea incluzivă a tinerilor au acumulat cote mai mici.

F42. Nivelul de implementare a activităților, pe tipuri de intervenție, în cadrul Priorității IV a SNDST

Sursa: Estimările autorilor

Deși planul de acțiuni nu a fost pe deplin realizat, impactul intervențiilor este resimțit la nivelul întregului sector de tineret. Prioritatea IV a SNDST 2020 s-a axat pe dezvoltarea infrastructurii sectorului de tineret și a mecanismelor de suport în asigurarea calității lucrului de tineret. Chiar dacă nu a fost atinsă ținta preconizată, eforturile de capacitate a organizațiilor și a centrelor de tineret au determinat o sporire a capacităților financiare și manageriale ale acestora. Totodată, au fost înregistrate anumite progrese și în ce privește dezvoltarea mecanismelor de asigurare a calității lucrului de tineret. Impact mai puțin resimțit se observă în cazul intervențiilor vizând cooperarea interinstituțională și participativă în dezvoltarea și implementarea politicii de tineret și elementele de incluziune.

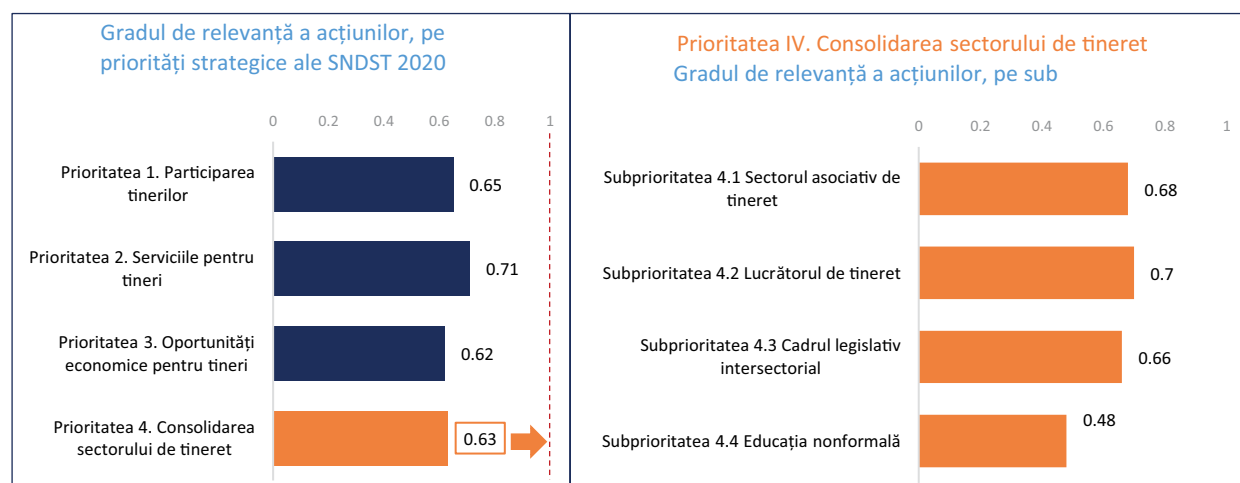
4.3. Relevanță

Pentru a putea anticipa un impact vizibil asupra sectorului de tineret, relevanța activităților planificate devine crucială. Provocările și limitările cu care se confruntă la momentul actual sectorul de tineret sunt de o complexitate majoră, fapt ce impune și necesitatea unor intervenții adecvate și calibrate la nivelul acestor provocări. Atunci când ne referim la probleme legate de capacitatea instituțională a structurilor de tineret sau la mecanisme de

implementare a politicii de tineret, este important ca intervențiile să fie potrivite și suficient de ambițioase pentru a determina schimbări structurale. În caz contrar, provocările sectorului de tineret vor persista în timp, acestea fiind abordate în mod tranșat.

Analiza SNDST 2020 indică o relevanță relativă a intervențiilor prevăzute în cadrul priorității de dezvoltare a sectorului de tineret. La nivel macro, Prioritatea IV a acumulat un scor de 0,63 puncte, pe o scală de la 0 la 1, din perspectiva relevanței acțiunilor planificate. Intervențiile și activitățile realizate pe dimensiunea consolidării sectorului de tineret au fost apreciate pozitiv de către actorii din acest domeniu, însă se atestă anumite limitări și lacune la nivel de ambiție și abordare, care se așteptau a fi mai complexe și integratoare.

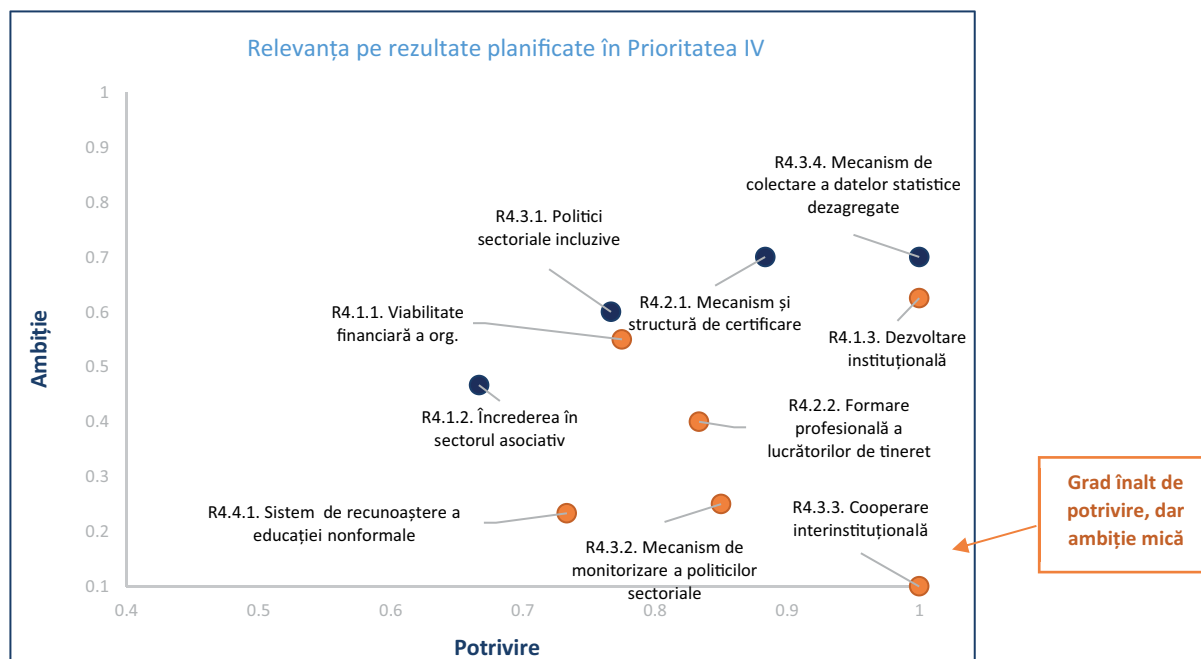
Decompoziția gradului de relevanță indică o variație la nivel de subpriorități. Analiza detaliată sugerează că acțiunile planificate în cadrul Subpriorității 4.2 *Lucrătorul de tineret* au înregistrat cel mai înalt grad de relevanță – 0,7 puncte, acestea fiind concentrate, în mare parte, pe dezvoltarea de capacități, mecanisme instituționale și structuri viabile, care ar asigura calitatea și eficiența lucrului de tineret. Pornind de la ideea că aceste intervenții sunt de natură structurală și au o abordare complexă, cu acoperire națională, putem presupune că realizarea lor deplină ar contribui în măsură mare la consolidarea sectorului de tineret. De cealaltă parte, cel mai mic scor al relevanței a acumulat Subprioritatea 4.4. *Educația non-formală* – 0,48 puncte, reieșind din caracterul acțiunilor realizate pe această dimensiune. Ținând cont de nivelul redus de implicare a tinerilor în acest tip de învățământ, acțiunile întreprinse în scopul promovării educației non-formale au fost insuficiente, cu efecte de scurtă durată (cu excepția aprobării Regulamentului de certificare a cunoștințelor dobândite pe cale non-formală). Setul de activități realizate în cadrul subpriorităților 4.1 *Sectorul asociativ de tineret* și 4.3 *Cadrul legislativ intersectorial* au fost necesare și potrivite scopului, dar insuficiente și cu magnitudine redusă.

F43. Gradul de relevanță a acțiunilor implementate în cadrul Priorității IV. Consolidarea sectorului de tineret

Sursa: Estimările autorilor

Nivelul redus de relevanță pe anumite subpriorități și rezultate este determinat, în mare parte, de ambiția mică. Relevanța intervențiilor planificate și realizate în cadrul ariei strategice privind consolidarea sectorului de tineret a fost analizată din perspectiva *potrivirii* (cât de transformative și structurale au fost activitățile în raport cu rezultatele stabilite) și cea a *ambiiiei* (cât de cuprinzătoare și ambițioase au fost aceste intervenții ca magnitudine). În cazul Priorității IV, se atestă un grad de potrivire al acțiunilor mai mare decât nivelul de ambiție. La nivel de prioritate, media punctajului pentru potrivire este de 0,85, iar media punctajului pentru ambiție – doar 0,46.

F44. Nivelul de relevanță pe tipuri de rezultate planificate în Prioritatea IV a SNDST 2020

Sursa: Estimările autorilor

Unele rezultate se caracterizează prin intervenții cu grad extrem de mic de ambiție, cum ar fi cooperarea interinstituțională și participativă în dezvoltarea și implementarea politicii de tineret (R4.3.3.; R4.3.2.). Activitățile prevăzute pentru atingerea acestor rezultate vizau implicarea tinerilor și organizațiilor de tineret în elaborarea politicilor publice intersectoriale, acesta fiind un element crucial pentru asigurarea incluziunii tinerilor, integrarea necesităților lor și garantarea unui proces democratic. Cu toate acestea, magnitudinea acestor intervenții a fost extrem de mică – ponderea celor implicați în elaborarea politicilor de tineret, dar și numărul de politici incluzive, dezvoltate în mod participativ, a fost destul de mic în perioada ciclului strategic, ceea ce ne vorbește despre o ambiție modestă în acest sens⁴⁸. În categoria respectivă se includ și intervențiile prevăzute la R4.2.2. ce vizează formarea profesională a lucrătorilor de tineret. Întrucât insuficiența de resurse umane calificate și competente este una dintre problemele structurale ale ST, activitățile de consolidare a capacităților lucrătorilor de tineret au un nivel foarte înalt de relevanță, din perspectiva potrivirii. Însă magnitudinea acestor intervenții a fost relativ scăzută, dacă raportăm la necesitățile actuale ale sectorului în materie de capacități și competențe instituționale. În decursul perioadei de implementare a SNDST 2020, ponderea cadrelor care au beneficiat de formare profesională și au continuat activitatea în sectorul de tineret a fost relativ mică. Fluctuația mare în sectorul de tineret și memoria instituțională redusă în cadrul structurilor de tineret impune necesitatea unor intervenții mai calibrate și exhaustive.

Cartografierea rezultatelor din perspectiva relevanței evidențiază anumite intervenții cu grad redus atât de potrivire, cât și de ambiție, acestea fiind activități cu un impact mai mic asupra obiectivelor strategice. În acest sens, se remarcă rezultatul privind sporirea încrederii tinerilor în sectorul asociativ de tineret (R4.1.2.), pe dimensiunea dată fiind realizate, în mare parte, activități de informare și evenimente publice. Deși acest tip de intervenții își au rolul lor în dezvoltarea unei poziții favorabile față de sectorul asociativ, ele nu sunt suficient de complexe pentru a determina schimbări esențiale la nivel de percepții și atitudini. Mai mult decât atât, activitățile de acest gen adună, de regulă, tineri împuterniciți, activi, care deja manifestă un anumit nivel de interes față de activitatea organizațiilor de tineret. Pentru a spori nivelul de încredere, ar fi mai relevante acțiuni focusate, care ar ținti și aborda categoriile de tineri mai dezavantajați, mai puțin motivați și interesați de domeniu.

Activitățile vizând dezvoltarea de mecanisme și structuri menite să asigure eficiența și calitatea lucrului de tineret au o relevanță înaltă pentru consolidarea sectorului. Pentru a asigura calitatea și eficiența muncii lucrătorului de

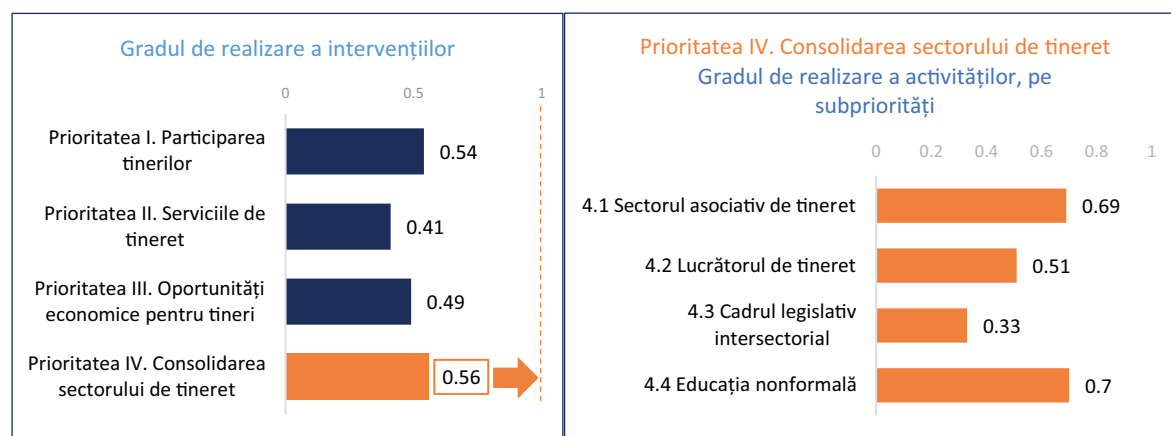
⁴⁸ Rapoartele anuale ale MECC cu privire la realizarea prevederilor SNDST 2020 și a Planului de acțiuni, <https://mecc.gov.md/ro/content/rapoarte-sndst-2020>

tineret, se impune reglementarea clară a acesteia, precum și elaborarea suportului necesar pentru dezvoltarea resurselor umane (R4.2.1.). Dezvoltarea de documente, mecanisme și structuri de certificare a lucrului de tineret, precum și instituționalizarea funcției sunt intervenții deopotrivă ambițioase și potrivite, întrucât acestea oferă un cadru regulator general, mecanisme de aplicabilitate națională, cu impact asupra întregului sector de tineret. Totodată, lucrul de tineret și serviciile pentru tineri pot deveni eficiente și incluzive atunci când există date suficiente cu privire la statutul tinerilor, categoriile vulnerabile, nivelul de acces etc. Din acest considerent, R4.3.4. privind dezvoltarea unui mecanism de colectare a datelor statistice dezagregate a acumulat un punctaj înalt pentru relevanță (în medie, 0,85), atât pe partea de potrivire, cât și de ambiție.

4.4. Implementare

Deși gradul de realizare a activităților în cadrul Priorității IV este mai mare în raport cu alte priorități strategice, acesta totuși este unul foarte modest. Acțiunile prevăzute pentru consolidarea sectorului de tineret au fost realizate în proporție de 0,56, pe o scală de la 0 la 1, ceea ce sugerează că circa jumătate dintre ele au fost pe deplin implementate, conform planificării strategice (Figura 45).

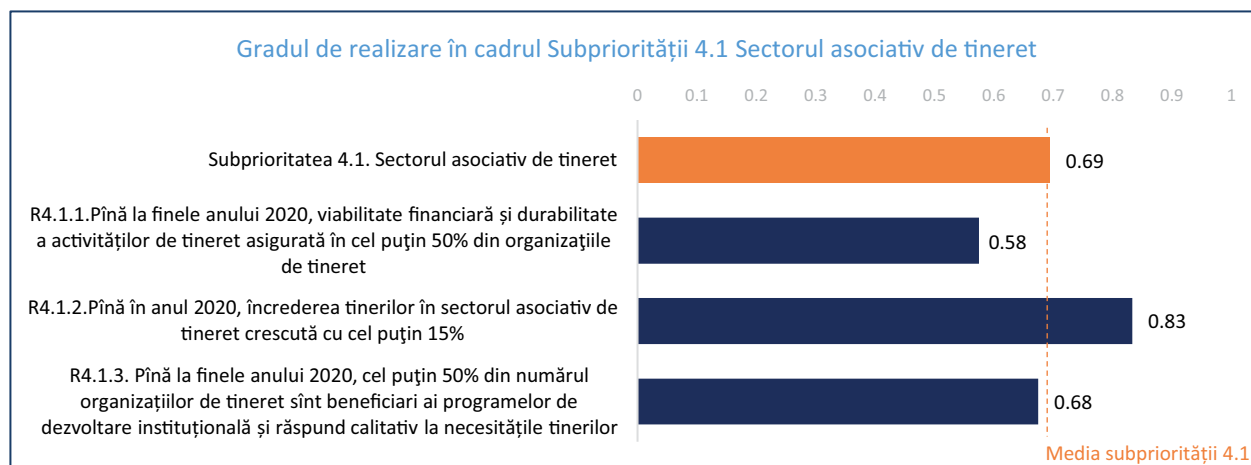
Decompoziția nivelului de realizare a Priorității IV indică variații semnificative la nivel de subpriorități. Cel mai mic punctaj mediu atribuit gradului de realizare se atestă în cazul Subpriorității 4.3 *Cadrul legislativ intersectorial*, care a acumulat un scor de 0,33 p. Acțiunile planificate pe această dimensiune vizau elaborarea de politici publice incluzive, care integrează interesele și necesitățile tinerilor, dezvoltarea de mecanisme naționale de evaluare a politicilor de tineret și sectoriale prin prisma necesităților tinerilor, implicarea tinerilor și a organizațiilor de tineret în elaborarea politicilor relevante etc. În pofida țăintelor ambițioase, realizarea acestora a fost mai modestă, un factor negativ fiind capacitatea redusă de a asigura sustenabilitatea celor realizate în primii ani ai ciclului strategic. Cel mai mare punctaj pentru gradul de realizare a acumulat Subprioritatea 4.4. *Educația non-formală*, cu un scor de 0,78 p. În cadrul acesteia, au fost planificate trei acțiuni majore vizând recunoașterea legală a cunoștințelor dobândite prin educația non-formală și promovarea educației non-formale, care au fost, în mare parte, implementate (Figura 45).

F45. Nivelul de implementare a activităților prevăzute în SNDST 2020

Sursa: Estimările autorilor

Acțiunile planificate în cadrul Subpriorității 4.1 au avut drept obiectiv fortificarea capacităților, a rolului și a percepției publice a sectorului asociativ de tineret pentru a răspunde eficient necesităților tinerilor. Eforturile au fost concentrate, în mare parte, pe dezvoltarea capacităților structurilor de tineret, pe promovarea sectorului asociativ și pe oferirea suportului financiar pentru dezvoltare. Acestea urmau a fi asigurate prin trei rezultate majore, care au fost realizate în măsură medie.

F46. Nivelul de implementare a activităților prevăzute, Subprioritatea 4.1.

Sursa: Estimările autorilor

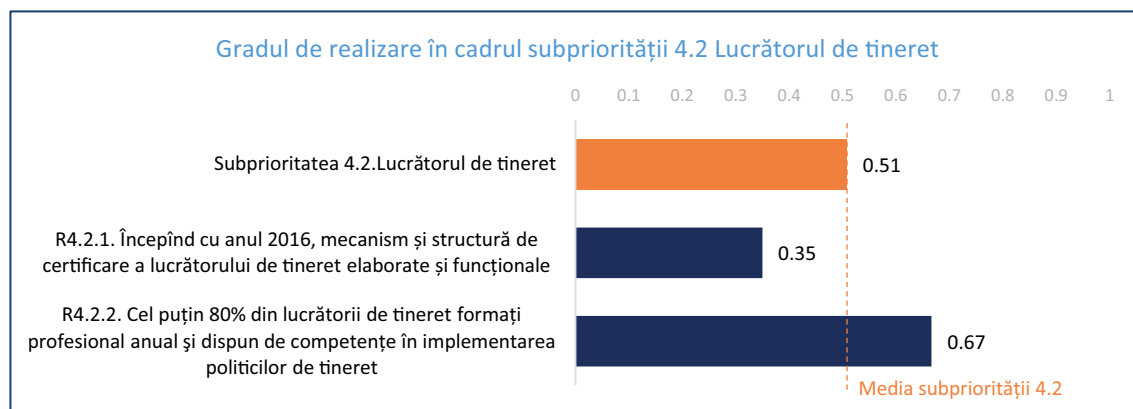
R4.1.1. Viabilitate financiară și durabilitate a activităților de tineret asigurată în cel puțin 50% din organizațiile de tineret. Efortul de bază pentru atingerea acestui rezultat s-a concentrat pe instruirea și dezvoltarea capacităților și serviciilor de autofinanțare a organizațiilor de tineret. Întrucât organizațiilor de tineret le sunt specifice procese de schimbare frecventă a membrilor și a organelor de conducere, aceasta deseori duce la memorie instituțională redusă, ceea ce face dificilă atingerea țintei de 50% de organizații capacitate. Mai mult decât atât, analiza contextului relevă faptul că, în decursul perioadei de implementare a Strategiei, unele organizații au beneficiat repetat de capacitate în ce privește durabilitatea și viabilitatea financiară, de-a lungul mai multor ani, ceea ce reduce din gradul de acoperire. În scopul sporirii nivelului de reprezentare a intereselor organizațiilor de tineret, în 2017 a fost creată o rețea de persoane-resursă în politici de tineret, care urma să ofere suport ministerului de resort, însă funcționalitatea și durabilitatea acestei rețele nu a fost asigurată. Totuși un aspect pozitiv în efortul de capacitate a organizațiilor de tineret constituie parteneriatele dintre sectorul public și cel asociativ, create în perioada ciclului strategic, care a amplificat efectele și amploarea intervențiilor la nivel național și regional.

R4.1.2. Încrederea tinerilor în sectorul asociativ de tineret crescută cu cel puțin 15%. Pentru atingerea acestui rezultat, au fost planificate studii privind nivelul de încredere și acces al tinerilor la servicii de tineret, activități de promovare a sectorului asociativ și a inițiativelor pozitive în cadrul acestuia, desfășurarea de evenimente anuale cu participarea reprezentanților organizațiilor de tineret și a tinerilor. Majoritatea activităților au fost realizate conform planificării strategice, cu excepția promovării masive a inițiativelor de tineret. Autoritățile centrale au depus eforturi considerabile în susținerea financiară a inițiativelor venite din sectorul asociativ, dar s-au concentrat mai puțin pe difuzarea în masă a acestor experiențe în scopul sporirii gradului de interes în rândul tinerilor.

R4.1.3. Cel puțin 50% din organizațiile de tineret sunt beneficiare ale programelor de dezvoltare instituțională și răspund calitativ necesităților tinerilor. Pe această dimensiune, se atestă aceleași provocări precum în cazul R 4.1.1. Din cauza fluxului continuu de persoane în cadrul structurilor de tineret, se creează rupturi și lipsă de coerență între activitățile și rezultatele pe termen mediu și lung ale organizațiilor. În asemenea cazuri, există riscul dublării eforturilor, al unei involuții sau al stagnării dezvoltării instituționale a organizației⁴⁹. În perioada ciclului strategic, autoritățile au conceput un instrument foarte important de dezvoltare a sectorului asociativ – programul de granturi pentru organizațiile de tineret. Acesta a contribuit într-o anumită măsură la revitalizarea ST, la consolidarea capacităților instituționale ale structurilor de tineret, la extinderea serviciilor de tineret și la asigurarea implicării tinerilor în viața socială a țării. Cu toate acestea, s-a remarcat necesitatea majorării numărului de organizații beneficiare și asigurării unei acoperiri teritoriale mai bune.

Subprioritatea 4.2 a avut drept obiectiv crearea și dezvoltarea unui mecanism instituțional pentru asigurarea calității și a eficienței activității lucrătorului de tineret. Gradul de realizare a rezultatelor în cadrul acestei subpriorități a fost unul relativ modest.

⁴⁹ Dezvoltarea sectorului asociativ de tineret, Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”

F47. Nivelul de implementare a activităților prevăzute, Subprioritatea 4.2.

Sursa: Estimările autorilor

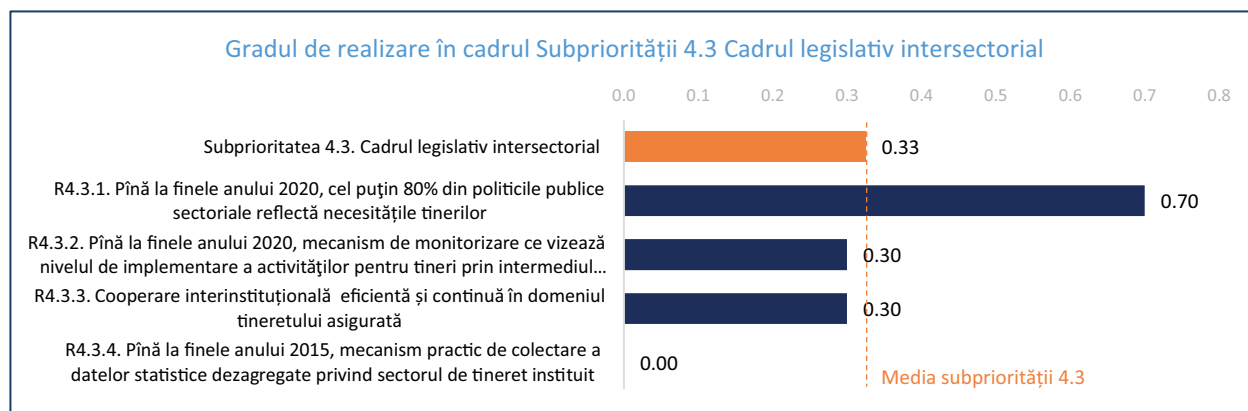
R4.2.1. Mecanism și structură de certificare a lucrătorului de tineret elaborate și funcționale. Accentul a fost pus pe consolidarea capacității ST prin dezvoltarea infrastructurii și a mecanismelor de suport în asigurarea calității lucrului de tineret. În pofida intenției și a spectrului larg de activități planificate în acest sens, până la momentul actual nu a fost dezvoltat mecanismul de certificare a lucrătorului de tineret și nu a fost creată comisia de certificare a competențelor lucrătorului de tineret. Progresele au fost modeste pe dimensiunea dezvoltării setului de documente privind formarea competențelor profesionale ale lucrătorilor de tineret. Deși a fost planificată dezvoltarea setului de indicatori ai competențelor lucrătorilor de tineret și aprobarea curriculumului, în prezent formarea specialiștilor se realizează în baza setului european de indicatori, aplicat de unele organizații ale societății civile, fără a exista un curriculum aprobat la nivel național și integrat în sistemul academic. Cele mai consistente acțiuni au fost realizate în anii 2018-2020, fiind orientate spre creșterea competențelor capitalului uman din ST și spre instituționalizarea ocupației: au avut loc consultări cu reprezentanții CT și ai altor entități conexe pentru a conveni asupra domeniilor de activitate a unui specialist de tineret; a fost solicitată introducerea în Clasificatorul Ocupațiilor din Republica Moldova (CORM) a ocupației. La momentul actual, funcția de "specialist în lucru cu tinerii" se regăsește în noul proiect al CORM, care urmează a fi aprobat în anul 2021.

R4.2.2. Cel puțin 80% din lucrătorii de tineret sunt formați profesional anual și dispun de competențe în implementarea politicilor de tineret. Cea mai consistentă intervenție în scopul realizării acestui rezultat ține de programul de formare continuă a lucrătorului de tineret, care a fost implementat anual (6 ediții a câte 9 module de instruire). În pofida eforturilor depuse, ținta propusă nu a fost realizată pe deplin, numărul celor cuprinși în program fiind mult prea mic, raportat la necesitățile actuale ale sectorului în materie de competențe. Adicional, au fost realizate intervenții în cadrul Fondului Comun⁵⁰ și prin programul de granturi al ministerului de resort. O altă intervenție importantă pentru dezvoltarea capacităților ST vizează mobilitatea lucrătorului de tineret. Prin programul "Erasmus +", în perioada 2014-2019 au fost organizate 405 activități de mobilitate a lucrătorilor de tineret, la care au participat 1272 lucrători⁵¹. Totuși un program național de mobilitate, în modul în care a fost conceput în planul strategic, nu a fost dezvoltat.

Rezultatele planificate în cadrul Subpriorității 4.3 au fost realizate în proporție de doar circa 20% din cele preconizate. Cel mai mare punctaj pentru gradul de realizare a acumulat R4.3.1, care a vizat integrarea necesităților tinerilor în politicile publice sectoriale.

50 <https://moldova.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/Fondul%20Comun.pdf>

51 <https://www.salto-youth.net/rc/eeca/cooperation/statistics/>

448. Nivelul de implementare a activităților prevăzute, Subprioritatea 4.3.

Sursa: Estimările autorilor

R4.3.1. Cel puțin 80% din politicile publice sectoriale reflectă necesitățile tinerilor. În perioada de implementare a Strategiei, prin diverse analize și evenimente pentru reprezentanții sectorului de tineret (prestatori de servicii, lucrători de tineret, organizații de tineret etc.), a fost facilitată abordarea intersectorială de politici. Pe această dimensiune a fost realizat un studiu complex privind sectorul de tineret⁵², au fost efectuate evaluări ale politicilor publice sectoriale, a fost dezvoltat un mecanism de analiză și integrare a necesităților tinerilor în politicile publice (*youth mainstreaming*)⁵³. Mecanismul dat a fost conceput drept un instrument de bază pentru autoritățile publice și actorii responsabili de elaborarea politicilor publice pentru integrarea necesităților tinerilor și, nemijlocit, pentru atingerea rezultatului preconizat. Însă, la momentul actual, acest instrument nu este aplicat de autoritățile responsabile, ceea ce diminuează din impact. Principala barieră de implementare durabilă a acestui instrument indispensabil ține de efortul adițional și de suprasolicitarea responsabililor de elaborare a politicilor publice sectoriale.

R4.3.2. Mecanism de monitorizare ce vizează nivelul de implementare a activităților pentru tineri prin intermediul politicilor publice sectoriale. Intervențiile planificate întru realizarea acestui rezultat au fost destul de ambițioase, ținând spre includerea componentei de tineret în toate politicile publice sectoriale și evaluarea anuală a nivelului de reflectare a nevoilor tinerilor în documentele de politici. În pofida ambiției destul de înalte, evaluarea documentelor de politici a fost efectuată doar în perioada de aplicabilitate a instrumentului de integrare a priorităților tinerilor (2016-2017), ulterior s-a renunțat la această practică. Capacitarea personalului în materie de analiză a politicilor sectoriale prin prisma necesităților tinerilor este un element esențial și indispensabil întru atingerea țăntelor planificate. Cu toate acestea, în perioada de implementare a Strategiei a fost acordată foarte puțină atenție aspectului în cauză, numărul celor formați în acest sens fiind extrem de mic.

R4.3.3. Cooperare interinstituțională eficientă și continuă în domeniul tineretului asigurat. Întru realizarea acestui rezultat, în planul strategic a fost planificată o singură activitate, care presupunea implicarea tinerilor/organizațiilor de tineret în elaborarea politicilor publice intersectoriale. Pe această dimensiune au fost înregistrate mai puține progrese, lucru confirmat prin rapoartele anuale privind implementarea Planului de acțiuni al Strategiei, dar și de către actorii-cheie din domeniu⁵⁴.

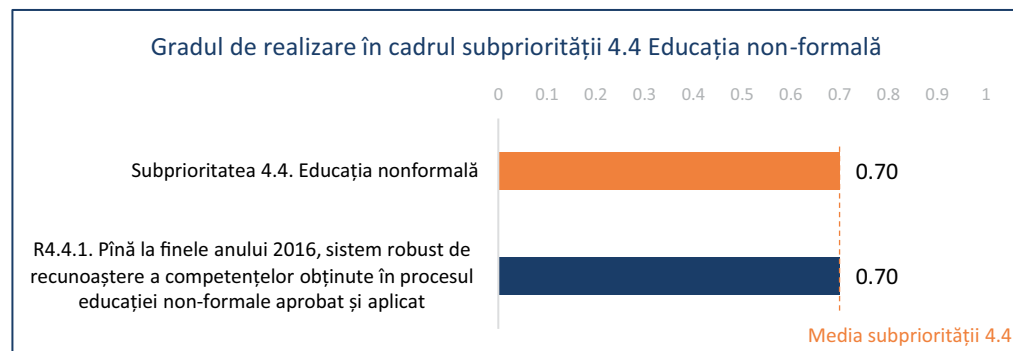
R4.3.4. Până la finele anului 2015, mecanism practic de colectare a datelor statistice dezagregate privind sectorul de tineret instituit. Autoritățile nu au reușit să dezvolte un asemenea mecanism. În anul 2016, au fost purtate discuții cu Biroul Național de Statistică și s-a constatat că instrumente dezvoltate în acest sens există deja. Din acest considerent, s-a renunțat la ideea elaborării unui mecanism din dificultatea de a dezvolta un concept nou, de aplicabilitate națională.

⁵² Analiza comprehensivă a sectorului de tineret, 2019.

⁵³ Raport privind realizarea Planului de acțiuni pentru anul 2016 al SNDST 2020, https://mecc.gov.md/sites/default/files/raport_sndst_2020_anul_2016.pdf

⁵⁴ Date extrase din interviurile aprofundate, realizate cu experții și actorii-cheie din domeniul de tineret, noiembrie 2020.

Subprioritatea 4.4 a avut drept obiectiv extinderea serviciilor de educație non-formală, astfel încât, până în anul 2020, să poată beneficia de ele cel puțin 80% din tineri, inclusiv cu oportunități reduse. Deși activitățile planificate în această prioritate au acumulat un scor destul de înalt la realizare (0,7 p.), ținta finală preconizată este departe de a fi atinsă.

F49. Nivelul de implementare a activităților prevăzute, Subprioritatea 4.4.

Sursa: Estimările autorilor

R4.4.1. Până la finele anului 2016, sistem robust de recunoaștere a competențelor obținute în procesul educației non-formale aprobat și aplicat. Activitățile prevăzute pentru atingerea acestui rezultat au fost, în mare parte, realizate. În 2017, a fost elaborat proiectul Regulamentului de certificare a cunoștințelor dobândite pe cale non-formală, care include și mecanismul de recunoaștere a competențelor. În 2019, a fost aprobat Regulamentul privind validarea educației non-formale și informale⁵⁵. Adicional, au fost realizate activități de promovare a educației non-formale, pe termen scurt, care nu au produs schimbări structurale.

4.5. Impact

Prioritatea IV a SNDST 2020 și-a propus drept obiectiv dezvoltarea infrastructurii sectorului de tineret și a mecanismelor de suport în asigurarea calității lucrului de tineret. În cadrul acestei priorități, eforturile autorităților au fost concentrate pe dezvoltarea sectorului asociativ (viabilitate și durabilitate financiară, capacități instituționale), pe asigurarea calității și a eficienței lucrului de și pentru tineret (infrastructură și capacitatea resurselor umane), pe dezvoltarea cadrului de politici (integrarea necesităților tinerilor) și extinderea serviciilor de educație non-formală (accesul tinerilor). Impactul pe fiecare dintre aceste dimensiuni va fi măsurat prin prisma obiectivelor și a rezultatelor preconizate și a țăintelor atinse la finele ciclului strategic.

Trebuie de menționat că, prin implementarea SNDST 2020, autoritățile centrale au depus eforturi consistente și au susținut constant dezvoltarea sectorului de tineret. Deși mandatul APC este de a susține, în mod prioritar, dezvoltarea cadrului normativ și ghidarea metodologică în domeniul de tineret, autoritățile centrale au oferit suport direct continuu Administrațiilor Publice Locale pe parcursul ciclului strategic, chiar și în lipsa unor instrumente juridice specifice. Autoritățile centrale au susținut autoritățile locale în dezvoltarea sectorului de tineret prin programe de tineret, cum ar fi Programul de dezvoltare a centrelor de tineret, Programul de dezvoltare și sprijinire a consiliilor locale de tineret, Programul de granturi etc.). Impactul acestor eforturi asupra sectorului de tineret, în general, a depins, în mare măsură, și de deschiderea și interesul autorităților și structurilor locale de a implementa sau a fi parte a acestor programe. Întrucât autoritățile centrale nu dispun de instrumente de coerciție și nici nu este în competența acestora, decizia de implicare, implementare a programelor de tineret la nivel local a fost la latitudinea APL, care beneficiază de autonomie locală. În cele ce urmează, este prezentat mai detaliat impactul intervențiilor planificate în SNDST 2020 asupra dezvoltării sectorului de tineret.

⁵⁵ https://mecc.gov.md/sites/default/files/regulament_privind_educatia_nonformala.pdf

Obiectivul specific 4.1. Fortificarea capacităților, a rolului și a percepției publice a sectorului asociativ de tineret pentru a răspunde eficient necesităților tinerilor.

Capacitatea financiară și organizațională a structurilor de tineret a sporit în ultimii ani, dar continuă a fi limitată. Conform Planului de acțiuni al Strategiei, se preconiza ca viabilitatea financiară și durabilitatea activităților de tineret să fie asigurată în cel puțin 50% din organizațiile de tineret. Datele disponibile nu permit estimarea exactă a numărului de organizații active pe acest domeniu. În lipsa unui cadru exact de referință pentru anul 2014, este dificil a estima indicatorul cantitativ. La nivel subiectiv, experții în domeniul de tineret susțin că ținta de 50% nu a fost atinsă din considerentul modificării continue a numărului de organizații, dar și al fluctuației extrem de înalte în cadrul acestor structuri. Fortificarea capacităților s-a realizat prin programe de capacitate și dezvoltare instituțională a organizațiilor de tineret, oferite prin programul de granturi⁵⁶, însă a lipsit abordarea sistemică. Mai mult decât atât, eforturile de capacitate au fost concentrate pe anumite organizații, care au beneficiat în mod repetat de formări pe acest subiect. Nivelul de acoperire s-a extins în ultimii 3 ani. În pofida eforturilor depuse, capacitatea financiară a organizațiilor este încă limitată. Conform unui studiu privind dezvoltarea sectorului asociativ, coeficientul pentru viabilitatea financiară a organizațiilor a crescut de la 1,35, în 2013, la 2,4, în 2018 (măsurată pe o scală de la 0 la 4), ceea ce indică un nivel mediu de capacitate financiară⁵⁷. Același studiu relevă că doar 22,7% din organizații aveau procesul de bugetare integrat în planificarea strategică și operațională anuală. Capacitatea financiară limitată a structurilor de tineret impune furnizarea de servicii/activități de și pentru tineret pe proiecte mici, precum și durabilitate și impact scăzut pentru tineri și comunitate.

Organizațiile de tineret se mai confruntă cu provocări în ce privește dezvoltarea lor instituțională. Potrivit studiului privind dezvoltarea sectorului de tineret⁵⁸, organizațiile se poziționează la un nivel mediu în ce privește capacitățile de planificare strategică, de management și guvernare, de advocacy. Conform raportului, 22% din organizațiile evaluate au un sistem de evaluare și monitorizare (E&M) care conține indicatori bine definiți și sisteme de colectare și analiză a datelor, cifră dublu mai mare față de anul 2013 (10%). Totodată, doar 36% din organizații au legături sau parteneriate cu factorii de decizie de nivel local/național sau cu structurile guvernamentale. Nivelul dezvoltării organizaționale a fost evaluat pe o scală de la 0 la 4, fiecare coeficient fiind media unui set de indicatori relevanți domeniului de analiză.

	PLANIFICARE STRATEGICĂ	BUNA GUVERNARE	ADVOCACY
COEFICIENT 2013	1.82	1.59	1.69
COEFICIENT 2018	2.40	3.00	2.60

F50. Evoluția dezvoltării instituționale a organizațiilor din sectorul asociativ

Sursa: IDIS "Viitorul"

Un alt indicator al dezvoltării sectorului asociativ vizează percepțiile tinerilor față de sectorul dat. Ținta planificată pentru acest indicator ținea de sporirea nivelului de încredere a tinerilor în sectorul asociativ cu cel puțin 15%, până la finele ciclului strategic. Datele Barometrului Opiniei Publice⁵⁹ arată că nivelul de încredere nu s-a schimbat esențial față de datele din anul 2014, atât la nivelul populației generale, cât și la nivelul categoriei tinere.

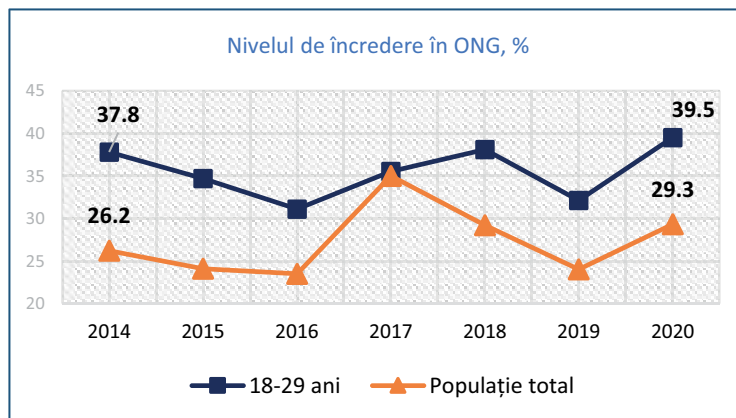
Impactul moderat asupra sectorului asociativ de tineret își găsește explicație în modul de conceptualizare și realizare a intervențiilor pe această dimensiune, atât din perspectiva dezvoltării de capacități, cât și la nivel de încredere în rândul tinerilor. Este atestat un grad înalt de realizare a intervențiilor preconizate pentru sporirea încrederii tinerilor în sectorul asociativ, însă relevanța acestor intervenții a fost relativ scăzută, ceea ce a determinat și impactul mai puțin resimțit. În ce privește dezvoltarea instituțională a organizațiilor de tineret, intervențiile planificate au avut un caracter complex, care ar fi determinat schimbări structurale, dacă ar fi fost realizate integral.

56 Date extrase din interviurile aprofundate, realizate cu experții și actorii-cheie din domeniul de tineret, noiembrie 2020.

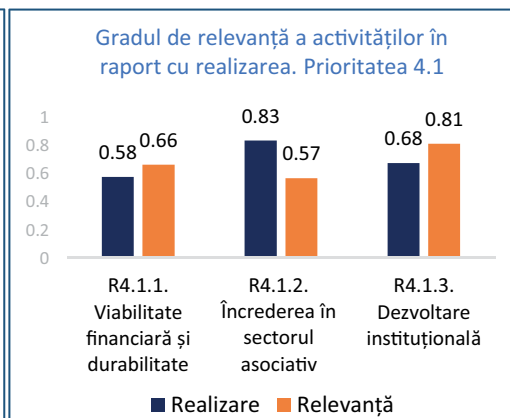
57 Dezvoltarea sectorului asociativ de tineret, IDIS "Viitorul", 2019.

58 Ibidem.

59 Barometrul Opiniei Publice, Institutul de Politici Publice, <http://bop.ipp.md/ro/>

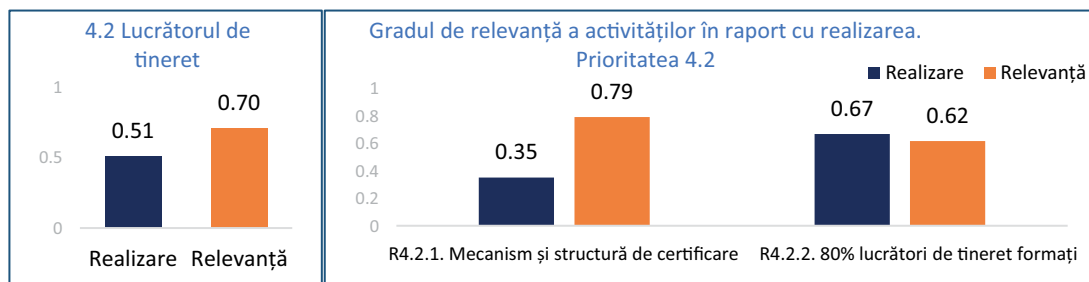
F51. Evoluția nivelului de încredere a tinerilor în sectorul asociativ
Sursa: BOP, Institutul de Politici Publice

F52. Relevanță vs realizare
Sursa: Estimările autorilor

Obiectivul specific 4.2. Crearea, până la sfârșitul anului 2016, și dezvoltarea, până la finele anului 2020, a mecanismului instituțional pentru asigurarea calității și a eficienței activității lucrătorului de tineret.

Calitatea și eficiența lucrului de tineret poate fi asigurată prin intermediul actorilor care îl realizează. În Subprioritatea 4.2 a SNDST 2020 accentul este pus pe consolidarea capacității ST prin dezvoltarea competențelor resurselor umane, dar și a mecanismelor de suport în asigurarea calității lucrului de tineret. La momentul actual se lucrează asupra setului de documente privind formarea competențelor profesionale ale lucrătorilor de tineret, care se așteaptă a fi consolidat în 2021. Întrucât aceste acțiuni cruciale au fost realizate mai puțin în perioada de implementare a Strategiei sau cu întârziere de câțiva ani (din cauza lipsei unei abordări integrate, a contextului socio-economic și politic, a reformei administrației publice, care a dus la fuzionarea ME, MC, MTS), impactul asupra sectorului a fost modest.

F53. Relevanță vs. realizare
Sursa: Estimările autorilor

Capacitatea resurselor umane din sectorul de tineret este redusă. Deficitul de cadre, nivelul scăzut de competențe în lucrul de tineret, precum și fluctuația sporită a resurselor umane în domeniu (din cauza salariilor neatractive, a nesiguranței și neclarității privind durabilitatea ocupației de lucrător/specialist în lucrul de tineret ș.a.) subminează eficiența lucrului de tineret. O altă problemă ține de faptul că o bună parte din specialiștii și lucrătorii de tineret vin din diferite domenii, neavând o pregătire specială și calificările necesare. În pofida instruirilor orientate spre formarea și dezvoltarea competențelor resurselor umane, efectul acestor instruirii a fost de scurtă durată, inclusiv din cauza ambiției scăzute (programele de formare a lucrătorilor și specialiștilor de tineret au fost absolut necesare și potrivite pentru ținta preconizată, dar au avut un nivel redus de acoperire, inclusiv în plan teritorial, fapt ce a diminuat din impact). Acțiunile orientate spre creșterea competențelor capitalului uman din ST s-au intensificat în ultimii ani, dar contextul socio-economic și politic al țării a diminuat din sustenabilitatea eforturilor⁶⁰.

60 Analiza comprehensivă a sectorului de tineret, 2019.

Lacunele legate de capacitatea capitalului uman implicat în lucrul de tineret se mențin în timp. Analiza comprehensivă a sectorului de tineret și evaluările anterioare vorbesc despre: persistența lacunelor sistemice legate de insuficiența specialiștilor în ST și nivelul redus de profesionalism adaptat la nevoile specifice generației tinere; lipsa unui cadru reglementat de dezvoltare a capacității manageriale în creșterea competenței și a performanței angajaților în ST (standarde minime de calitate etc.); lipsa unui cadru de evaluare a performanței angajaților din structurile orientate spre activitatea și serviciile pentru tineri; capacitate profesională redusă de a presta servicii și a desfășura activități echitabile etc.⁶¹

Obiectivul specific 4.3. Fortificarea continuă a cadrului național de politici publice, astfel încât acestea să răspundă transversal nevoilor tinerilor.

În ultimii ani, au fost înregistrate anumite progrese în dezvoltarea și consolidarea ST prin prisma adoptării și implementării unor acte legislative și documente de politici. Aceste documente au contribuit la redefinirea rolurilor și a competențelor instituțiilor publice-cheie în elaborarea și implementarea politicilor de tineret. În 2016, a fost aprobată *Legea cu privire la tineret*, care reglementează principiile și obiectivele politicilor de tineret, având la bază principiile cooperării intersectoriale, egalității, informării, participării și transversalității. Legea a introdus schimbări importante în cadrul și structura ST din Republica Moldova, asigurând o actualizare legislativă în funcție de necesitățile tinerilor, lucrătorilor și specialiștilor din domeniu, organizațiilor de și pentru tineret. Legea introduce mai multe definiții și termeni noi, precum *educația non-formală și informală a tinerilor*, *educatori de la egal la egal* etc.

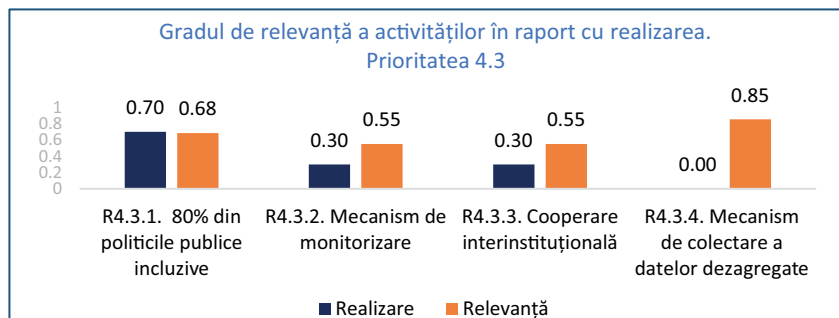
Deși se atestă o îmbunătățire a cadrului legal al ST, implementarea acestuia continuă a fi o provocare. Potrivit analizei comprehensive a ST din 2019, MECC, ca organ principal abilitat de promovare a politicii de tineret la nivel național, nu are în subordine unități teritoriale regionale în domeniul tineretului, ceea ce influențează negativ implementarea cadrului legal la nivel local.

Obiectivul ce viza implicarea tinerilor și a structurilor de tineret în elaborarea politicilor publice de tineret și sectoriale a fost parțial atins. Progresul modest pe această dimensiune este determinat de gradul redus de realizare a acțiunilor preconizate în planul strategic, pe de o parte, și de nivelul redus de acoperire (ca parte componentă a relevanței), pe de altă parte. Cooperarea interinstituțională nu a atins nivelul preconizat, dat fiind capacitățile limitate ale tinerilor și ale structurilor de tineret de a se implica în procesul decizional și/sau de a dezvolta inițiative advocacy, din cauza interesului scăzut al tinerilor de a fi parte a acestui proces, dar și a eforturilor insuficiente ale autorităților de a asigura durabilitatea structurilor create cu acest scop (cum ar fi Rețeaua Națională a persoanelor-resursă în lucrul de tineret, grupul de referință în implementarea politicilor de tineret, care nu mai este funcțională).

Capacitățile autorităților publice de analiză a documentelor de politici prin prisma necesităților tinerilor continuă a fi limitate. Eforturile de capacitate a angajaților în ce privește integrarea priorităților tinerilor în documentele de politici și analiza acestora prin prisma nevoilor tinerilor au fost extrem de reduse pe parcursul ciclului strategic. În pofida faptului că au fost dezvoltate instrumente de analiză și integrare a necesităților tinerilor în documentele de politici, inclusiv cele sectoriale, aplicabilitatea acestora a fost pe termen scurt, fără a fi create competențe și deprinderi instituționale în acest sens. La momentul actual, persistă necesitatea fortificării continue a capacităților angajaților privind această arie⁶².

61 Ibidem.

62 Date extrase din interviurile aprofundate, realizate cu experții și actorii-cheie din domeniul de tineret, noiembrie 2020.

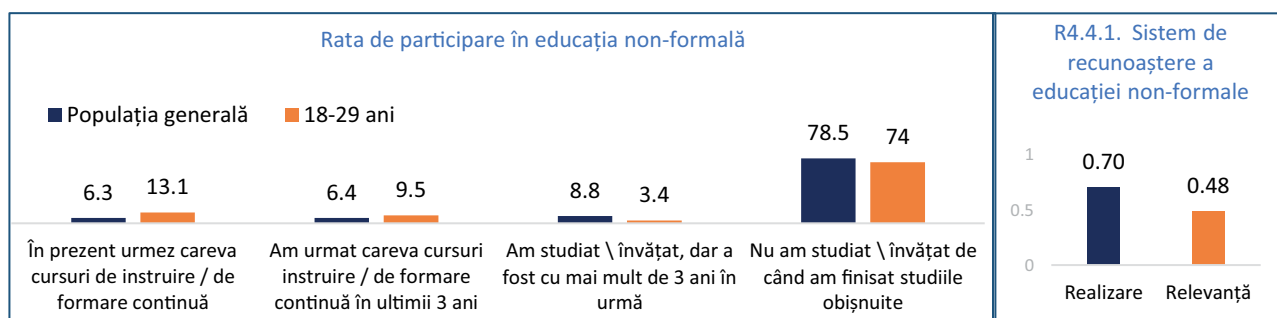

F54. Relevanță vs realizare

Sursa: Estimările autorilor

Obiectivul specific 4.4. Extinderea, până în anul 2020, a serviciilor de educație non-formală, astfel încât cel puțin 80% din tineri, inclusiv cu oportunități reduse, să poată participa la acestea.

Rata de participare a tinerilor la studii non-formale este destul de mică. Conform unui raport realizat de Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare (CPD) în 2019 privind accesul populației la educația pe tot parcursul vieții⁶³, doar 24% dintre tineri au apelat la diferite tipuri de servicii de educație non-formală. Respectiv, ținta de 80% acoperire cu astfel de servicii este departe de realitatea actuală a Republicii Moldova. Impactul scăzut rezidă din tipul acțiunilor preconizate: deși acestea au fost, în mare parte, realizate, majoritatea dintre ele nu presupuneau o abordare sistemică, fiind acțiuni cu efect de scurtă durată, cu excepția aprobării Regulamentului privind validarea educației non-formale și informale.

F55. Accesul populației la servicii de educației non-formale, %

Sursa: Sondaj de opinie CPD, 2019

Conceptul de educație continuă (învățarea pe tot parcursul vieții) nu este pe deplin asimilat. Ponderea tinerilor care planifică continuarea studiilor formale în următorii trei ani este de 33,4% (opțiunile de răspuns *cu siguranță Da* și *mai degrabă Da*), iar învățarea non-formală – 37,6%⁶⁴.

4.6. Incluziune și egalitate de gen

Incluziunea reprezintă un element-cheie al politicilor publice, având intenția de a oferi oportunități egale și a aborda echitabil nevoile populației sau ale unor grupuri de populație. Deși SNDST 2020 nu și-a setat drept obiectiv specific asigurarea incluziunii și a egalității de gen, acest angajament indirect se observă din specificul anumitor activități planificate în planul de acțiuni privind implementarea Strategiei. Autoritățile publice au depus eforturi, în special în ultimii 3 ani de implementare a SNDST 2020, de a aborda necesitățile tinerilor vulnerabili, de a crea premise și condiții pentru a "nu lăsa pe nimeni în urmă". Totuși, în lipsa unor angajamente specifice pe acest domeniu, efortul de incluziune a tinerilor a avut un efect moderat.

Autoritățile au depus eforturi pentru integrarea tinerilor din grupuri social vulnerabile în structurile de tineret la

⁶³ Calea incertă spre calificarea adulților. O analiză a inegalităților de învățare pe tot parcursul vieții în RM, CPD, 2019.

⁶⁴ Ibidem.

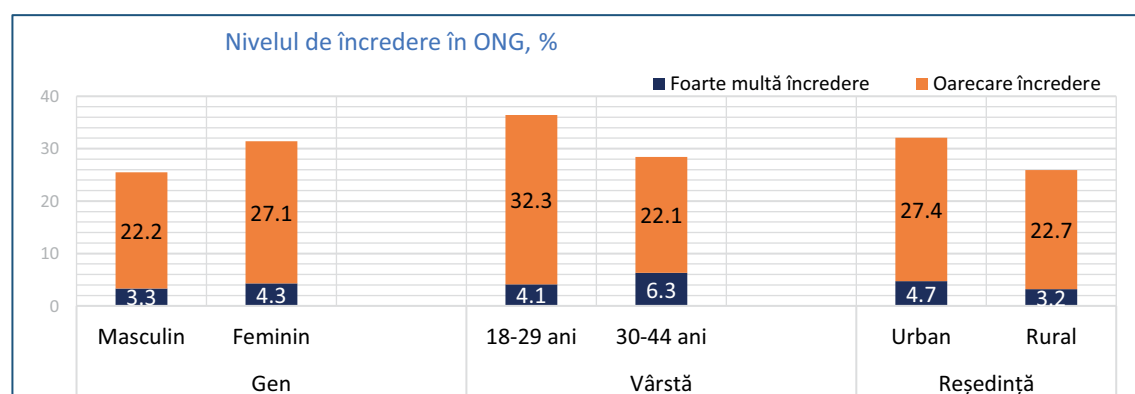
nivel local. Acestea s-au orientat atât spre integrarea în structuri asociative, cât și spre aria de acoperire cu servicii a centrelor de tineret. În pofida acestor eforturi, practicile selective (focusarea pe cei mai activi, mai motivați), lipsa mecanismelor de susținere și încurajare a participării categoriilor vulnerabile de tineri, infrastructura accesibilă slab dezvoltată, insuficiența specialiștilor pregătiți pentru lucrul cu categoriile vulnerabile de tineri fac dificil lucrul cu aceste categorii.

Se observă o necesitate stringentă de a spori nivelul de echitate și acces la activități și servicii de tineret. Structurile de tineret se regăsesc, în mare parte, în mediul urban. Prin urmare, activitatea de/și pentru tineret se limitează la un grup de tineri care se caracterizează printr-un grad relativ mai înalt de activism, preponderent din mediul urban, cu acces mai larg la diverse surse de informare. Deseori, aceleași categorii de adolescenți și tineri se regăsesc în mai multe structuri de participare a tinerilor din localitate, regiune și la nivel național, aceiași tineri fiind implicați în activități de tineret. Specialiștii și lucrătorii de tineret, reprezentanții structurilor de tineret se orientează, în mare parte, spre tinerii încadrați în studii, din grupul de vârstă mai mică (14-19 ani) din considerentul că tinerii de vârste mai mari sunt mai greu de implicat, din diverse motive: mobilitatea în scop de studii (universitate), încadrarea în câmpul muncii, crearea familiei, responsabilități de îngrijire etc.

Tinerii cu dizabilități întâmpină dificultăți în accesarea serviciilor structurilor de tineret, inclusiv din lipsă de specialiști cu pregătire profesională corespunzătoare. Totuși atât autoritățile, cât și alți actori relevanți au susținut inițiativele de încadrare a tinerilor cu dizabilități, în funcție de capacități, în diverse activități propuse de structurile de tineret, fiind evidențiat gradul înalt de receptivitate a acestora din urmă.

Infrastructura locală este unul dintre impedimentele persoanelor cu necesități speciale pentru a beneficia pe deplin de serviciile și oportunitățile pentru tineri. Lipsa căilor de acces în sediul organizației și/sau neadaptarea rezonabilă a instituției, insuficiența cadrelor pregătite și calificate pentru lucrul cu categoriile vulnerabile de tineri sunt bariere ce demotivează atât reprezentanții structurilor de tineret, cât și tinerii vulnerabili de a implica sau a fi implicați în activități de tineret.

Întrucât gradul de reprezentativitate a tinerilor vulnerabili în structurile de tineret este mică, nivelul de încredere a acestora în structurile date este, la fel, redus. Studiile privind accesarea serviciilor de tineret relevă faptul că printre beneficiari se regăsesc mai multe fete, ceea ce explică nivelul mai sporit de încredere a acestora în structurile de tineret. Totodată, tendințele relevă un nivel mai scăzut de încredere în sectorul asociativ și structurile de tineret în mediul rural, acesta fiind un indicator indirect al accesibilității reduse – nivelul de acoperire cu servicii și oportunități pentru tineri este mult mai mic în zonele rurale.

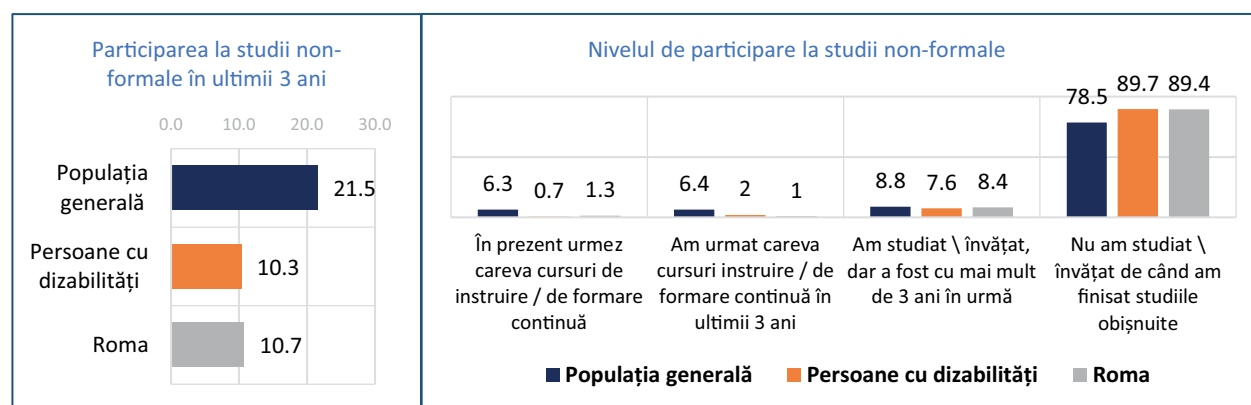

F56. Nivelul de încredere în sectorul asociativ, pe grupuri sociale

Sursa: Sondaj de opinie CPD, 2020

Accesul la educația non-formală este foarte mic în rândul tinerilor vulnerabili. Circa 90% din persoanele cu dizabilități și de etnie romă nu au participat niciodată la cursuri/instruire non-formală. Din totalul celor care au participat vreodată la diverse forme de educație non-formală, 6,3% sunt încadrați la moment în instruire/formare

continuă, alte 6,4% au participat în ultimii 3 ani și 8,8% – cu mai mult de 3 ani în urmă. Aceste cifre accentuează predispoziția redusă de a continua învățarea pe parcursul vieții, după finalizarea studiilor formale. Autorităților le revine sarcina de a stimula învățarea continuă, prin adoptarea de politici specifice.

F57. Accesul populației din categorii vulnerabile la servicii de educație non-formală, %

Sursa: Sondaj de opinie CPD, 2019

4.7. Recomandări

În pofida țăintelor ambițioase și a intervențiilor planificate, sectorul de tineret continuă să fie afectat de câteva probleme importante: (i) există dificultăți în implementarea cadrului legal în domeniul de tineret la nivel local, (ii) insuficiență de instrumente și mecanisme eficiente de implementare a politicii și a lucrului de tineret, (iii) insuficiență acută de resurse umane, calificate și cu competențe suficiente și (iv) capacitate instituțională redusă la nivelul structurilor de tineret (organizații de tineret, centre de tineret, consilii etc.).

Capacitatea sectorului de tineret necesită a fi consolidată. Insuficiența de cadre, nivelul redus de competență și calificări în lucrul de tineret, fluctuația angajaților a redus din eficiența și durabilitatea activității de tineret. O bună parte din specialiști și lucrătorii de tineret nu dispun de pregătire specială pentru lucrul cu/și pentru tineret. Acțiunile orientate spre creșterea competențelor capitalului uman din sectorul de tineret s-au intensificat în ultimii ani, dar anumiți factori externi, precum conjunctura socio-economică și politică a țării, au diminuat din sustenabilitatea eforturilor.

Impactul aplicării politicilor și a programelor de tineret în vederea dezvoltării sectorului de tineret a fost determinat de activismul, conexiunea și gradul de cooperare intersectorială dintre structurile de tineret, dar și de deschiderea APL-urilor de a aborda structurile de tineret ca actori activi și indispensabili în comunitate. Prezența structurilor de tineret, motivația și deschiderea APL pentru a implementa eficient politicile și programele de tineret au sporit gradul de implicare și participare a tinerilor, precum și sensibilitatea autorităților față de necesitățile tinerilor și domeniul de tineret. Eforturile de dezvoltare instituțională a structurilor de tineret și de stimulare a cooperării intersectoriale în acest sens trebuie să fie unul dintre elemente-cheie ale următorului plan strategic de dezvoltare a sectorului.

Pentru a consolida sectorul de tineret sunt necesare intervenții complexe, structurale. Reieșind din provocările și constrângerile evidențiate în acest raport, pe de o parte, și din bunele practici și experiențe de succes înregistrate în perioada de implementare a SNDST 2020, pe de altă parte, autoritățile publice urmează să dezvolte un nou document strategic, cu intervenții și abordări care să ia în calcul toate aceste elemente. În această ordine de idei, în cele ce urmează se propun o serie de **RECOMANDĂRI** care ar spori performanța sectorului de tineret și dezvoltarea continuă a acestuia:

Consolidarea efortului de capacitate a structurilor de tineret. În perioada 2015-2020, ministerul de resort a dezvoltat diferite programe de capacitate financiară și organizațională a structurilor de tineret (organizații, centre de tineret), de dezvoltare a capacităților și a abilităților lucrătorilor de tineret, însă țintele planificate nu au fost pe deplin atinse. În mare parte, efortul de capacitate s-a realizat prin intermediul granturilor, intervențiile fiind răzlețe

și variind de la un implementator la altul. Pentru a avea o mai bună performanță pe această dimensiune, este important ca efortul dat să se bazeze pe o abordare sistemică, instituționalizată și integrată într-un concept unic, de talie națională.

Sporirea continuă a capacităților resurselor umane din sectorul de tineret. Este important ca, în următorul ciclu strategic, autoritățile să dea prioritate activităților de suport metodologic acordat CT, specialiștilor/lucrătorilor de tineret, altor prestatori de servicii în domeniul tineretului, pentru a putea suplini insuficiența de competențe și calificări cu care se confruntă actualmente sectorul. În acest sens, este oportună dezvoltarea unui cadru reglementat de sporire a competențelor, a unui cadru de evaluare a performanțelor etc.

Revizuirea și adaptarea politicilor și a strategiilor de tineret la necesitățile acestora. Datorită segmentării puternice a populației tinere din punct de vedere socio-economic, demografic, sunt necesare răspunsuri instituționale specifice. Acestea trebuie să abordeze adecvat nevoile și provocările cu care se confruntă tinerii, inclusiv cei dezavantajați, prin intervenții țintite. Pentru o integrare eficientă a necesităților tinerilor în documentele de politici publice, este importantă și capacitatea responsabililor din cadrul ministerelor de resort.

Consolidarea cooperării intersectoriale în vederea implementării politicilor de tineret. Politica de tineret trebuie să fie dezvoltată în baza unei abordări cross-sectoriale și în strânsă corelație cu politicile naționale din domenii conexe, cum ar fi educația, ocuparea forței de muncă, sănătatea, agricultura și adaptarea la schimbările climatice etc. Deși se atestă un număr important de strategii și programe destinate tinerilor, implementate de diferite instituții ale statului, se observă lipsa unei abordări integrate și a unui mecanism de evaluare complexă privind implementarea politicilor de tineret, inclusiv pe dimensiunea cross-sectorială. Având în vedere caracterul intersectorial al ST, colaborarea între diferite instituții ale statului pe domeniul tineret este indispensabilă.

Integrarea dimensiunii de gen și a incluziunii sociale în politicile de tineret și în cele sectoriale conexe. Toate aspectele legate de tineret în cadrul strategiilor/politicilor de tineret și al celor sectoriale (de exemplu, educație, sănătate, abilitare economică) ar trebui să răspundă aspectelor de gen și incluziunii sociale.

Asigurarea accesului echitabil la programele și serviciile de tineret. Principiul "nimeni nu este lăsat în urmă" (*no one left behind*) trebuie să fie unul dintre elementele-cheie ale intervențiilor ce urmează a fi planificate în noua Strategie pentru tineret. Programele și acțiunile planificate trebuie să se raporteze la necesitățile tinerilor de diferite vârste, niveluri de studii, zone de reședință, statut socio-economic etc., astfel încât tinerii defavorizați și cei mai puțin abordați să fie cuprinși în programele dezvoltare pentru tineri.

Integrarea tinerilor și a tinerelor din grupuri defavorizate în structurile de tineret. Prezența tinerilor defavorizați (cu dizabilități, din familii cu venituri modeste, cu reușită școlară scăzută, cu comportament de risc, tineri NEET etc.) în structurile de tineret este mică. În următorul ciclu strategic, este important ca autoritățile și partenerii de implementare a Strategiei să depună eforturi pentru a integra aceste categorii de tineri în structuri și activități de tineret, să dezvolte mecanisme de susținere și încurajare a participării lor în astfel de acțiuni, să asigure pregătirea specialiștilor pentru a lucra cu categoriile defavorizate etc.

Dezvoltarea unor indicatori specifici și dezagregați pe categorii sociale. Pentru a putea estima performanța implementării noii Strategii, este important ca indicatorii setați să rezoneze fidel cu rezultatele spre care se tinde, să fie specifici și exacti (cantitativi sau calitativi), astfel încât să fie posibilă măsurarea periodică a acestora. Adicional, este necesar ca indicatorii utilizați pentru măsurarea rezultatelor să fie dezagregați pe categorii sociale (gen, vârstă, etnie, dizabilitate, mediu de reședință etc.), ceea ce ar permite analiza aspectelor de incluziune.

Anexa 1. Persoanele intervievate în procesul de evaluare

Instituția	Reprezentant(ă)
Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	• Ion Donea, <i>ex-șef Direcția Tineret, Ministerul Tineretului și Sportului</i> • Svetlana Savițchi, <i>consultantă superioară, Direcția Tineret</i> • Marcel Marin, <i>șef Direcția Tineret</i> • Aliona Dumbrăveanu, <i>consultantă principală, Direcția Tineret</i> • Larisa Macarenco, <i>consultantă principală, Direcția Tineret</i>
Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii	• Sergiu Iordan, <i>specialist principal planificare strategică</i>
Centrul de Resurse pentru Tineret "Dacia"	• Ion Babici, <i>ex-director executiv</i>
Alianța Studenților din Moldova	• Radu Mereniuc, <i>coordonator de proiecte</i> • Igor Ciurea, <i>ex-președinte</i> • Nicolai Loghin, <i>ex-președinte</i>
Consiliul Național al Tineretului din Moldova (CNTM)	• Igor Ciurea, <i>ex-secretar general</i> • Roman Banari, <i>secretar general</i> • Nicolae Cheleş, <i>președinte</i>
Y-PEER Moldova	• Galina Manole, <i>coordonatoare</i>
Junior Chamber International	• Sergiu Soltan, <i>co-fondator</i>
Fondul Națiunilor Unite pentru Populație	• Ion Donea, <i>manager de proiect</i>
Centrul de Informare și Resurse „Pro Bono”	• Igor Ciurea, <i>director dezvoltare instituțională</i> • Simona Patricia Podoleanu, <i>directoare executivă</i>
Rețeaua Națională a Consiliilor Locale ale Tinerilor	• Dumitru Juraveli, <i>președinte</i>
Institutul de Instruire în Dezvoltare "Millenium"	• Vitalie Cîrhană, <i>director</i>
Oficiul "Erasmus+" Moldova	• Claudia Melinte, <i>coordonatoare</i>
Centrul Național de Resurse "Neovita"	• Galina Leșco, <i>coordonatoare</i>